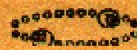

LECA MORARIU

Lu Frați Noștri

Libru lu Rumeri din Istrie
Cartea Romînilor din Istria
Il libro degli Rumeni Istriani

Cu 78 sliche și cu cartă lu paizu rumer din Istrie

SUSN'EVITA (VALDARSA) — JEIÂN (SEIANE)

1928

EDITURA REVISTEI „FĂT-FRUMOS”

SUCEAVA, ROMÂNIA

12133

Prezzo : 20 lire ali 180 lei

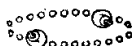
LECA MORARIU

Lu Frați Noștri

Libru lu Rumeri din Istrie

Cartea Romînilor din Istria

Il libro degli Rumeni Istriani

Lu gospodinu

S. Pușcariu

cu bure țirime

12 Romaichiu 1929

Leca Morariu

SUSN'EVITA (VALDARSA) – JEIÂN (SEIANE)

1928

EDITURA REVISTEI „FĂȚ-FRUMOS“

SUCEAVA, ROMÂNIA

12133

În ricordu lu me Giace

Constantin

(mort 16/3 1927)

*carle m-a c1ta stimuleit de face cesta libru
pravi ruman'ez*

In ricordo di mio Padre

Costantino

(morto 16/3 1927)

*il quale m'ha tanto incitato di compore quest' opera
veramente rumena*

Ciace nostru

† Ăn lumele lu Ciace, lu Fil'u e lu Svetu Spirit, Amen!

Ciace nostru carle ŝti ăn cer, neca se lumele tev posvete;
neca vire cesaria te, se fie vol'a te, cum ăi ăn cer, ŝa ŝi pre pemint.

Michelangelo Buonarroti

Domnu (Ciace)

Păra nostre de saca zi de-ne-vo astez ŝi ne scuze pecatele
nostre cum ŝi noi scuzein lu cel'i car'i ne ofendescu. ŝi nu duce
pre noi ăn napast ma ne zbave de cela revu. Amen!

Ăn lumele lu Ciace, lu Fil'u e lu Svetu Spirit, Amen! †

Cred ăn Domnu

† Io cred ăn ur Domnu, Ciace carle fire tote, carle facut=a
ceru ŝi pemintu, ceale ce se vedu ŝi ceale ce nu se vedu.

ŝi ăn Gospodinu Isus Crist, Fil'u lu Domnu, ăns nascut,
carle din Ciace s=a nascut, manche de toț secolu, svitlost din svitlost,

Domn pravi din Domn pravi, nascut ma nu facut, carle za noi omiri și za oslobodi noi lasată=s=a din cer și s=a înjivotit dila Svetu Spirit și din Verghina Maria și facută=s=a om. Și fost=a restegnit za noi ă n vreme lu Pilat Ponțiu și zapatimeit=a și fost=a zecopeit și uscîrsnit=a treia zi cum fost=a piseit ă n Sveta Pisma. Și s=a dignit ă n cer și șede la desna lu Ciace. Și rapoi va veri cu glorie sândi cel'i vii și cel'i morți, lu carle țesarie nu se va fini.

Leonardo da Vinci

Isus Crist

Și ă n Svetu Spirit, Domnu ce daie jivl'en'e, carle din Ciace iase și din Fil'u, cela ce scupa cu Ciace și cu Fil'u ie adoreit și glorieit, carle a cuvintat prin Proroci.

Ă n ure Sveta, catolice și apostolice Baseriche.

Io cunosc ur Cîrst za oprostii pecatele nostre.

Io șteptu che s=or morți scula și șteptu jivl'en'a de secole, cea ce fi=va. Amen! †

Salutația lu sveta Maria
(Zdrava-Maria)

Raffaello Sanzio

Maia lu Domnu

† Vesele-te, Mario, care nascut-ai pre Domnu, cea pl'ire de grație, Domnu cu Tire! Blagoslovite și ăntre mul'er e blagoslovit ăi frutu dila utroba te, Isus.

Mario, Maia lu Domnu, roghe Domnu za noi, acmoce și ăn vrema de morta nostre. Amen! †

Ciaia nostru (în limba Jeianților)

† În lumele lu Ciaia, alu Fil'u și alu Svetu Spirit, Amen!
Ciaia nostru carle-ș în cer, neca se lumele tev posvete, neca

Când s-a Isus Crist rodit
Trei Cral' L'i s-a poclonit!...

vire cesaria te, neca fie vol'a te, cum ăi în cer, așa și pre pe-
mint.

Păra nostra de saca zi de-na=vo astez, și na scuze peccatele
nostre cum și noi scuzeim lu cel'i carl'i na ofendes. Și nu duce
pre noi în napast ma na zbave de cela revu. Amen!

În lumele lu Ciaia, alu Fil'u și alu Svetu Spirit. Amen! †

Sveti Petru ribar alu Domnu

O vote mes-a Sveti³ Petru și cu se frate Nicodem ă n iazer ribe lovi. Și iel' a lovit do zile și do nopt; niș n-a cațat (ali: uhatit). Potle verit-a Domnu Gospodin cătra Sveti Petru. Și-l' gane: — Gospodine, tota nopta=n lovit e niș n-an putut cața (ali: ulovi)! —

Sveti Ivan ă n ape de Iordan
Pre Domnu=L cârste și=L blagoslove

Și Domnu cuvinte: — Las — zice — Petre, mrija și love ribe! —

Și Petru=l' odgovore: — Noi ă n lumele tev ren lasa mrija și ren lovi ribe! —

Și tunce lasat-a mrija=ntr-o ape. Lovit-a dosti ribe și moreit-a cl'ema cel'i al'ji na pòmăchī (ali: juta) za stezei fare ribele. Și când

a iel' ribele stezeit, tunce mrija prascheit=a (ali : pocnit=a). De când a stegnit ẵn barche sus, amindo barchele de ribe nepunit=a.

Sveti Petru vezut=a cea ociudese mare. Ie clecne=se pre vale tru Domnu . . . Și ie cuvinte neca Domnu mere chia, che=i ie mare grișnic. Tunce Domnu av zis : — Nu te bofi (ali : n=ari friche), Petre !—

Și tunce mes=a Sveti Petru și Domnu potuvei pre cale. Și Domnu=l' cuvinte : — Tu=i, Petre, cmoce ribe lovit, e comce ver omiri lovi (ẵn rai). —

Și tunce l'=a dat Domnu Gospodin cl'uci de rai.

Spuse ẵn 31 Agușt 1927 de Ludo (Ludovico) Șcalir (53 an') din Susn'evița.

Cum ẵi raiu și cum ẵi ẵn păcă

Trei an'alici ẵntrebu lu Maiche Boije cl'uci de rai, che mergu vede cum ẵi ẵn rai mușat. E Maia lu Domnu gane : — O — zice — ẵn rai ẵi dosti mușat ! Blazi de iel' și de lui rod cire nuntru verire !—

Dat=l'=a cl'uși de rai . . .

Potle iel' turneit=a (ali : a turnat) rapoi la Maica Boija, și când a iel' verit, ia l'i=ntrebe : — Ce=aț — zice — ẵn rai vezut ? —

— Maiō lu Domnu, ocl'i n=a putut dogledi, urecl'ile n=a putut avzi, gura n=a putut spure (ali : ganei), cum ẵi ẵn rai șa mușat !

— Duncve vezut=aț cum ẵi ẵn rai mușat ? —

— Vezut=an ma ren mere vede cum ẵi grumbo ẵn păcă !

— O — zice Maia lu Domnu — ẵn păcă ẵi dosti grumbo ! Mai grumbo nu pote fi ! Ioha lui cire nuntru vire și lu a lui rōdvine !—

Dat=l'=a năzat cl'uciu de păcă, și mes=a vede . . . Și iel' a verit la păcă și vezut=a cum ẵi . . . Ioha lui cire nuntru vire ! Vezut=a iel' trei mladichī che ardu ẵn multe. Lu ur picioarele l'=a zgorit pār la zeruncl'e ; lu at mărele pār la umer ; e lu treile tot jivotu pār la ocl'i. E cela pîrvi, lu carle zgorit=l'=a picioarele, a vut fome de l'ucico pemint ; pemintu laveit=a de pre l'ucico pre se ; la se hiteit e cun= finele premișeit=a. E lu cela doile carle ardu mărele, ie ș=a bataveit ciace și maia, și pre iel' măștiia. E țela treile, lu cui arde jivotu pār la ocl'i, ie fetele na viru privarița, pac le lasaia (che ie jure che va vo la, pac o pifenteia . . .).

Și tunce mes-a chia. E l'a ăntrebat Maia lu Domnu : — Ce-aț
— zice — vezut ăn păcă ?

— Maico Boija, ăn păcă nu-i de vede e cire verire nuntru,
ioha lui za vavic e la lui rod ! —

Spuse ăn 31 Aguş 1927 de Ludô Şcalir din Susn'evița.

Noi Ruman'ezi

Ăn cеста mușat și glasovit paiz lu carle ăi lume Italia și-n țăsta siromașne, ma mușate și no draghe provincie lu care ăi lumele Istria, staien și noi cel'i 3.000 (trei mil'ar) de *Rumer* ali *Ruman'ez* carli smo fraț verni cu Rumeri dila Romania. Dunche noi sno rodvine și de un sănje cu toț frați Rumer, cu cel'i 18,000.000 (osănaist mil'un) *Romîni* dila Romania, și fraț cu cel'i 500.000 (cinci sto mil'ar) *Armîni* din Balcan (Grecia, Bulgaria, Serbia și Albania), și fraț cu cel'i 16.000 (șase pre zece mil'ar) *Meglano-Romîni* care'i-s mișeiț ăntu Aromîni. Cesta națion ruman'ez s-av nascut dila cetata Roma, capitala de lu Italie, cum se pote vede de lor lume: *Roma-Romîni*. Și uimeche n-an rodit dila Roma, noi sno cel'i mai verni fraț cu Taliani; cea se cunoște și din limbele lu ațășche naționure che spodobl'escu ura cu ata. Noi Rumeri din Istrie zicen: *astez ovu, măre gal'ira*, e frați noștri dila Romania zicu: *astăzi oul, mâne găina*; e noi cuvintan: *cum ț-ai șternut patu, șa ver dormi*, și iel' cuvintu: *cum ț-ai așternut (patul), așa vei dormi*; e potle noi zicen: *capu, omu, mul'era, gal'ira, lupu*, e Români zicu: *capul, omul, muierea, găina, lupul*, e Taliani zicu: *capo, uomo, moglie, gallina, lupo*.

Donche acmoce știen iuve more se fie یرima nostre! Noi morein ramare Rumer, fraț cu Rumeri dila Romania și fraț cu frați noștri Talian'!

Noi Rumeni

In questo bel e glorioso paeze denominato Italia e in questa sitibonda, ma bella, a noi cara provincia, chiamata Istria, abitiamo anche *Rumeri* o *Rumeni* in numero di tre mila, e siamo fratelli veri coi Rumeni della Romania. Dunque noi siamo in istretta parentela con tutti fratelli rumeni, coi 18,000.000 (diciotto milioni) Romeni della Romania, e fratelli coi 500.000 (cinque cento mila) Arumeni abitanti nei Balcani (Grecia, Bulgaria, Serbia, e Albania), e fratelli coi 16.000 (sedici mila) Meglano-Rumeni

Inno Nazionale

Marziale

mf
 Fra-tel - li d'I-ta - lia, L'I-ta - lia - s'è
 de - sta, Dell'el - mo di Scu - pio S'è cin - ta la
 te - sta. Do - v'è la vit - to - ria? Le por - ga l'è
rall. a tempo
 chio - ma, Chè schia - va di Ro - ma Iddio la cre -
lo stesso movimento
 -ò! Fratel - li d'I-ta-lia, L'I-ta-lia s'è
 de - sta, Dell'el - mo di Sci - pio S'è cin - ta la
 te - sta. Dov'è la vit - to - ria? Le por - ga la
 chio - ma, Chè schiava di Ro - ma Iddio la cre -
pp
 -ò! Stringiamci co - or - te, Siam pronti alla
 mor - te, Siam pron - ti alla mor - te, L'I - ta - lia chia -
f
 - mo Stringiamci co or te, Siam pronti alla
ff rit un poco
 mor - te, Siam pronti alla mor - te. I - ta - lia chia - mo!

i quali sono distribuiti fra gli Arumeni. Questa nazione rumena trae origine da Roma, capitale d'Italia, il che si può arguire anche dal loro nome: *Roma-Romîni*. E traendo noi le nostre origine da Roma, siamo per questo i più diretti fratelli cogli Italiani; ciò si può desumere anche dalla lingua di questi popoli, che si assomigliano una coll'altra. Noi Istro-Rumeni diciamo: *ostez ovu, măre gal'ira*, i nostri fratelli della Romania dicono: *astăzi oul, mâne găina*; noi usiamo la forma: *cum Ț-ai șternut patu, șa ver durmi*, ed essi: *cum Ți-ai așternut (patul), așa vei dormi*; inoltre noi abbiamo le parole *capu, omu, mul'era, gal'ira, lupu*, i Rumeni: *capul, omul, muierea, găina, lupul*, gli Italiani: *capo, uomo, moglie, gallina, lupo*.

Dunque adesso sappiamo dove deve volgere la nostra anima. Noi dobbiamo rimanere Rumeni, fratelli coi Rumeni della Romania e fratelli coi nostri fratelli Italiani.

Cântătu lu Rumeni din Istrie

Moderato

Roma, Roma-i maia nostrea Noi Rumer rama - ren

Roma-ni-a-i so-ra nostrea Tot ur sânje-a - ren

Nu smo ânsi noi pre lume Ți-nchea axen frat,
Se Ți-en fra-te Ți frate Cum ar Domnu dat

Ța-li-an cu ma-re lieme Măra cu noi dat, *Ln*
Se trecen pi - rea la morte U - ru Ți cu at.

Cănătu lu Rumeri din Istrie

Roma, Roma-i maia nostre
Noi Rumer ramaren!
Romania-i sora nostre...
Tot ur sânje-aren.

Roma, Roma è nostra madre
Noi Rumeni rimaniumo!
Romania è nostra sorella...
Siamo d'un sangue.

Nu-smo ănși noi pre lume
Și-nche aren fraț!...
Talian', cu mare lume,
Măra cu noi daț!

Non siamo soli nel mondo
Abbiamo anche altri fratelli!...
Italiani di gran fama,
Dateci la mano!

Se fien frate și frate
Cum av Domnu dat,
Se trecen pire la morte
Uru și cu at...

Siamo fratelli veri
Come ci comanda Iddio,
Viviamo fino alla morte
Uniti uni cogli altri...

Cum ai limba lu Romîni din Romania

Când rogu pre Domnu și spuru Ciace nostru, iel' zicu șa :
În numele Tatălui și al Fiului și al Sfintului Duh, Amin!
Tatăl nostru carele ești în cer, sfințească-se numele tău,
vie împărăția ta, fie voia ta, precum în cer așa și pre pământ.
Pînea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi și ne
iartă păcatele (ali: greșelele) noastre cum și noi iertăm greși-
ților noștri. Și nu ne duce pre noi în năpaste (ali: ispită) ci
ne izbăvește de cela rău. Amin!

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfintului Spirit, Amin!

* * *

Dunche noi veden cum limba lu frați noștri din Romania
se spodobl'e cu limba noastre! Și re fi chiaro lăhco lu ur de
noi jivi ăn Romania.

Nu-smo ănși noi pre lume!...

Cela mușat și bogat paiz de largo iuve bivescu frați noștri
Romîni, s-av ciude intereseit cum noi jivin și nu n-a nigdar
utat, che *sânjele nu se ape face!*... Ciude vote viraveit-a cătra
noi omir de cole, che vedu cum noi lucran, e che ștudiescu

limba nostre. Și noi se nu mislin che samo noi, ceșchi șiromaș din Istrie, ganein ruman'ez! Ne, samo noi! Ciude tirer ănmețu limba nostre ăn școlele din Romania, che ciude profesor de cole fost-a ăn Istrie ănmeța-se limba lu nostre maie.

Pîrvi Ruman'ez carle n-a viziteit fost-a ăn anu 1857, profesoru Ion (Ive) Maiorescu (mort 5 Pangustichiu 1864). Ie ne-a ștudieit paizu și limba și-av piseit un libru, che n-a facut cu-

Ioan (Ive) Maiorescu

Profesor ruman'ez, nascut ăn 1811, mort ăn 5 Pangustichiu (ali: Șetembre) 1864.

Ricordu lui ăi țela mai drag lu noi Rumeri din Istrie. Ie fost-a pîrvi om din Romania carle n-a viziteit și n-a facut cunoscuț lu frați noștri. Fost-a la noi ăn anu 1857 și piseit-a un libru de noi.

noscūț lu frați noștri. Un mare priatel' nostru și ca și un ciace fost-a potle profesoru ruman'ez Teodor T. Burada (mort ăn 1923). Cesta-istu a fost la noi ure trei-patru vote (ăn 1890-91 e pocle ăn 1893) e lat-a cu sire ăn Romania pre a nostru Andruț Glavina, za ănmeța-se ăn școlele dila Romania. Știen bire cire a fost potle za lu noi cesta ladre Glavina! Burada a ștampeit și ie o cnighe ăn care a chiaro mușat nostru paiz și nostre uzanțe ștudieit. Un at verăn frate și verăn ciace dila

Romanie fost-a za lu noi profesoru Iosif (Ioje) Popovici (murit-a acmoce 26 Augușt 1928.— Neca-l Domnu pomile)! Cesta Popovici fost-a la noi do vote: 26 Augușt 1899 și 1905. 26 Augușt-aveit-a ocoli pre toate seliștele și n-av avut friche ni de pîrjun ni de niș, și vavic netrudăn ne-a chiaro bire ștudieit paizu și limba și nostre ștorii. le av do cnighe za lu noi ștampeit și mai mușate ștorii de toț cel'i al'ți [che fost-a și uri doi profesor fureșt carl'i av ștorii dila noi poberit și ștampeit: Franz (Frane)

Teodor T. Burada

Profesor ruman'ez, nascut 26 Augușt 1839 (ali: Ohtobru) 1839, mort 26 Augușt 1923.

Fost-a za noi ca și un ciace. N-a viziteit ure trei-patru vote și ca și Ive Maiorescu n-a ștudieit limba, uzanțele și purtatu nostru. Și lat-a cu sire 26 Augușt 1899 pre nostru Andruș Glavina, che l-a facut ștudiei și veri nostru pravi capitan. (Cea morein și noi face: tremete noștri fecior 26 Augușt 1905 Romanie, neca iel' cole se-nmețu!). Cesta no drag Burada a inche și un libru ștampeit de noi.

Miclosici și Gustav Weigand]. Ștorii 26 Augușt nostre limbe av potle ștampeit și profesoru ruman'ez Sextil Pușcariu, carle țășche mușate ștorii a poberit dila frați noștri Loiso Belulovici și Ioje Belulovici (cesta-istu ai astez medigu 26 Augușt 1923 26 Augușt 1923). Profesoru

S. Pușcariu a inche și ie ciude ștudeit nostru narod și nostre limbe și av un mare libru lucrat ă carle av lu toț omiri ratat cum ăi limba lu siromașni Rumer din Istrie. Fost-a potle inche și al't Rumer din Romania carl'i n-a viziteit și s-a intereseit de noi : Vincențiu Nicoară, Ștefan Nanu, A. Viciu, Ion (Ive) Gramadă, Emil Rigler și al't. Și inche și frați noștri Talian', n-a vavic pre noi rad avut. Și ăntu omiri cel'i mai ănmețat din Italie fost-a mai mund de iel' carl'i s-a pus ștudei nostru dialect. ăntu aceșchi fost-a Bernardino Biondelli și Graziadio Isaia Ascoli. Și ăn zilele nostre cunoscut nostru profesor din Torino Matteo Bartoli, carle-i nascut ăn Albona (Istria) și n-a chiaro mușat ștudeit limba și paizu, potle gospodinu profesoru Carlo Tagliavini din Bologna, carle a cu tota iirima za lu noi piseit.

E când căta omir ștudeiț aru rada nostre limbe, samo noi se utan limba lu maia nostre? Nigdar! Carle hite se limbe chia și a se sãnje ămprevale, cesta nu-i pravi cãrstian! Zvonit-a ura se ne zbudin! Se rescl'iden ocl'i și se veden carl'i smo noi! Aren cesta libru za ruga pre Domnu ăn limba lu nostre maie, za ști cacov narod sno noi și za veseli-ne cu nostre mușate ștorii și pãrcolițe. Frați noștri dila Romania nu n-a utat și n-a dat și cesta no căta drag librici. Dunche nu-smo noi utaț și puten spure cum și cãnătu spure :

Nu smo ănși noi pre lume
Și-nche aren fraț ;
Talian' }
Ali : Ruman'ez } cu mare lume
Măra cu noi daț !

Do-trei besede

Când ur narod cunoște limba se, ie ca și când re ve în mare cl'uciu lu se pãrjun.

*

L'ubiț limba nostre, fraț Rumer, și se nu areț rușire de ia când o cuvintaț renche de fureșt. Durmit-an pãr acmoce, ma verit-a vreme se ne zbudin și noi. Ura zvonit-a!

(Calindaru lu Rumeri din Istrie 1905)

Andrei (ladre) Glavina

Cum ăi limba lu Romîni din Romania

Limba lor

Joacă, fată, ce-i juca,
Du-te-acasă și-i mînca,
C'o tăiat mă-ta mîța
Și ți-a lăsat codița!

Limba lor

Fata mamei jucăușă
Cu gunoiul după ușă,
Și ulciorul în cenușă!

Limba nostre

Joche, fetă, cât ver juca
Ămne case și ver munca,
C-a tal'at maia-ț macica
Și ți-a lasat codița!

Limba nostre

Feta lu maia ciude joche ;
Gnoina vavic dupa ușe,
E posuda ăn cerușe!

Șa cântu feciori lu fetele carle previșe jocu.

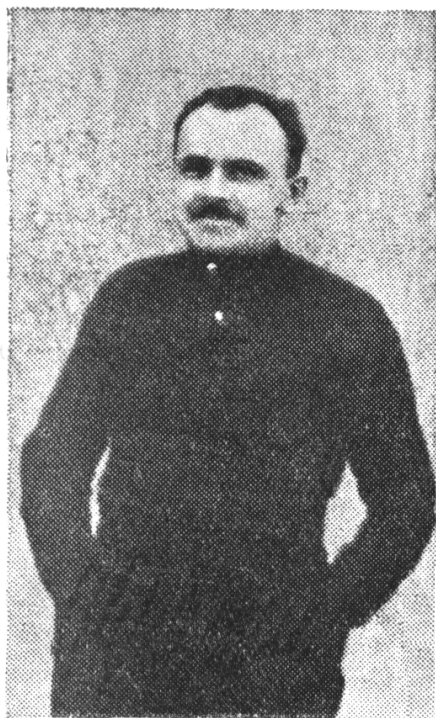

Andruț Glavina

Când a fost feciorici ăn școale din Romania.

Noi Ruman'ezi din Istrie

Noi Ruman'ezi din Istrie smo un națion michicic che noi bivein samo ăn osă (ot) seliște; ăn țăsche șapte seliște prope de Monte-Maggiore: *Susn'evița* (ali: *Valdarsa*), *Nosolo* (ali: *Villanova*), *Sucodru*, *Bîrdo* (ali: *Briani*) cu *Costîrcean* și *Cîrnelichi*, *Gromnic*, *Gradin'e* și *Letai*, — și r-un selo, cole largo, ăn fundu de boșche și de codri: *Jeiăn* (ali: *Seiane*). Ma aco smo șa puțin', nu-sno noi pl'erzuț! Flat-an și noi cl'uciu lu nostre jiv'enie: Știen che smo și noi un națion, che și noi aren o limbe draghe za lu care morein jivi și za lu care morein muri!

Andrei Glavina

Nascut ăn Susn'evița ăn 30 Mărtișn'acu 1881, mort ăn 9 Șițenu 1925. Ie cela mai glasovit și mai bur om ce-am noi avut Rumeri din Istrie. Anmețat-s-a ăn școlele din Romania și verit-a nostru maistru și capitanu. Cu *priatel'i noștri Fascisti* ie n-a facut și școla ruman'eze ăn Susn'evița, ma murit-a și acmoce ramas-an ca și turma făr de pastiru... Dunche acmoce noi toț morein veri pastir!

**Ștorii, pãrcolițe
și ate stvar**

za lu Ućicari di su Monte-Maggiore

Ce n-a fost și ce nu va fi

Fost-a trei fraț, toț trei ănsuraț. Ma când iel' ceva cațat, iale l'-a dat lor cea fost mai poredăn. O zi când au mes ănlou, iel' s-a pogovorit che se rer ceva lovi, iel' vor ăns pripravi. Acmoce cea zi ucis-au o capre divle e cmoce foc n-au iel' vut. Cautat-au r-o bande de codru și r-ate și vezut-au che focu arde na desno de iuve iel' au fost. Cela mai betăru au zis: — Io meg cere colo foc iuve veden. —

Și ie verit-a colo și aflat-a dvanaist ocoli de foc. E cel'i omir taț au fost; iel'au furaveit boi. Iel' ăl ăntrebu: — Ce-ai tu verit ocea?

— Io am verit che vezut-am che ancea-i foc și ve rog neca daieț-îm zalica foc. —

Iel' a zis: — Noi ț-ren da foc, ma tu val'e se spuri ce n-a fost nigdar nice nu va fi. —

Ie zis-a: — Nu săm bur za spure.

— Ei, donche morești remare cu noi! —

Cel'i al'ți șteptu-l, e nu-l' ie! Când nu-i, mes-a cela atu frate cere. Și verit-a și ie colo și ăntrebat-l-a: — Ce-ai tu verit ocî? —

Ie zis-a: — Verit-am neca se mi-aț da zalica foc și fratele. —

Iel' au odgovorit: — Noi ț-ren da foc și fratele se ver tu spure ce n-a fost nice nu va fi. —

Ie zis-a: — Nu știu.

— Ia, ontrat ver și tu ancea remare. --

Cesta mai tireru vezut-a che nu-i ur ni at, și mes-a și ie și verit-a colo și ăntrebu-l: — Ce-ai tu verit?

— Se-m (reț) da zalica foc și frați. —

Iel' au zis: — Da-ț-ren foc și frați se ver tu spure cea ce n-a fost nice nu va fi.

— Hoh — ie zis-a — lăco! Când s-a me ciace nascut, io-m vut dvaiset și cinci an'. Și ontrat cîrst n-a fost ă'n lume. Și m-am domislit și posadit-am un bob. Și ie val'e nerăstit-a pire la cer. Și mes-am pre cesta bob ă'n cer, și ontrat rugat-am Domnu neca-m daie cîrst cu ce-oi ciace cîrsti. Ma-n cea vreme ce-am io cu Domnu ganeit, virit-ău jos o capre prope de cesta bob și l-a prigrijit; și acmoce prede voi jos?! Io cavtu ocoli de mire și vezut-am che ăi o bîrsițe de mechine. Și io-m de cea nepunit jepurle și pac, mechine pire la mechine, pa-m mes ă'n zdolu. Ma manche neg-am jos verit falit-ămi-a uri zece metri și ontrat hitit-am cu mire pre vale și m-am zecopeit r-un crug cu capu nuntru. Nu m-am putut nicacor oslobodi. Ma, nici cinci nici șase, mes-am case, lat-am bātu și pralița, și ontrat stucit-am ocoli de mire ărpile, pac mes-am chia. -
lel' zis-a che ăi bur; dat-l'-a frați și foc.

(Ștorie spuse de *loje Tvețici* din Susn'evița când ie vut-a 70 an').

† Iosif (loje) Popovici

(În libru: *Dialectele romîne din Istria* parātu II, 1909, fața 5-6).

Do-trei besede

Cum ăț patu șternuri, șa ver durmi!

*

Carle-ț daie jajetu cela micu, nu-l' popadi tota măra!

*

Bate sedla che nu pote bate calu.

*

Lupu peru promenit-a, ma chiuda n-av.

*

Hrușva nu cade largo de deble.

*

Io nu vedu brecu nego din carle portun ieșit-a fare.

Spuse ă'n 1910 de *Tonca Belulovici* din Susn'evița.

Ștória de o fete și de un mladichî

Untrat s-a obecit o fete și un mladichî che s-or scupa-nsura. E ș-av dat vera și beseda che nu s-or lasa ni morț ni vii. Pocle cela mladichî a mes pre lume e n-a mislit de ănsura-se.

Cea fete murit-a de jalost e mladichiu mes-a pre mare.

O demarețe, pre cela vapor iuve ie fost-a, vire din mare o casete; și cîn-a verit pre vapor, s-a rescl'is. Și cela mladichî vezut-a și s-ascuns-a. Cel'i al'ț omir mergu ur po ur vede ce-i nuntru; și capitanu și toț. Tuncia gane capitanu lu mladichiu: — Ț-ai, dracu, te scuns, hunțut! Morești și tu îi nuntru, che an și noi fost! —

Și când-a ie mes nuntru, caseta s-a zecl'is și mes-a cu ie ăn mare...

Ato nu știvu niș.

Spuse ăn 1910 de *Tonca Belulovici* din Susn'evița.

Părcolițe

Iuve mere l'epuru căn sorele zeide? [Ăn hlad]

*

Ce-i cea, che se pure-n ștale (ali: ăn dvor) făr de coje și iese fare cu coje? [Păra ăn cotlênițe; în Birdo se zice: hlebu su foghéra]

Spuse în 31 Aguş 1928 de *Toni Tvețichî* (46 an') din Susn'evița.

Ăi un țate; cumpere crilașu lu toț fil'i, e lui nu pote.

*

[Hrastu cu gl'inda]

Ce-i cea?

Macica când ăi satule, plânje

E când ai hlamunde, tace.

[Părșura]

*

Patru fraț tîrlescu uru dupa atu și nigdar nu se potu doteçi.

[Colele dela voz]

Spuse ăn 31 Aguş 1928 de fecioriciu *Ernestino Rotta* (12 an'; Nr. lu case 15) din Susn'evița.

Ștoria de Abram

Io ve spur ce-a fost și ce n-a fost... Un ciace vut-a șapte fecior. Ie fost-a ribar (carle lovit-a ribe) din mare larghe. O zi ie flat-a un gospodin ăn larghe mare. Și gospodinu che-l' zice : — De-m un fecior. Io ț-oi nepuni plire barche de ribe... —

Pac verit-a čela om cu ribele case. Pl'ire barche de ribe vut-a ...

Acmoce ie zice lu sel' fecior : — Demarețe ur carle fusereț mai pîrvi za scula, veț îi cu mire ribe lovi. —

E lu čela feciorici carle s'a mai manche sculat, fost-l'-a lume Abram. Și iel' mergu pre mare larghe za ribe lovi. Și ciace lui zice : — Ămne ăn crai lemne poberi, che ren focu loji e ribe coce. —

E fetu : — Ne ! Manche ren ribe lovi, pac potle coce ! —

Ma fecioru moreit-a scuta ciace... Remas-a pre pemint. E ciace scapat-a chia cu barca, nazat acase.

Ahmoce čela gospodin vire che va fetu la cu sire ! Ma nu l-a putut, che n-a vut șapte an' !

Hmoce viru do fete cătra fetu Abram. E cea fost-a vilele. Ala che lavu-l cu sire. Și l-a lat ăn butighe gărzona, za juta ăn butighe vinde.

Pac s-a fecioru zgoit mare ; verit-a vechi ăn doizece și doi an'. E ceale fete zis-a : — Ănsora-te dupa ure de noi do ! — Cmoce ie s-a-nsurat dupa care l'i s-a mai mușate vezut. Și stat-a ciude vreme cu ia.

O zi ie zice che re rada a se maie vede. E mul'era poșnit-a plănje și zis-a : — Nu te lasa bușni de maia, che, na moiu dușu, tu ver uta de mire ! E când tu fuseri jalostăn, domisle-te de mire și io voi val'e cătra tire veri. —

Și ie vire la maia se și nu se daie ști che-i fil'u a l'ei. Maia nu l-av cunoscut, uřime che falit-av ciuda vreme de case. Și ie-ntrebe neca-l' daie ape be. Maia dat-l'-a be și l-a zalica cunoscut. E ie zice : — Iuve-i te om ? Și căț fil' ari tu ? —

Cea vote maia poșnit-a suzele roni și zis-a : — Șapte am avut și carle mn'-a fost mai bur, ămn'-a cazut ăn mare... — Și când a maia la ie cavtat, l-a inche mai bire cunoscut...

Potle ie s-a cucat și când a zădurmit maia l-a cunoscut che-i a l'ei fil'... Bușnit-l-a-n somn. Utat-a mul'era!

Și potle trecut-a bire la se maie... Ma o zi ie zice: — Maio, pas cere-m fraierița! — Și maia l'-a aflat o fil'e lu un țesar. Și ia l'i s-a obecit za marita.

Ahomce verit-a ura za mere-n baserica, zaconi-se. E ăn ușe de baseriche ie s-a domislit che-i ănsurat și mislit-a dupa se mul'ere.

Ioje Cârțulici din Susn'evița
(litrated în 31 Augușto 1928)

— Otproștiț-ăm — zice — che io-sm ănsurat!

— Rate a te mul'ere de manche; io ț-oi otproști! —
zis-a fraierița lui.

Și ie zis-a: — Ahmoce are de veri me mul'ere de manche. —

Cea vote printre baseriche trecut-a camal'era lu a lui mul'ere manche. Și ie zice: — Țăsta nu-i me mul'ere! — Verit-a mai dirapoi mul'era lui, vila, cu doi cal', printre baseriche. (E țăsche svetejenie mul'er ali vile, Bog zna iuve-s și astez su pemint, ma nu se davu ști). Și Abram zice: — Țăsta-i me mul'ere. — Pac vila s-a fermeit cîa, ăntru baseriche și zice: — Abrame, ce-ai utat de te mul'ere? —

Acmoce fil'a lu țesaru zice: — Na-ți-l, na, rapoi! —

Și Abram s-a pozdravit cu tota svachia de pir și vila lat-l-a cu sire ă n caroțe... Zepel'eit-l-a la o mare boșche și lasat-ăl-a cole. Iale mes-a chia ă n se starine, ă n se betăr loc, e Abram remas-a ă n boșche guste...

Și verit-a nopte. Și ie auzit-a glasu de omir de o bande, ma n-a razumit de ce bande-i. E ie mere pre o visoca ielve și hite bareta și mere ă n ce bande iuve cazut-a bareta. Și flat-a doi de iel', che iel' s-a col'it din capot și din școrn'i. E ie-ntrebe cel'i doi: — Zaci ve col'iț? —

— De școrn'i e de capot! —

— Meg ve fi io gospodar vărde voi. —

Și cel'i doi: — Pac ășno mir! —

Ontrat Abram ă nmeștit-s-a ă n capot și ă n școrn'i ă ncațat-s-a și zice: — Vedeț-me? Ma ne m-eț ato! — Și căta mil' de cale s-a nemislit za mere chia, căta faceia iuevecoder vrut-a.

Verit-a la un cmet și-ntrebe: — Bure sere! — Și cela cmet ăl' zice nazat: — Bure sere ciărt-zemal'sca! Cum ai tu verit la me case, che nu t-a poidit jivina divle? — Și zice: — Ce rei tu rada? —

E Abram ă ntrebe: — Iuve-i gradu de vile? —

E cela cmetici ăl' zice: — Io nu știvu. Ă mne renche la me striț. Are sto petdeset an'. Ie va ști iuve-i locu cela. Ma n-er veri cole, che te va divl'acina (ali: blaga divl'e) poidi. —

E ie zice: — Hvala Bogu; io-sm lu Domnu ă ntre măr! Ie me va ociuvei (ali: vegl'a)! —

Și ie pomislit-a tri sto mil' de cale face, și verit-a la un at cmet și -ntrebe: — Bure sere! — Și ie-l' odgovore: — Bure sere, cert-zemal'sca. Cum ai tu verit cătra mire, che nu te divl'e blaghe poidit? —

— Domnu m-a vegl'at! —

Și ie zice: — Ce rei tu vre? —

Abram odgovore: — Aste sere ștepte ancia la case a me, Și vor veri vinturle. Iale-ț vor spure. —

Verit-a mai pîrvi Girbin (ali Levanti o Șiroco). Și zis-a: — Ai tu vezut gradu de vile? — Și ie: — N-am vezut! —

Vire Tramontana. N-a vezut ni ia.

Ahmoce vire Bora. Și ie zice: — Ai tu vezut gradu de vile? — Și Bora se årde: — Io l'-am hitit segutra lanțunele de pat din sușile.

Și Abram zice: — Ver tu la mire cu tire? —

Ioje Cărpuică din Susn'evița cu familia se. (Litratit în 1 Pangustichiu 1928)

Zice: — Na șase ure demarețe voi te cl'ema za mere cătra gradu de vile. —

Ahmoce na șase ure Bora zice: — Abrame! —
— Évome! —

— Ala homoce! Ma io purta nu te voi! —

— Io n-am potribe za purta. Voi mna bire. —

Și mes-a cu Bora. Și zice Bora: — Abrame, iuve ăști? —

Și Abram vavic ărenche! Și Bora: — Drac ăni tire, hun-
tute, tu-ști mai bur de mire za mna! —

Și verit-a ăn locu de vile, și Bora mes-a renche și Abram
remas-a ăn loc, ăn cela capot ănmeștit che nu l-a vezut niciur.

Și vire ăn case lu vilele (ali: zvetejenie, blagoslovne
mul'er) iuve ie fost-a ănsurat; și se scuns-a ăn pat. Verit-a
muncatu pre scand. Mai manche zema, za sorbi. E ie lat-a ăn
pat. Rapoi verit-a de pirun și de pașada. Lat-a su capot. Și vire
cuharița: — Iuve-i muncatu ce-am io dus pre scand? —

E vila zice: — Io nu știvu. N-am io vezut. — Cea vote
decla-l' zice: — Tire Domnu gaștighe, che tu ai lasat Abram
ăn boșche! Și a lui suflet țasta ție lucre. Tu, se te rei spoz-
nei Abram la cătra tire! Che te Domnu gaștighe! —

Și vila zis-a: — Io l-oi la, io l-oi, magari se re veri de
bure tirime!... —

Și de mare teșcòche (ali: desperite) ia s-a hitit ăn pat. E
Abram fost-a ăn pat... Ma ia nu l-a vezut. Și ie mușat răs-
pol'e capotu dispre sire pomalo-pomalițo... Și când a finit
răspol'a, remas-a go ca și când a dila maia cazut. Mes-l'-a cu
măra pără pre țite și hitit-a chia capotu dispre sire...

Și s-a zel'ubit și remas-a scupa și na miru jivescu. Și
facut-a mare obed. Mie dat-a din boțe păre și din site vir,
neca ve spuru șa renche...

Ștorie spuse ăn 19 Augușt 1927 de *Ioje Cărțulicî Corenițu*
62 an', Nr. lu case 40) din Susn'evița.

Do-trei besede

Lú Domnu și lu dracu nu se pote sluji ovote.

*

Ce a facut maia va face și feta.

*

Se-m re nevesta purta benevreche, io-m reș hiti mun-
dantele.

*

Ce corist che ciaia chi-a fost om, când tu-ști niș.

Ața se prichine iuve-i mai supțire.

*

Dupa gustu lu at nu-ț la mul'ere.

*

Mora bure macire și bovan'.

*

Roba nu face fratăru.

*

Sachi traje foc la ola a lui.

*

Din cala lu omu bet și Domnu se daie la o bande.

Ștampeite de *Andrei (Iadre) Glavina* în libru lu *Iosif (Ioje) Popovicî*.

Cum bogatu pl'erde-ș capu

O vote fost-a doi fraț; ur a fost bogat, e ur siromah. Cela siromahu tremete mul'era la frate neca daie jivl'enie na pomăchi lu fețori. Ma cela bogatu nu l'-a vrut da. Mes-a ie ăns. Nu l'-a ni lui. Vire cela siromahu case și gane lu mul'ere: — Nu mn'-a vrut da niș. Moresc mere pre lume, cere jivl'enie. —

Laie bisaghele pre umer și mere pre lume. Pocle rit-a ¹⁾ la o boșche. Boșca fost-a gusto și șcuro. Mes-a-n ielve za vede ie-i ²⁾ svitlost. Pac a zegledit svitlavine. E vezut-a che din case omiri vărvescu fare: ur, doi, trei, patru, zețe, dvanaist. Pac ie mere zos; ămne cuntro de țea svitlost. Vire cira, mere ăn cuhn'e. Pac a flat păre, vir; flat-a pocle și carne. Și a tal'at struțe de păre preste pòdie și a pus ăn sachi jep podia. Pocle ie muncat-a și beiut-a. Când a finit, mes-a-n camere. Flat-a ciude pinez. Pac a mes ăn ate camere. Flat-a omiri morț. Și gane: — Ha, ănta-s tați! — Când a vezut că-s tați, pus-a-n bisaghe ciude pinez, napulion.

Pac vire case e gane lu mul'ere: — Vesele-te — zice — io-m dus ciude jivl'enie za nas! Ver ve tot ce-ț fure trebe. —

Ma utat-a pinez pre scand. Fețori a lat pinezi și a mes la țela striț. Pac gane strițu: — E cire-sta dat-o? Dende areț? —

1) = Pocle verit-a.

2) = iuve-l.

Feciori ganescu : — Ciace dus-a ! —

— E dende dus-a ciace ? —

— Dispre lume. —

Pac gane : — Acmoce meg cătra ciace vostru și io vede. —

Și-l întrebe cela bogatu : — Dende ai dus, brate tu, pinez ?

— Ver mere cu mire, vei ve și tu pinez ! —

Pac a mes amindoi frați. Viru ă n cea boșche guste iuve și manche fost. E gane cela frate carle fost-a siromah : — Io m-oi duțe-n ielve za vede ce-i colo, e tu ștepte cia. — Vezut-a din ielve che tați vârvescu fare din case ; a broit do iedenaist (ali : ur și jece). Dunche ur a remas ă n case za vardiana ! Ma cela atu, fratele cela bogatu, n-a șteptat su ielve ; mes-a renche. Când ie verit ă n case, tot ă i un tat ! Și-l' gane : — Ce-ai verit, decico ? —

— Ie s-a pristrașit și zice : — Ne io, che m-a fratele dus ! —

— Ben' bire-i ! Viro anci. —

Și prins-ăl-a e l-a zalegat (ali zafărecat) e l-a zec'l'is.

Pocle verit-a tați. Iel' ganescu : — Ce ă i țeva ? —

— ă i ! L'epuru su scand scuns ! —

— Bire-i ! L-ren zecol'i. —

Și tuncea l-a pus pre țoc ! Tal'at-a capu chia. Pac cmoțe l-a pus ă n camere, ă n cup cu țel'i morți ; capu na bande.

Ma țela din deble vezut-a che nu ie-l. E ie mes-a din boșche chia.

Vire case. ă l întrebe mul'era : — Iuve ch'-ie fratele ? —

— Io nu știvu. —

Potle neveta (ali : cun'ada) poșnit-a gîndi : — Iuve mn'-ie omu ? ! —

— Io nu știvu. Noi n-an pl'erdut ă n boșche, ă n șcuro ur dela at. Ma io meg-ăl cere, ni viu, ni mort. —

Și l-a mes cere. ă n deble șcuro. Pac a zegledit che hărvescu omiri fare. E l'-a broit căț mergu fare : ur, doi, trei . . . , se nu vrur ramare za vardiana. Tunța mes-a toț fare.

Cea vote ie ă mne zos din deble și, iușt ă n case ! Mes-a-n camere cere fratele. Flat-l-a ! Ma făr de cap ! Mes-a capu cere Flat-ăl'-a și capu. Legat-l'-a capu de cerbice. Potle nepunit-a hisaghele de pinez, pac a mes chia. Dus-a cela mortu la lui mul'ere : — Vezi, țesta ch'-ie ! — E mul'era-l' gane che s-l'-a ¹⁾

---

¹⁾ = se-l'-re (?).

cîrpi capu cu dretria. le gane: — Io nu-sm şustar cmoce! Voi veţ fla atu na mesto de mire. —

Şi tunţe lat-a at om şi l'-a zecîrpit capu de cerbice. Pac l'-a dat lu cela şustar şapte şi zeţe (ali: sedenaist) napulion L-a pus pre mize (ali: pre scand) mort. E l'-a zvonit che-i mort! Şi cela calighèr (ali: şustar) mes-a chia.

Verit-a la la o oştarie. Zepovide be şi munca. Când s-a saturat-se, plate cu napulioni. Şi ția fost-a zdaița de taț. Tunţe

Anton Glavina (fratele lu Andrei Glavina) cu se fetițe (din Susn'evița) porte fir cu asiru (Litratit în 22 Augușt 1927)

tați cerșit-a che dende are napulioni; iel' s-a facut che-s tîrgovți de vir tați. le tunţe spus-a: — Am lu ur capu zăcîrpit de cerbice, şa şi așa, cole şi cole... —

Pac facut-a tați finta, che-s tîrgovți de vir cumpara. Viru la cela siromah ce-a avut acmoce palațu, che s-are vir za vinde. E ie zice: — Am! — Şi l'-a tras ân conobe iuve-i viru. Pac le daie pocușei carle vir ai mai bur. Zice: — Viru-i bur! Ren veri cu vozurle de vir măre sere. —

Verit-a doi voj cu mar băcivi. E gospodaru l'-a pus dupa scand cira. Potle pus-l'-a durmi âm pat ca şi gòspoda. Pocle iel' a mes durmi toț.

E decla (ali : şerva) mes-a fare, beri lemne pringa voz, neca loje focu. E tați ganescu din băcive : — Äi doba? —

E decla, pametna, ia gane : — Val'e, val'e! — Şi svelto-n case, avije gospodaru : — Tați-s ăn băcive! —

le gane : — Hai nu-i! —

Decla : — Äi! —

Cea vote gospodaru s-a sculat din pat fare și tîrdo l'-a zecl'is cu cl'uciu ăn camere cel'i doi „tîrgovți“! Pus-a pre foc o cadere mare de ape; zecuheit-av-o cu foc. Tunțe, ăn cea ure de nopta, decla și gospodaru portu apa pre cel'i taț ăn băcivi. L'-a oparit. Ramas-a morț! Pocle mes-a din jandarmi. Verit-a jandarmi. Pac al' ăntrebu che dende-s — cel'i doi tîrgovți — din ce paiz.

— Din cela și cela! —

— Homo vede! — L'-a legat și-n miche vreme tras-l'-a aclo iuve ăs. De când a verit colo, a mes ăn case cu iel' jandarmi. Flat-a ciude pinez, flat-a omir morț!... Tunce jandarmi zaino l'-a hitit din puçe. Pinezi răsberit-a lu siromaștine. E lu țela gospodar lasat-a pinezi, c-a fost vridn le lor la pinez, lu tați. E mie dat-a bărtița ăn cur și ancea m-a hitit, neca-m iel' mai mund davu.

Spuse ăn 21 August 1927 de *Ludo Şcalir* (53 an') din Şuşn'evița.

Do-trei besede

Carle fure astez ovu
Va fura măre și bovu.

*

Colacu-i lu carle-l poide,
Ne lu carle ăl mise!

Mai bire-i astez ur na
Nego măre doi țoi da!

*

Astez ur ov ăi mai bire
Nego măre do gal'ire.

*

Când feta nu joche bire
— Sfîre-se — zice — pre supțire! —

Lacat-brad-pedigo-dug

Io ve spur ce-a fost e ce nu va fi! Fost-a o vote trei fraț. Ur s-a cl'emat *Dere-ârpe*; ur, *Dere-lemne*; e lu ur fost-a lume *Noia*. Și iel' fost-a lovți și re fost bire bivei se nu-l' re fost ur lavei tot ce iel' dobândit-a. E cesta-istu fost-a *Lacat-brad-pedigo-dug*. E Lacat-brad s-a țirut che-i mai tare de tota luma.

Cel'i trei fraț fost-a lovți tustrei. E doi mejeia lovi l'epuri, e ur ramareia cuhei obedu (ali: merinda). E cela Lacat-brad verița saca zi samo merinda la-le. Verit-a Lacat-brad pre l'epur iezdinda și laie-le chia merinda, pac s-a țirut che-i mai tare.

Viru frați lovți c-or munca, și cuharu — cea vote cuheit-a *Noia* — le zice: — A verit un ora¹⁾ pre l'epur iezdinda și cu barba lunghe și lat-ămn'-a merinda! —

Și *Dere-camic* (ali: *Dere-ârpe*) zice: — Io-l' cuhei măre! — Ramas-a *Dere-ârpe* cuhei. Vire cela cu lunghe barbe. Laie și lui merinda!

Viru lovți c-or merinda. Și *Dere-camic* gane: — Lat-a *Bradigo-pedigo-dug* merinda! —

Ramare treile case. Vire cela pre l'epur iezdinda. Și *Dere-lemne-l'* zice: — Ce rei tu?

— Merinde-m de!

— N-ai cuheit, che io moresc ție da! —

Cela pre l'epur: — De-m merinda!

— Nu dau io! Ămne chia cu mușat; se n-er cu mușat (mere), ver cu grumbo! —

Cea vote Lacat-brad leghe l'epuru de lemne ca și calu și ie se scole che mere la merinda... Ma cesta *Dere-dăr* (ali: *Dere-lemne*) cațe-l cu mărele de lunghe barbe și leghe-l de o mare lemne de barbe. Potle-l întrebe: — Lacat-brad, ce rei merinda? —

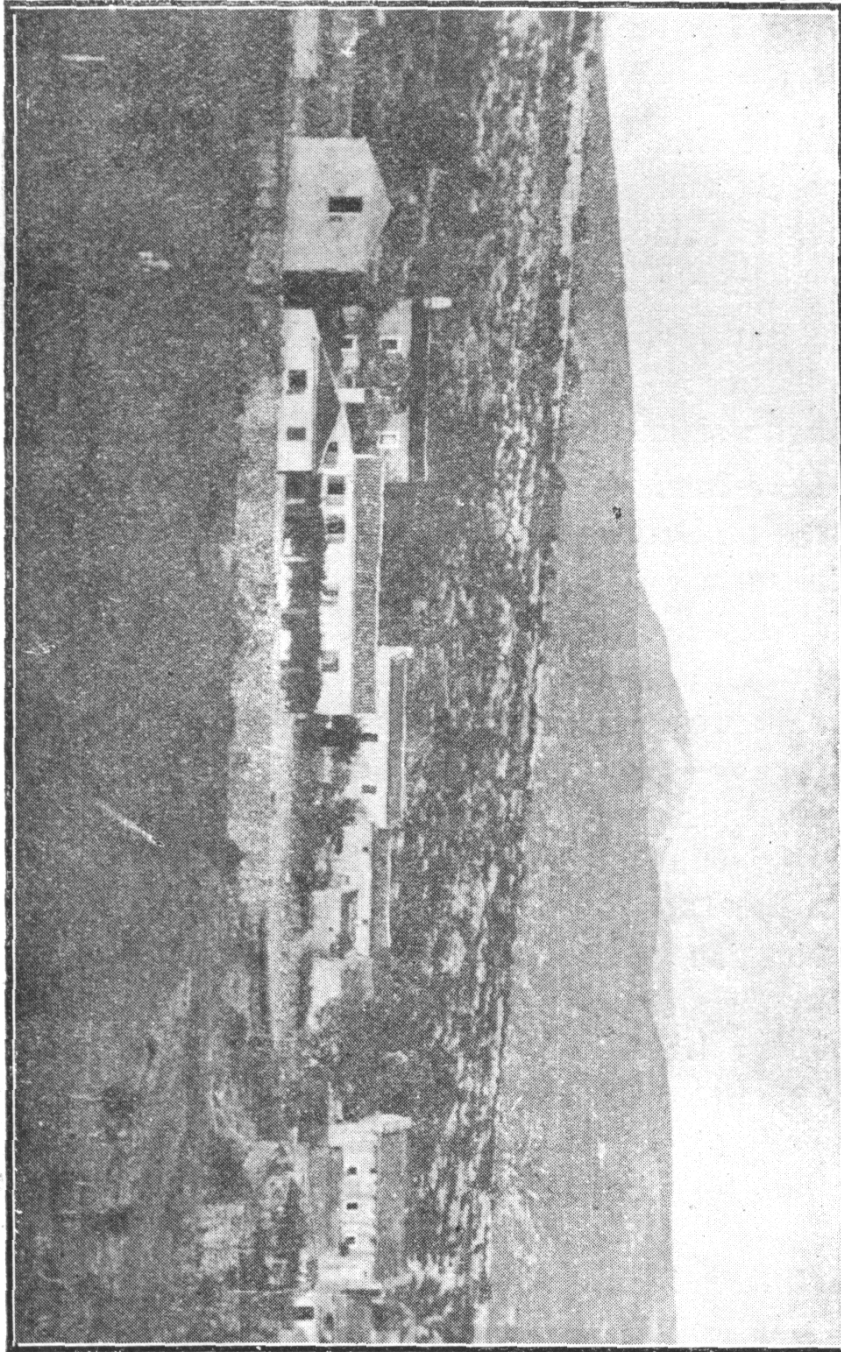
— Nu-i trebe!

— Ț-oi io da merinda! — Și lat-a pralița de fl'er și cațat-l-a bate: — Ce rei merinda inche? —

Cea vote Lacat-brad s-a reziadit: schinit-a cu barba debla cu tote jilele și scapat-a chia. Mes-a la o iame cu tota lemna.

1) ?

Viru cel'i doi lovți case și Dere-lemne zice: — Paseț cătra cea iame; veț vede cum l-am io ănsponit pre cela cu lunghe barbe! Cum l-am ăn mușate cale pus! — Cel'i doi n-or merinda, neg mai vol'esc vede cum ăi Lacat-brad ănsponit: — Noi

Susn'evîța litrateite ăn 7 Pangustichiu 1928

ăl mejen cere! —

Mes-a păr la un cus de cale ăn iame. Lacat-brad avzit-a che vire nușcarle și ontrat ie scapat-a inche mai dimboco ăn șcul'e. Și zice Noia: — Mie se vede che Lacat-brad samo s-a

țirut che-i ie mai tare și noi an vut friche de ie! Și noi n-an putut zăpovidei lu cela cu lunghe barbe... —

Mes-a iel' renche. Vezut-l-a la fundu de șcul'e. Și *Lunghe-barbe* când a vezut che vire Noia și Dere-camic, vut-a ahmoce friche și fuje cu tota bucva de barbe legat. Nu l-a putut afla ni Noia ni Dere-ârpe. Și iel' s-a turnat de fundu de șcul'e nazat. E Lacat-brad-pedigo-dug pl'erzut-s-a. Nu ie-l vechi ni pre lume, ni pre pemint.

Spuse ăń 23 Anguștu 1927 de *Ioje Cărțulicî (Corenițu)* din Șușn'evița.

Un cãnãt avzit ăń Șușn'evița

(Avzit ăń 19 Angușt 1927)

Pãrcolițe

Ținț surăr țirlescu ure dupa ate e nicad nu se potu doteci.

[Acurle cu carle se plete biciva]

*

Do curure, șase pițor și o code.

[Calu și omu zeiezdinda pre ca]

*

De supra coșmatu

De jos coșmatu

E ăń podie mihurițu.

[Ocl'u]

*

Nehrușitu

Și jmoțitu

E ăń cur jetoțitu.

[Acu cu ațele]

Spuse (ăń 1 Pangusticiu 1928) de fecioriciu *Ernestino Rotta* din Susn'evița.

Pl'ir-de-cerușe

Un mladichî s-a cl'emat *Pl'ir-de-cerușe* (ali: *Pupel-mera*). Și ie fost-a pastir carle (ali: che) pascaveit-a oile. Mes-a-n codru la oi și flat-a o ștale. Și-n cea ștale fost-a trei cal'. Și ie-v-aflat-a cel'i cal': ur a fost de zlate, e ur de srebro, e ur bărlante. E niciur n-a vut niș de munca. Și *Pupel-mera*, ie ne-jn'it-a un braț de fir (ali: de iarbe) și dat-a lu sachi ca zalica munca. Și când a vrut mere chia, cela bărlante ca zs-a alui (lu cela pastir): — Ce rei tu rada dila mire?

— Când reș vro potribe mare, jute-me!

— Voi! Tu ver fi de srice. Tu ver mere za zeta (ali: za zenere) la un țesar. Și căn-te tu-nsurari la cral'u, socru-ț va mere ă n voische și a te trupe vor tire zetari. —

Și șa fost-a! Cela betăru țesar moreit-a îi-n voische. Și ie voisca pl'erdaveit-a. Ma mul'era lu cela tireru, lu *Pl'ir-de-cerușe*, zis-a: — Se rei, meri tu juta lu te socru voisca sprovodi.

— Voi, când fure

A me ure! —

Când a ie știvut che-l' socru pl'erde voisca, ie mes-a-n cea ștale și lat-a calu de srebro și potirlit-a cătra se socru ă n voische. Potireit-a trupele de nepriatel'i largo dispre se pemint. Ma socru nu l-a știut carle-i cea. Și tesaru cela betăru s-a poveselit che ie voisca dobive.

De când a ie dobândit voisca, zetu l'-a scapat val'e case. Și mes-a la foc, zaino șede ăntre cerușe...

Țesaru verit-a case și lui mul'ere, cea betăre, ă l ăntrebe che cum ăi cu trupele. Omu l'ei au zis c-a ur cu sreberă n ca verit și tot nepriatel'u zdrenit-a chia. — Și io-m fost așa cuntenăt c-am dobândit! Ma nu știvu carle ămn'-a cea jutat. —

Dova zi mes-a nazat ă n voische cu at cral'. Și dobândit-l'-a nepriatel'u ciude lu cela țesar, de pemintu lui. *Pl'ir-de-cerușe* vavic acase! Și che-l' zice mul'era: — Tu *Pl'ir-de-cerușe*, rei pute îi juta lu ciace! —

— Voi, când fure

A me ure! —

Când l'-a știut zetu che-i a lui ure, ie lat-a calu de zlate și mes-a... Zdrenit-a tot nepriatel'u nazat.

Și potle ie scapat-a case. Respol'at-ăs-a din țesarsca robe și mes-a nazat la foc, ă n cerușe.

Și verit-l'-a lu țesaru treia zi za mere ă n at crai voisca bate. Și ăl' zice mul'era: — Se rei tu mere juta lu nostru ciace voisca bate, borche dobândirno. Ma tu nu-ști, se nu za-n cerușe! E nostru ciace-i ă n sănje! —

Și Pl'ir-de-cerușe-l' risponde:

— Voi, când fure

A me ure! —

Când a ie știvot che socru-l' ie pl'erzut, lat-a calu bărlante și dobândit-a tot pemintu a se și de lu nepriatel'u. Și fost-a țesaru cela betăru șa cuntenăt c-a dobândit și vire case și zice: — Verit-a ur pārve zi cu un svitāl ca, și protireit-a nepriatel'u pre at pemint largo; și ate zi cu un zlată n ca, do zile zaino — ma nu cunosc carle ă i! Și treia zi verit-a cu un bărlante ca, și mes-a printre trupe și potarit-a omiri și trupele... E io nu poc ști carle ă i! Borebit cea fost-a a nostru zet, Popel-mera?... —

E mul'era, țesarița-l', zice: — Ne, ne, n-a fost, che ie vavic șede la foc! —

Cea vote zetu vire ă n cortu de se socru. Și vire cu tustrei cal', și pre ur iezdinda, pre bărlante ca; e cela zlată n de o bande, e cela srebănu de ata bande. E ie-n polovițu iezde. Când a țesaru pre ocne senazit (ali: fare cavtat), cunoscut-a ie cel'i trei cal' și pre zetu sev.

Tunce țesaru clecnit-a ă ntre se zet și zis-a: — Tu ver cra'l'ui, che tu-ști brav e bur za voisca dobândi. Nu rei fost tu fi, reș fost pl'erde trupele și pemintu a me. —

Și zetu ramas-a țesar e lui did zice: — Io-i pociuvei case. Tu ver fi ă n locu me gospodar... —

Facut-a potle mare obed. Și mie dat-a din boțe păre și din ciur vir și o birtite ă n cur și m-a hitit ancea ă n casa lu Scrobe, și mușat pe cantrida, che io bevu ur mejo de vir...

Spuse ă n 26 Anguștu 1927 de *Ioje Cărțulicī* din Susn'evița.

Părcolițe

Cire-i capațan cumpara crilașu lu toț cel'azi sel', e șie nu (pote) ?

[Hrastu (ali: zeludaru) cu gl'inda]

*

Care ribe-i mai miche-n mare ?

[Care are curu mai prope de cap,
ali: Cea ce are curu la cap]

Spuse (ân 1 Pângusticiu 1928) de *Berto Dianică* (28 an') din Susn'evița.

Pastiru Martin

Fost-a un pastir che l'-a fost lume Martin. Și pascaveit-a oile și sopiveit-a chiaro mușat ân sopele. Âniurbat-s-a pre un did betâr și-l' zife: — Sope, tu Martine! —

Martin a sopit mușat, mai mușat ce-a ie putut. Și cea fost-a Domnu. Și cela did ăl' zice: — Ce rei tu rada za plachiu dela mire ?

— Io reș rada che-m joche (ali: se-m joche) sachi căn io sopir și se-m vire cătra mire. —

Dat-l'-a didu... Și Martin, ie mes-a ân codru cu oile...

Vire fil'a lu gospodaru cătra Martin, mușate che fost-a o vesèl'e za vede-vo: — M-a trimes ciace che ren face un obed, che neca-m dați cea mai grase oie. —

Și Martin cuvinte âns tru sire: — Mușate fetițe! — Și pocle: — Io ț-oi vo da, ma capte-te bire che-ț va scapa nazat! —

Și ânfati ăl'-a scapat Bîrca nazat cătra Martin, ma făr de fil'a lu gospodaru... Che Martin poșnit-a sopi și oia a rapoi scapat ân codru.

Vire gospodaru cătra se hlapăț și-l' zice: — Martine, nu țâsta lucra mie, che i-o t-am avzit când ai tu sopit! Și oia poșnit-a juca și scapat-âmn'-a nazat cătra tire. Și nu-m țâsta face ato! E ahmoce se rei tu mie uri doi l'epur da din te codru, carle tu pascavești prin codru, — tu știi iuve-s l'epuri; c-oi io face un mare obed. —

Poșne Martin sopi, verit-a l'epuri. Cațat-a trei l'epur și dat-ăl'-a. Pocle Martin zice ăns cu sire: — Ma lu cui vor iel' obedu face?... — Cea vote ie s-a domjlit de cea fil'e și poșnit-a sopi... Tustrei l'epuri verit-ăl'-a nazat!

Și gospodaru fost-a cruto iadăn che cu ce-or obedu face. Tremete mul'era neca-l daie un mare școpăț gras. E Martin cuvinte: — Io ț-oi da zaino, ma neca-ț vire și fil'a juta la școpățu, che voi do veț ăl la amindo, ma ure ăanse n-eț pute, docle nu-ț verire și fil'a juta... —

Și verit-l'-a fil'a juta școpățu c-or la... E lu Martin nigdar șa mușate nu l'i s-a vezut cea fete cași fost-a ahmoce. Și ie zice: — Oci veriț cătra mire ăns ștale și zberit-ve cela mai mare școpăț. —

Și iale zberit-a cela mare școpăț așa gras.

Și zice pastiru: — Voi l-aț zberit, ma voi moreiț mie da saca un trat bușni... E se n-eț, io Putonogu nu ve poc da... Se nu-m davureț saca un trat bușni... —

Și iale n'a vrut lasa-se bușni!...

Martin lasat-a mere păr ăns po de cale. Gonit-a iale școpățu păr ăns po de cale. Când Martin a poșnit sopi, Putonogu cătra ie! Și iale rapoi cătra ie!

— Martine moi — zice gospodarița — noi ne ren lasa și bușni, ma nu ne țăsta face, che noi sno așa trudne, c-am trei vote vechi cătra tire verit și am țirlit după cesta de drac școpăț che-l ren cața, ma n-an putut. ... E șa, morein da nostra teline ție! . . —

Și ontrat iale mes-a cu școpățu acase. Și gospodaru ăntrebe: — Cum ăi țăsta c-aț voi durat școpățu? — E iale jalosne! Și omu-ntrebe mul'era: — Ce-ști tu și fil'a, che-ste voi șa jalosne? —

Și ia zice: — Zacī? Rei tu ști ce ț-oi io spure! Che noi an moreit da nostra teline lu Martin pre ce n-a dat școpățu!.. —

E ie, gospodaru, s-a cruto răsıadit. Laie secura și mere-n codru cătra se hlapăț. Și din delargo viche-l': — Ștepte, hunțute, che-ț va ți za glavu bușnitu! —

Martin ăl vede che vire cu secura șa pre hărbăt și nu se niș de cea pristrașe. Poșnit-a sopi ăns sopele mai mușat ce-a putut. Cea vote gospodaru poșne juca. Și jucat-a dosta. Când

Martin n-a mai mund sopit, gospodaru cazut-a trudăn ămprevale... Și-l' zice: — Oci viro, Martine, che io ganesc cu tire.—

Verit-a Martin cătra gospodaru a se și s-a ciucinit șede pre sachi se ārpe. Și zice: — Martine, t-am io ție zis nu tu lucra un lucru, cea ce nu-ț zic io! Cum ai tu țasta facut? —

Brentarițe din Susn'evița
(Litrâteite ăn 29 Augușto
1927)

Martin zice: — Otproste-m, gospodare. Io-m cea ufalo facut! C-a șa fost și șa...

— Ma ciude mn'-ai facut! Ămn'-ai facut oia juca și l'epuri fuji și scopățu poscapa; pac ămn'-ai mul'era bușnit și fil'a! Dunche tu morești sopelele hiti și nesopi nigdar ato! —

E Martin zice: — Gospodare, nu zemerit, ce voi io făr de sopele?! —

E gospodaru: — Dunche, se-r tu la mire jivi, nu cuteji arata nasu ni mie, ni lu me mul'ere, ni lu me fil'e. Și hmo noi ren face un cuntrat, che io te voi țire cu mire docle tu facuri mare caștig ce mn'-ai bușnit mul'era și fil'a. —

Cea vote Martin clecne ăn gol' jeruncl'i ăntru gospodaru și zice cu mare jalost și cu suze: — Gospodare, io mai vol'esc muri, nego sopelele hiti și la te case nu mere! Le-ț secura și me poucide! —

Lu gospodaru ăl'-a tunce mile fost și zis-a: — Ahmoce io te conosciu che-ști tu bur. Sinco moi, io-ț otprostesc! Ma nigdar nu cea face! —

Și verit-a amindoi scupa acase. E potle, na nușcăt vreme Martin s-a-nsurat dupa fil'a lu gospodaru.

Și din cea vreme pastiri vavic sopescu prin codru și prin campan'e, c-or dobăndi așave srice, ma niciur n-a inche șa mușat sopit ca și pastiru Martin...

Spuse ăn 26 Auguștu 1927 de *Ioje Cărțulici* din Susn'evița.

Do-trei besede

Bure zdrav' e face mai mund nego torba gre.

*

Bobîța cu bobîța nepune bărsa.

*

Bărsa gole nu staie ăń picioare.

*

Metura nove meture bire.

*

Svicia se prinde lu cel'i ce vedu, ne lu cel'i orbi.

*

Mestitu nu face pre om.

*

Nu-ț pure nasu, iuve nu-ț cuhe ola.

Ștampeite de *Andrei Glavina* ăń libru lui *Iosif (Ioje) Popovicî*.

De clopotu pre (ali : la) cur

Untrat fost-a omu și mul'era și fil'a. Cea vote mul'era fost-a poredne și l'-a pus pre cur clopotu lu omu-ș, neca se avde căń mere-n poșes lucra. Și pac căńd a verit ăń braide cosi cu clopotu..., verit-a un mladichî cătra ie, che-l' gane: — Neca Domnu daie srice! —

E ie l'-a respondit: — Neca! —

E cela mladichî ăl ăńtrebe: — Ce va zițe che tu porți pre cur clopotu?

— Mul'era — zițe — mn'-e poredne e mn'-a clopotu pus, neca avdu¹⁾ che lucru.

— Ben' — zițe — Io m-oi dupa te fil'e ăńsura. Ver mere cu mire case.

— N-oi io! Io-m friche mere, che me re bate.

— Niș n-ari friche! Ăńne cu mire! —

---

¹⁾ avdu, ne avde!

Și mes-a case amindoi. Și omu gane lu mul'era-ș cu friche che: — Testa mladichī va se dupa nostre fil'e ănsura... —

Și tunce ia gane: — Veriț ăn case! —

Și tunce s-a ganeit și s-a-nsurat cu lui fil'e.

Și căn a mes chia cu calu, iezdit-a amindoi, ie cu se fraierițe. Și lat-a de case còcotu și macica și brecu.

Când a mes zeiezdinda chia, ie lat-a cocotu ăntre măr și-l' gane: — Ala, cănte acmoce, cocote! —

Ie n-a vrut niș! Pac l-a zăvit cu gutu și l-a ăn potoc hitit. Tunțe ie cuvinte: — Lu sachi io voi șa face carle nu mire scutare! —

E fraierița cavte che ce cea gane...

Mes-au inche un cus de cale. E lat-a cela fraier macica ăntru măr și-l' gane: — Ala! — zice — n'auche! —

E maciăcu n-a vrut n'auchei. Potle l-a zăvit cu gutu; zecol'it-l-a și l-a ăn potoc hilit. Și ie tunce cuvinte lu se fraierițe: — Io voi lu sachi șa face, carle nu va mire scuta!... —

E facut-a inche un bocun de cale renche. Lat-a brecu. Pac ăl' gane lu brecu: — Latre, brechiciu! —

Ma brecu n-a vrut, che n-a știut ce-l ăntrebe. Tunțe l-a zăvit cu gutu; hitit-l-a ăn potoc. E cuvinte: — Io voi lu sachi șa, țire nu va mire scuta!... —

Verit-a la lor case. Omu mes-a lucra ăn poșes. Ie-l' n-a niș urdineit (ali: ganeit) cu se mul'ere (ce va face). Mes-a ia la cel'i al'ți susez (omir) ăntreba, che ce are de face. Pac au susezi neputit che are șa și șa face. Și fost-a bire și bire bi-veit-av amindoi scupa.

Bog me, pac a verit maia a l'ei cătra iel' vede ce iel' lucru. Și ie a tunce, cea zi, arat (cu plugu, ăn pemint, cu boii).

Cea vote vaca respolovit-a e socra ămpolovit-a za bati, za-sto c-a fost poredne. Și tunce dat-l'-a zetu bobóvine neca merănche cu vaca. Și tunțe când a pus-o za bati (ali: grapei), s-a poserit (ali: facut-a cacați) za mare forța. Pac când a fost poserite o-au lasat chia ii cătra omu se.

Și-l' gane: — Omu mev, omu mev, mire pus-a za grapei! Și m-am poserit de forțe... —

Omu-l' odgovore: — Meg și io vede ce lucru iel'.

— Nu mere, che te va ucide!

— Iușto meg! —

Și când a verit cole, zetu l'-a facut un bur obed (ali : bura merinde). Și tunce l-a-nmeștit ă n roba roișe de șcarlat. Pac când a mes chia, ăl'-a dat de porc do pîrșute. Și ie mere chia...

Când-a mul'era vezut che-l' vire omu roișu (ănmeștit) și cu do prșute pre umer porte-l', l'i s-a vezut l'ei che-i oderit. E ia-l' viche de largo: — Omu mev, omu mev, tire oderit-a cela de drac zet! —

Ma omu vire-n case și-l' cuvinte: — N-a mire! Samo tire oderit-a, căn t-a pus za bati e ț-a dat bobóvine munca; c-ai fost poredne! —

Și ia verit-a pocle bure e omu n-a vut clopotu vechi...

Spuse ă n 26 August 1927 de *Ludo Șcalir* din Șușn'evița.

Feciorici din Susn'evița
(Litratiit ă n 29 August
1927)

Pîrcolițe

O băcive am pl'ire de vir și ab și negru, și nu se vrese zmișei; ni n-are obruce și țire.

*

[Ovu]

Șcrinița zecl'ise-i făr de cl'uci: nu vo pote rescl'ide se nu vo va rezbi.

*

[Nuca și Ovu]

Cinci surăr ă nnu òcoli de grope și n-or cade nuntru.

[Acurle de pletile]

*

Ce reț mai vol'i: copa de secare dupa case, ali cela mirtvețu (o : cela mortu) ă n case?

[Cela mortu-n case, che cela-i porcu; e cela atu-i... cacatu].

Spuse 1 Pangustichiu 1928 de *Berto Dianici* (28 an') din Susn'evița.

Lupu și lișița

Verit-a la un lac nopta lupu și lișița. Și luna svitit-a ăntre ape. E lu lupu l'i s-a vezut che-i cașu. E lișița zice lu lupu: — Strice!

— Ce-i, strice?

— Ancea-i — zice — cașu ăn fundu de lac. —

E lupu misle ce are de face.

— Apa popin, pac a cașu ramare e l-ren cața! —

E lupu poșnit-a lucra: hap, hap, hap! Poșnit-a lui vechi tîrli apa din cur. E lișița staie de parte și zice: — Strice, școda se lucre! Ștepte — zice — io ț-oi zecepi șcul'e... —

Ma ahmoce lupu s-a stufeit de be ape. N-a putut popi și mes-a chia.

Viru la o case iuve fost-a piru. Și lupu la dvoru, che va la oile. E lișița mes-a fujinda la omiri iuve fost-a cole la pir și zis-a: — Ămnaț vreda, che lupu v-a mes col'i oile ăn dvor! —

Sculat-ăs-a omiri che mergu lupu cere la dvor. Și tot l-a stucit și speheit cu vilele. E lișița mes-a-n case iuve fost-a piru; ia s-a saturat de carne și de ate stvar. De când s-a saturat, pus-a capu ăn ole, ăntre orij. Și l'ei a fost orijele tot așa, pre cap. Și ia dotecit-a lupu și-l' zice: — Strice, ștepte-me, che tu me-r purta! Che mire omiri tot m-a stucit și mi se vedu moj'l'ani din cap. E lupu: — Hă — zice — ma au și mire speh'eit și stucit, che nu poc ni mna vechi! — E lișița-l roghē: — Se rei tu mire zalica purta!

— Ma cum t-oi io purta, che io-sm chiaro bolăn!? —

E lișița zice: — Neca Domnu daie che me porți! —

Lupu s-a fermeit: — Strino, viro, voi te purta! —

E lișița, satule și säre! Când a ia zeiezdit lupu, lupu siromahu vrut-a cade-n prevale. Și porte-vo lupu un cus de cale și cante lișița: — Ma ști tu mun'it! Che porți tu bolăn; e io säre și inche me porți! —

Fermeit-s-a lupu: — Șa ce ganești, strino? — E lișița: — Ăsăm pl'ire de somnu, pac nu știvu ce ganescu. —

Lupu zice: — Se ren noi pocini?! —

— Val'e! Inche un hip! Ancea renche! —

Viru la o iame și lișița zice: — Ancea durmin! — Lupu zice: — Ma ancea-i gropa! —

— Neca ie! Tu pas durmi, strice, dela grope bande, e io m-oi cuca de grope bande. —

E nopta priscocit-a lisița lupu. Și ia zice : — De-te-n cole! — Lupu s-a dat, și... a cazut ăn grope!...

Spuse ăn 28 Anguștu 1927 de *Ioje Cărțulici* din Susn'evița

Cum a crstianu pre hudoba privarit

Untrat fost-a un om ăn boșche pl'erzut. Mes-a la o deble vârde o iame. Și staie ăn cea deble tiho. Verit-au hudobele cea vote cu urden'a, face mostu. Și hudobele se ganescu : — Cire mai pîrvi trecure preste most, va fi nostru. — E ie scutat-a din deble...

Și când a finit hudobele mostu, ie mes-a chia.

Ata zi laie cu sire un hleb de păre ăn torbe și brecu. Vire la cela most. Se trefe colò pre un gospodin. E ăl' gane gospodinu : — Ce ți se vede ție? Ăi țesta most mușat?

— Ăi! —

Nu, nu — zice gospodinu — viro de ocî bande, cum ăi mușat mostu! —

E l'-a zis : — Viro tu de ancea parte! — Cea vote ie dat-a lu brecu pon'uhui păra (ali : hlebu). Tunce stacheit-a hlebu de păre preste most. E brecu dupa hleb! Când a brecu fost de cea bande de most, l-a zgrabit brecu hudoba, e n-a fost ni brecu, ni necisni duh. Tunce mes-a crstianu vede cacove most ăi de cea ata bande. Când a verit colò, mostu strașno grumb! E ie zis-a : — Ben' bire-i și șa che hudoba dobândit-a samo brecu, ... na mesto de om (ali : de cîrstian)! —

Spuse ăn 30 Anguștu 1927 de *Ludo Șcalir* (53 an') din Șușn'evița.

O bure besede

Om u neca porte mundante și neveta cotule.

Spuse ăn 1910 de *Toma Glavina* (cela betăru) din Susn'evița.

Ce pote Domnu nu pote omu

Ăn betăre vreme Domnu și Sveti Petru ămnaveia ȍcoli pre lume. Și verit-a la o seliște iuve o babe ăntrebat-l'-a za

Tezachine (din Susn'evița)
cu sapunu. (Litrăteite ăn
29 Augușto 1927)

mлатi grăău. Și iel' a mes ăn hlad za-
cea. E baba-l' vire cu bătū; neganeia
neca mergu mлатi (ali: lucra). Ma iel'
n-au vrut mere inche. Verit-a rapoi, de
novo, cu bătū bate. Dunche s-a iel'
cea vote sculat, și Domnu gane lu Sveti
Petru: — Petre — zice — prinde fer-
minantu! Ren prinde gumna neca arde.—

Și tunce slama zgorit-a. Când a
slama zgorit, viptu ramas-a curat, zăr-
nele ramas-a curate, za-n cupure pure.
Cea vote iel' mes-a chia.

Atile an facut-a și babița șa:
mprins-a gumna tot. Cea vote tot av
zgorit e niș l'-a rămas!

Turnat-a nazat cătra ia Domnu și
cu Sveti Petru și l'i se ia lor potănje
c-a șa și șa facut, e tot a zgorit. E
Domnu l'-a odgovorit: — Ia! Cea-smo
noi! Nu cea ato facet' nicad! Nu ste
voi bur cea face ca și noi! —

Spuse ăn 31 Auguștu 1927 de *Ludo Șcalir* din Șușn'evița

Pircolițe

Ăi o jensche ănmeștite-n verde, e capu ăi ab.

[Cavulo]

*

Ăi nuște ce tîrle șmiroma, e tot la un loc staie.

[Ura]

Spuse ăn 4 Pangustichiu 1928 de fecioriciu *Ernestino Rotta*
din Susn'evița.

Marco și mul'era lui

Untrat a fost un feciorici carle oile pascaveit-a, e l'-a fost lume Marco. E ie ămnaveit-a cu al'ț pastir. E pastiri cel'i al'ți ăl riveia dela sire și-l hiteia ăn prevale. E toț fost-a iadni pre ceta Marco c-a fost netare și siromah.

O damarețe Marco ramas-a cu sele oi mai dirapoi și toț pastiri mes-a manche chia cu sele oi. Și cea vote Marco afe do fetițe iuve durmit-a ăn sore. Duncve ie tal'ata do granițe de copaci și facut-l-a hladu lu ceale fete. Și ahmoce mere ie cu oile ăn cozare și vechi pastiri cel'i al'ț ăl ăntrebe: — Ce va zice, hunțute, c-ai tu șa dirapoi ramas cu oile? — Poșnit-l-a nazat bate. Marco n-a vrut spune niș, ni nu s-a dat ști.

Și ie mere cu oile ate damarețe și ceale do fêțițe-l șteptu. Și cl'emu-l: — Marco, oci tu viro cătra noi! — Și iale-l ăntrebu: — Ce ver tu, Marco, za plachiu dela noi, che tu n-ai șa mușat hladu facut? —

Podestatu din Valdarsa *Luigi Visentini* rate ăn Venezia (18-19 Aguş 1928)
cum ăi purtatu din *Susn'evița*

Cia se chiaro bire vede cum se sope ăn *folele* și-n *volaritele*.

Și ie zice : — Io nu reș rada niș, se nu fi cruto tare. —
Și ahmoce ăl' zice o fete : — Bire-i ! Oci viro cătra mire ! —
Verit-a, și ia l-a dat din desna țite suje lapte... Pac ăl'
zice : — Pas la cea ielve și vo strese ! —

Marco mere la cea mare ielve, grose cât ie putut-a obidi ;
cațat-av-o și stresit-av-a ăntre măr, ma n-a vo putut zvadi. Și
iale-l ăntrebu : — Ăști tu tare câtva ? —

— Ne dosti ! Inche-m fale zalic tare fi ! —

Și-l' zice cea ata fete : — Na-ț suje inche din live țite !
Ahmo ămne la cea ielve ! —

Când a ie mes la cea deble, cațat-av-o și stegnit-av-o
cu tote jilele. Verit-a Marco cătra iale și zehvalit-ăs-a che-i
dosti tare.

Ate damarețe toț pastiri s-a pus pre Marco bate, che zaci
a cu oile șa dirapoi ramas. E sachi carle Marco cațai, po zece
metri scociia largo de ie !

E pastiri ganescu : — Ce-i dracu-n cesta Marco, che-i șa
tare astezi ? ! —

E Marco n-a vrut vechi oile paște ! Zis-a che mere ăn-
sura-se.

Ma flat-ăs-a ur che-i mai tare de tota luma. Și lui lume
fost-a *Harapin-Negru*. Și ie pise lu Marco neca vire Marco la ie,
che s-or vede carle-i mai tare.

E Marco, ni cincî ni șase, verit-a cătra Harapin ăn pol'e,
la o ramnițe. Și iel' s-a pozdravit mușat. Și-l' zice *Ciârne-Ha-
rapin* : — Ăști tu mai tare, ali io ?

— Domnu știe ! —

Și o damarețe cațu-se bate. Și Marco ramas-a de jos su
Harapin-Negru ! E ie vut-a cuțitu ancî, la pasu de bragheși ; l-a
zvadit dila pas și dat-l'-a o curtelade ăn iirime. Harapin-Negru
zvîrnit-ăs-a jos dispre Marco și ontrat omiri facut-a toț o ale-
greție mușate che-s cuntenți c-a Marco dobândit.

Și cmoce, când a Marco șa tare fost, mes-a fraierița cere.
Și ș-a ie flat o chiaro mușate l'ube, che nu-i fie rușire mere
ăntre ate jensche cu ia.

Ma mul'era vrut-a ști cât ăi Marco tare. Aflat-a ia un om,
che se bate ie cu Marco.

— Marco,, — zice — ăi ur, carle, se va bate cu tire !

— Homo cătra ie ! — zice Marco.

Mes-a cu ia cătra cela atu. Cațat-s-a bate. Și cea vote mul'era lu Marco, prisecit-l'-a ținturinu lu se om; neca-l' cadu bragheșile jos ăntre picioare. E lui a fost cea chiaro ja, che l'-a

Brentarițe din Susn'evița la șterna lu E. Rotta
(Litrâteite ăn 22 Auguștu 1927)

cea mul'era facut. E Marco dobăndit-a cu tot ce l'-a mul'era șa lucrat. Și ia che-l' zice: — Bravo Marco, tu-ști tare! —

Ma ie n-a știvut din ce cea mul'era lucrat și când a verit case, ie cu mul'era se, zice: — Tu-mn'-ai bragheșile, e io-i ție doichele tal'a! — Și tal'at-a lu se mul'ere amindo doichele (ali: țitele) pre cea, che l'-a bragheșile caleit... Și ie ceale

țițe pus-a pre piat și ie porte-le lu se socre. Și-l' zice lu socre-se: — E! tu mama moia, doiche de te fil'e?! —

— Iezumariia, za ce-ai țăsta facut, sinco?! —

— Che m-a privarit za pl'erde gvera! Ma Domnu m-a jutat și io-m dobândit și io t-am tal'at țițele lu fil'e! —

Socra lui ăl-a mes tănji ăń sud. Verit-a bohtari (ali: carabinieri) și lat-l-a ăń părjun. Osândit-l-a la devet an' ăń tămnițe șcure.

Cea vote lui mul'ere verit-a ști c-av ie ăń părjun ramas și l'-a verit mile pre ırime dupa ie... Hitit-a cozele de per (ali: cosițele) pre spate, ăńmeștit-a iachete și bragheșile mușche și pus-a finte de mici mustafițe. Vire la strajaru: — Bog dai zdravl'e strajare!

— Bog daie, ma io nu te conosc!

— Nu porte! Io-sm un mare priatel' lu Marco, e io reș rada che ne pomirin. —

E sãndețu zis-a: — Ăi devet an' condin'eit. Ie nu se pote lasa vede cătra sire, docle nu finire condan'a. —

— Ma samo reș do besede cu ie ganei. —

E portuneru zice: — Leghe calu de ocne și io t-oi lasa — zice — do besede cu te priatel'. —

Și manche Marco vezut-a a se ca su ocne și zice:

— Caliciu mușat a me, se te rei tu clecni, se reș io pure mele picior pre tire za chia scapa!... —

Pre ceale besede vire mul'era la ușe de pırjun și-l' daie mǎra...: — O zdravo, Marco! — zice. Și potle ăl'-a poșoptit: — Ala cu mire fare! — Verit-a amindoi la ocne iuve clecnit-a lui calici: — Hopsa-na iunáca! — Zeiezdit-a pre se ca cu mul'era, dat-a do birtife lu caliciu, scapat-a chia ca și saieta... Și mul'era s-a sculat pre costa cu picioarele și vicheit-a: — Am io privarit, o jensche, țăsta mare cetate! —

Verit-a case și ia-l' zice: — Ce-ai tu facut c-ai a mele țițe tal'at? Io na moiu dușu nu t-am nigdar privarit, samo vrut-am ști cât ăști tu tare!... —

— Otproste-m — ăl' zice Marco și s-a ăńtru ia clecnit...

Și bur a fost ur lu at tota lor jivl'enie.

Spuse ăń 2 Pangustichiu 1927 de *Ioje Cǎrțulicǐ* din Susn'evița.

Pircolițe

Carle om s-av nascut și n-a murit ?

[Io și tu și noi și voi, și sachi carle-i viru]

Ce n-are Domnu ?

*

[Friche și pecatele]

*

Carle cânte când tot narodu plânje (ali : când toț omiri plângu ?)

[Prevtu la zecopen'a, la omu mortu]

*

Țire nu dore nicad dinți ?

[Pilu și grabl'ele, uimeche aru dinți de fl'er]

Asiru de Lovranațu

Ahmoce fost-a sămăn'u de omir și omiri gonit-a sachi se asir ăn sămăn'. Și omiri legat-a sachi se asir de o lemne și dat-a lu asiri (de) munca fir. Și iel' mes-a potle-n sămăn' vede ce se cole lucre. E Lovranațu vire nazat cătra se asir, și asiru de ie n-a putut conoște carle-i a se asir. Laie o manavele de lemne și viche : — Gospodari, ămnaț vreda la sachi se asir che io-i toț potuci iuve nu fuseru cu omir. — Și omiri viru și țire sachi se asir. E la lui asir n-a verit niciur. Și Lovranațu zice : — Vraije asir, iuve ch-ie omu?! — Și ontrat, pif, paf, ăl-a potucit !

Spuse ăn 31 Angușt 1928 de *Ioje Cărfulicî* din Susn'evița

Părcolițe

Ăi un clopot cu patru șpagure e când de spagure netezen clopotu nu zvone.

[Ujeru lu vache]

*

Spuse ăn 4 Pangustichiu 1928 de *Antonio Țvețicî* din Susn'evița.

Simăn'u

Ăn zia de Sveti Ivan Cîrstitel' (na dvaiset și patru Poi-maichi) se face simăn'u la noi de omir și de vinde de tot ănlume. Și inche-i un sãmăn' la noi: ănl zia de Sveti Ioje (na devetnaist Marcia). Donche na anu de zile aren doi sãmăn'. E cãn ăi sãmăn', viru omiri de tot ocoli, de largo și de prope, che fie omir ciude. Și se vindu robe (braghêșe, chemeșe, fa-țole) și sapune și secur (cu ce se tal'e lemne) și postòle și pãre și cose za cosi și za brusi greșe, și bătore (cu ce se ărpa rezbe) și vitlțele și urechinele și de ceste michicici fêtițe (pùpele) ce se feciori igrescu. Și vir bevu omiri și bira și pașarêta, și cãntu și jocu.

Pac mladichiu cațe juca cu fetele; și jocu și se veselescu sachi cu se. E omiri pac tot ocoli cautu iuve se jocu columbaru, cãtra cãn se oștufescu juca (cãn ăș trudni); e uri ramaru inche juca, e uri mergu chia. Pac se jocu columbaru na ocoli, juri și fetele; e cãnd ai șcuro, se bușnescu... Potle mergu be. Și vrovota, cãnd se nepescu zalic, se cațu bate și se nescubescu de per, che peru scape chia ca-i-și cu Bora... Potle viru carabinieri și lavu-l' legaț ănl pîrjun mira. Ma uri se pomirescu, e vruri nu... Pac vire și nopte; e uri mun'isescu (se vichescu și nu daũu mir durmi) pre cale (ali: pre țesta), e uri mergu dormi, e al'ț mergu pre oștarie be tota nopta.

Spuse ănl 3 Pangustich'u 1928 de *Ioje Cãrțulic'i* din Susn'evița.

Pircolițe

Io-m un bo; tot firu ce-m poide, ie-i mai mîrșav.

[Cl'uciu za firu guli ali scubi]

*

Un frate; și lunghe code are. Și tot ce mai mund ămne, mai scurte coda vire.

[Acu cu ațele]

Spuse ănl 8 Pangustichiu 1928 de *Berto Dianich'i* din Susn'evița.

Doi frați

Io ve spur ce-a fost și ce n-a fost! Scutaț bire! O vote fost-a doi frați. Ial' a fost ănsuraț amindoi. Bire! Cea mai be-tăru frate ie n-a vut pòrod: fecior, ni fete. E cea doile avut-a tot pl'ir de fecior. Și ie fost-a siromah mare, che Domnu așa daie lu cea siromah ciude fecior.

Ioje Cărțulici
(Litratit ăn 1 Pangustichiu
1928)

Și ie mes-a cea siromah cătra se frate juta-l' păra coce și pecnița nepali za păra coce, che bărche-l' va da o chile de farire pre ce-l' jute păra lucra și cuptoru nepali, și ie che-l' va sel' fecior duce acase za scuhei o cap'le de scrob sera, căn finire lucru.

Când a finit, dat-l'-a fratele nuște munca alui, e za case, za lu feciori niș. Și mere jalostăn pre cale și afle baliga de vache. Și ie vo dignè și hranit-av-o și mere cu ia case cătra fecior, jalostăn și zice lu se mul'ere: — Mul'era me draghe, ato nu-i za juta-me, se nu la bisaghele și băticiu și mere pecl'ei pre lume! —

Și mes-a pre lume... Și nepunit-a pl'ire bisaghele de grău și de truchine și de iecimic și ce l'-a vrur dat. Mere cătra case nazat.

Și cațat-l-a nopte șcuro și ie mere zalic pre cale și vede ie la o boșche iuve-i svitlost. Și mere la un mare hrast. Pus-ă bisaghele ămprevalè și ie se digne ăn cea hrast și caute ie: vezut-au o mare case ăn boșche. Și ieșit-a din cea case doizece omir și patru. Și ie l'-a bire pobroit. Și capo de cel'i omir ăntrebe: — Ăsno toț omiri noștri noi fare? — Un om a zis: — Ăsno: doizece și patru omir! —

— Homo! Va veri poșta cu ciude pinez și ren vo rezbi și pocradi (ali: fura) și pinezi la. —

E cea siromah de om lase-se mușat din hrast jos și mere șegavo ăn cea lor case. Verit-a-n cuhn'a a lor. Aflat-a pre ogn'iște păre și vir și carne copte și zeme; și ie siromahu, lat-ăș-a zalica zeme și posorbit-a și lat-a cea păre cu friche,

se nu-l cațu ănuntru. Și de când a ie surbit și mere r-o camere. Afle ăn camere carne, cètărte de bo, iuve vise pre cl'uche; și ie zice ăns cu sire: — Ancea-s tați! Hoo! Domnu, ociuve-me de slabe măr! Siromahu ăsăm! —

Mes-a ăn-ro ate camere. Afle ciude pinez. Trei cupure de pinez: un cup de juț, e ur de srebro, e ur de napulion. E ie laie de napulioni pl'ire bisaghele. Și trece preste cuhn'a lor și laie pinca de păre. Pac vo prichine preste pòlovițe na do cùsure, pac vo pure ăn jepurle. Și laie bisaghele pl'ire de napulion și chia mes-a.

Verit-a cătra mul'ere a sè și-l' zice: — Mușata me mul'ere, nu-i friche de fome ni de sete! Ancea aren pinez cât ren! — Și iel zebogatit-a. Pus-a magazinu de vir și facut-a coptorele za păra coce și mica oștaria za otoci vir, za da lu omiri be.

A lui frate zice: — Ma cum a me frate zebogatit, che ie are, dobòto, mai mund de mire! — Și cela bogatu frate de manche mere cătra se frate și-l ăntrebe: — Fratele me, cum ai tu zebogatit?

— Domnu m-a jutat!

— E mie mere-m slabo (tîrgòvina). Fratele me, carle-ști nascut din tîrbuhu lu nostre maie, noi-sno fraț! Se rei tu-m face și mire așa zebogati ca-ș-ăști tu.

Și cesta-istu l'-a zis: — Voi! Și voi veri nopta cătra tire. Ver îi cu mire, pa ț-oi rata o case iuve-i dosti pinez. —

— Mere-voi! —

Și mes-a ăn doba de nopte. Și viru prope de cea case ăn boșche. Și cela siromahu frate de manche ăl' zice: — Capte-te bire, șa și șa! Când io nebroir doizece și patru, tu ămne-n cea case. —

Ma cela bogatu n-a vrut ștepta... Mes-a ăn cea case. Și un tat vegl'at-a a se case!... Când a cela bogatu verit ănuntru, tatu-l' zice: — Ho, verit-ămn'-ai pul'u! Ahmoce căn verire a me cumpanie, ăț va îi za glavu. — E ie se roghe che neca-l otproste, ali scunde su vrun scand...

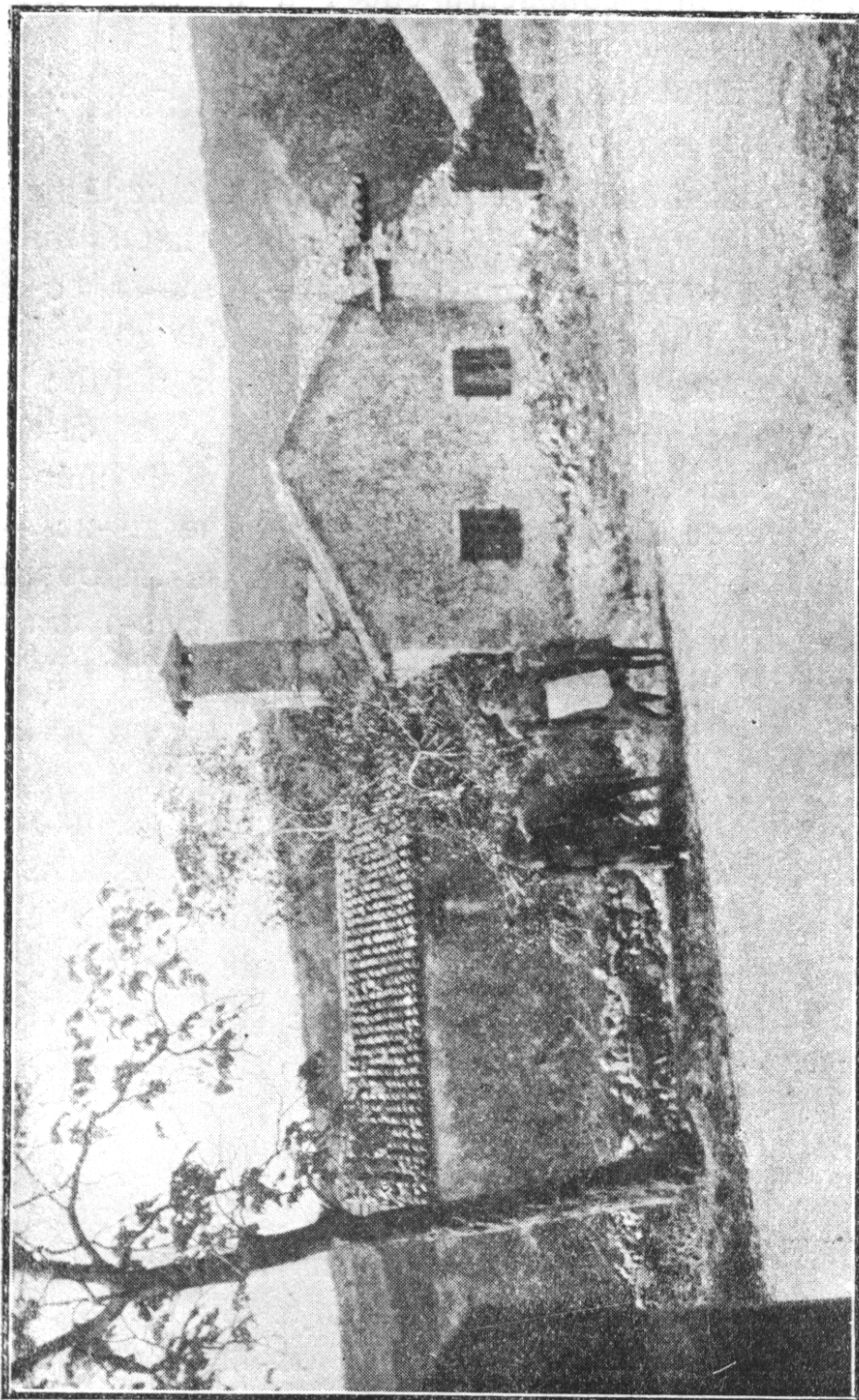
Când a tați verit ăn case, zice: — Verit-n-a pul'u, carle n-a furat napulioni! —

Și cela carle fost-a harambasa de taț zice: — Iuve-i? Neca vire fare! —

Căt a ie di su scand ratat capu, tați ăl'-a lat capu zaino...

Și a lui mul'ere s-a zgreșit che a l'ei om nu-i. Și plănje
asteze și plănje mare... Omu nu-i! Ia mere cătra se cun'ado
și-l' zice — Ma iuve-i a me om? —

le-l' zice : — Ie-i za siguro mort! —

Betăre case ăn Susn'evița. (Litrateite ăn I Pangustichiu 1928)

Și mul'era-l' odgovore : — Pas duce tu mie omu, o mort,
o viu! —

Donche mes-ăș-a fratele cere. Mes-a ăn cea case lu tați.
Flat-ăș-a fratele mort! Și zice ăns ăntre sire : — Io meg la

inche ure bisaghe de napulion. Și lat-a napulioni și dignit-l-a pl'ire bisaghele și se frate mort hitit-a pre umeru se și porte-l chia.

Verit-a cătra se cun'ade și zice: — Ancea-i a te om; mă chi-e mort! — Și ia-l' zice: — Se rei gutu zeși-l', che-l ren face c-a murit, se nu al'ți cunoscuru che l'-a nușcarle capu tal'at. Zeșe-l' gutu! — E ie respondit-a: — Io n-oi! Un om ai în grad carle n-a facut doi miseț de lucru; io l-oi cl'ema necea vire ie zeși! —

Și ie l'-a dat doizece și cinci napulioni pre ce l'-a zeșit gutu.

E tați s-a zgreșit che-l' fale-le ciude napulioni. E cesta om carle cațat-a doizece și cinci napulion, ie me-sa be și munca prin oștarii. E tați s-a-nmeștit în roba ur de gospodin, che-i gospodar mare, e ur s-a facut ca și un sanser (ali: aiutate) lu cela gospodin. Și viru-n oștarie iuve cela ce-a zecîrpit gutu beie și fraie. Cel'i doi taț cunoscut-a a se munide și al' întrebe: — Dende ari țăsta munide? — Și ie zis-a: — Fost-a ur așa și așa. E ș-a fratele tremes ân-o case, ân boșche che-ș va pinezi la. Pac l-a tați omorit. E cela atu mes-a din ie mort, și lat-au pl'ire bisaghele. E io-m lu cela mortu gutu zeșit; pac âm'n-a dvaiset și cinci napulion dat pre ce l'-am gutu zeșit... —

— Bire-i! Tu ai bire lucrat. Na-ț inche cinci napulion! —

Și viru cel'i doi taț la cela gospodar ân oștarie. Ur s-a făcut che-i sansal e ur s-a țirut che-i gospodar. Verit-a che vor viru pogodi. Și pogodit-a cinci voz de vir cu do băcive mar. Și iel' a cirat și oștaru l'-a dat be și munca. Verit-a ura za durmi mere. Și iel' a mes durmi ân cela magazin.

Și nopta verit-a cinci vozure. Pre sachi voz do mar băcivi. Ân ceale băcivi fost-a tați cel'i al'ți hraniț! Și cuchiar restacheit-a cal'i di su voz și verit-a-n case și zepovedit-av be și munca. Verit-a ura c-a mes durmi toț. E hmoce ramas-a decla mai zadn'e spela posuda, piatanța. Și ieșit-a decla fare și tați auzit-a din băcivi che ia âmne ocoli de vozure... E iel' zevincnescu: — Ai doba? —

E ia zaino a razumit ce iel' vor și odgovorit-l'-a: — Nu-i inche doba! —

Și decla mere-n case cătra gospodaru se și-l' zice: — Ân vozure și-n băcive pl'ir ai de taț! —

— Neloje vreda focu și pure o cadere de ul'e zecuhei! —
ăl' zice gospodaru.

Și... rescepit-a cepurile ăn băcivi și ul'it-a ul'e cade pre
iel' neca se zenorescu. E pre cela gospodin și cu cela sansăl
și cu cuchiar, l'-a mirat mușat ăn pîrjun, c-a iendarmi cl'emat.

Și cela om, siromahu de manche, facut-a mare bogatie.
Tați poghinit-a e ie ramas-a cu se bogatie, cu pómoch'a lu tați.

Spuse ăn 3 Pangustichiu 1928 de *Ioje Cărțulici* din Șușn'evița.

Cum se pise Ioje Cărțulici ie ăns cu măra se

Părcolițe

Patru fujinda
E doi iezdînda

[Omu pre ca]

*

Are sedla și nu-i ca
Are cornele și nu-i bo.

[Puju]

*

Căn se hite-n sus ăi ab,
E căn cade-n prevale ăi jut.

[Ovu]

*

Io-m un roișu bo ;
Iuve paște
Se conoște
Ni iarba mai mund nu crește

[Focu]

Cum a Lovranațu murit

Lovranațu a fost untrat ăn deble. Pac a stat pre o grane și ța grane tal'aveit-a. Trecut-a o babe; pac l'-a zis: — Cade-ver! — E ie l'-a odgovorit: — Ne io! —

Ța babe mes-a renche e ie, când a grana tal'at, a cazut.

Brentar din Susn'evița
(Litratit ăn 30 Augușto 1927)

Ța vote ie tîrlita dupa ia: — Morești tu spuremie când voi muri! Che tu ai știvut manche c-oi cade! —

E babina-l' odgovore:

— Când asiru trei părț hitire! —

E Lovranațu, ie mes-a la more cu asiru și lat-a o bărsa de grău. Când a verit ăn more, lat-a bărsa disprespre asir. Cea vote asiru hitit-a cu ur. Mes-a mațira. Căna finit smil'i, laie bărsa

și vo pure nazat pre asir. Ța vote asiru s-a sforțit; hitit-a cu doile. E mes-a chia. Când a facut po de cale, ie trupit-a cu bātu asiru. Cea vote asiru nazat cu treile pîrdit-a. Dunche ie s-a hitit ămprevale che-i mort. Verit-a porți pac l'-a farira tota poidit. E ie atunce zis-a: — Se reș io viu fi, re dracu-n voi fi! —

Potle l-a verit țere de case. Flat-l-a la cale: porți farira mărăncu e ie zațe mort la cale! Pus-ăl-a ăn nosil și-l portu patru de iel'. Când a verit un cus de cale, ția fost-a do cale: ure na desno, ure na livo. E ția țel'i țe l-a purtat, s-av pogavareit che pre care (cale) vor mere. E Lovranațu din nosil, ie zice: — Docle io-m oile pascaveit, io-m vavic trecaveit pre ța strinta cale.

— Drac ăn tire! Tu-ști viu și noi te purtan?! — Hitit-ăl-a

-mprevale omiri. Cazut-a chiaro grevo, pac s-a uțis și fost-a istino mort!

Spuse ăm 9 Pangustichiu 1928 de *Berto (Alberto) Dianichî* (28 an') din Susn'evița.

Părcolițe

Cire vavica ămne și la un loc staie ?

[Ura]

*

Cacove ărpe ăs mai mund ăm mare ?

[Ude]

Spuse ăm 9 Pangustichiu 1928 de *Alberto Dianichî* (28 an') din Susn'evița.

Ce-am io patit . . .

Io-m dosta ămnat pre lume; dela casa părta casa amnat. Și-am patit și de fome și de sete și de goloste și de sachi drac. E m-am ănsurat și-am avut șapte ali osân fecior; Boga-mi pote fost-a devet. Potle l'-am moreit zgoi ca și pul'u-n caibe. Potle mes-a sachi ăm se cale.

E fost-am do vote ănsurat. E vut-am fil'u. Zis-a: — Chiachio — zice — io meg ăm lov capra [divle capra, sivastre (ali: caprioli)] ucide. —

E io i-am zis, che nu mere-n lov cea Dumireche; neca .ie case. le nu m-a vrut scuta, pac a mes. E verit-a un om spure che mn'i-s-a fil'u ucis ăns sire. Și l-am flat mort ăm *Șcăr'i*, la Sveti Chirin; și l-am durat acase și l-am zecopeit la Sveti Duh.

Spuse ăm 31 Angusto 1928 de *Toni Sàlamun Matîș* (81 an'; Nr. lu case 37) din Nòsolo.

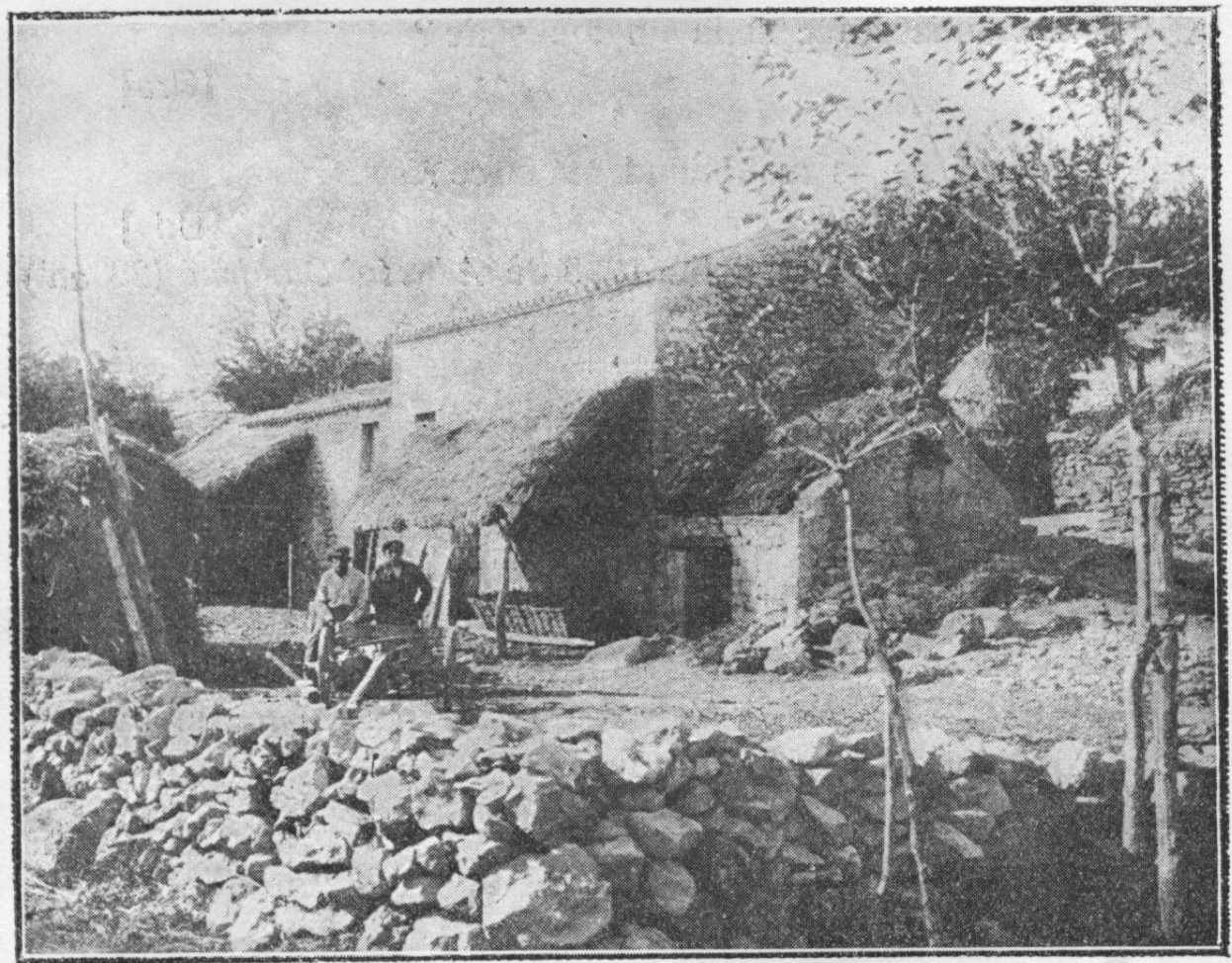

Un mare raciun

Nevesta lu ciace
Și cu feta lu socre
Și cu mul'era me
Căț ocl'i aru?

[Doi! Che-i samo o persone!]

Case ăn Nosolo (Villanova) (Litrâteite ăn 21 Augușt 1927)

Părcolițe

Patru mergu
Patru stavu
Patru duvana davu

[Vaca când se muije]

*

Mic ăi, mic ie
Mai lunghe coda nego ie

[Acu]

Cum se sope ăn fole

Toni Colenț din Nosolo sopinda ăn folele (Litra-teit ăn 31 Angușt 1928)

Folele ăs facute de coja de oie e are *canela* de lemne za puși ănuntru și *sopelele* ali *mișn'itele* de lemne. Picioru de oie ăi nazat legat ănuntru. Sopelele (sopelele de fole) aru do *piscure* de palud (așave slame care ăntre ape crește). E *gîrliciu*, nazat de lemne, za pure-nuntru piscurle (sopelele cu piscurle). E potle folele se țiru su păzuhe e se stische și se pușe nuntru și cu jaje-tele *se pibire*.

Spus ăn 31 Angușto 1928 de *Toni Colenț* (26 an'; Nr. lu case 35) ăn Nosolo (Villanova), când cesta *Toni* vut-a cu sire folele și a ăn iale mușat sopit.

De manche și hmoce

De manche s-a cu folele ănsurat și cu cele mar sopele și cu cele mici. Și hmoce cu armonica *zvonescu*, tot mușat po gospoțchi... Novi omir, novi sopit!

Spus ăn 31 Angust 1928 de *Ioje Cărțulici* din Susn'evița, cea vote când a cesta *Toni* ăn folele sopit.

Poredna maceha

Untrat c-a fost do sirote e c-a vut maceha poredna, che l'-a vrut ăn boșche zepel'ei. Donche cel'i fecior mes-a pobirei zlatne ărpițe. Pre cale hiteit-a cele ărpițe za sen'a prende se turnaru rapoi. Pac av focu nalojit ăn boșche. Feciori ramas-a la foc e maceha ăl'-a zis che mere lemne tal'avei. E ia a mes chia. Ma feciori s-a turnat pre cea cale ce-a sen'at nazat.

Verit-a case. Maceha l-a zis. — Aț verit! Ma nu veț ato! — Și zice: — Io voi le speci păre și cu iel' nazat ăn boșche

voi mira. — Nazat mes-a iel' zlatne ărpîțe pobirei, za pure sen'alu prende vor veri acase. Poredna maceha nazat l-a mirat ăn boșche și focu a nalojit. Pac ia s-a facut che mere tal'a lemne... E ia a mes chia. Feciori, pre cele ărpîțe, nazat viru acase. Maceha l-a zis che naz-che¹⁾ va mira cu iel' ăn boșche lemne duce. Pac maceha l-a-ncl'is ușa se nu potu ieși fare din case cere cele zlatne ărpîțe!

Betăre case (cu baladur) din Nosolo (Litrăteite ăn 21 Augușto 1927)

Damarețe mere cu iel' ăn boșche. Lu sachi a un bobici de păre dat. Pac a focu nalojit. Maceha a mes chia e feciori n-a știut veri case! E vavic a plăngaveit. Și vrut-a muri de fome.

E ăn boșche che s-a casa facut. Din cea case c-a ieșit afare o babe și che le gane: — Veriț ănuntru! Voi ve io da munca și be! —

Și iel' mes-a ăn case! Ontrat cea babe ănc'l'is-a fetu ăn camera devet an'. E feta fost-l'a decla.

¹⁾ = nazat che.

Cea babe fost-a hudobina. Când a fost devet an', zis-a che va fetu poidi, che va face o bure pecèn'e (ali: un bur obed). E feta neca vede che cât ăi fetu gras. E feta dus-a osu făr de carne, neca hudobina vede che ie fetu mărşav. Ia s-a pristraşit cea babine: che neca coptoru nejare (ali: zepale), che va manche păra speci. Cea babine che gane: — Ămne vede se-i coptoru nejarit! —

E ia che gane: — Mi se vede che ăi; pas tu, babo, vede! —

Hudobina che mere cu mărele nuntru, se-i cadu, pac fêtiţa vo porinit-a nuntru şi zecl'is-a-vo neca zgore!

Mes-a se frate rescl'ide din camere; e lat-a fetu bărsa de zlata şi feta bărsa de şoldi şi c-a mes chia.

Viru la un mare potoc, che n-a putut (mere) pric. Cel'i fecior plăngu ocoli (ali: prin-ghe) de ape, che nu potu pric. Şi o golubiţa c-a verit: che l'-a fost maia. E golubiţa: ur che va la su crêluta, e cela atu, che nu pote! Fetu plăns-a. Pac golu-biţa-l' zice: — Voi şi din tire rapoi veri! — Turnat-a şi din cela atu. E cea vote feciori c-a mes chia.

Când a case verit, maceha l'-a murit de ruşire. E ciace che l'-a fost viu. E cel'i fecior c-a spravnit bărsa cu zlata şi cu pinezi. Şi-a verit la mare srice şi la bogatie.

Spuse ăn Nosolo (Villanova) ăn 31 Anguşto 1928 de *Milia Salamun Matiş* (14 an') şi de *Luigia (Slava) Iurman Jgol'a* (14 an').

Cum se ăn Nosolo grăvu vinture
(Litratedit ăn 31 August 1928)

Pîrcolițe

Cire ămne prin seliște ămmeștit ăm coje de lemne?

[Virus ăm băcive]

*

Cu care grabl'e lucre omu mai mund (ali : saca zi?)

[Cu măra care ca și grabl'ile are iajete]

Ce n-a nigdar fost, ni nu va nigdar fi

O vote fost-a trei fraț e iel' fost-a lovți. Ămnaveit-a ocoli zia și nopta, prin mar și șcur boșche. O zi căn au iel' nuște lovit, l'-a focu falit za pripravi obedu. Ala che mergu iel' din foc! Mere cela mai betăru frate. E iuve? Iuve hunțutu focu lojit-a : ăm cela codru!

E ie zice, cela lovăț : — Io-m verit che-m zalica foc dai! —

— Ben'! Se-r spure cea ce n-a nigdar fost e ce nu va nigdar fi, ț-oi da, e se nu, ț-va mere za glavu; ver mere su cabă! —

E cela lovăț nu știe niș ce va ie spure!

— Donche nu-ști tu bur za spure, ver su cabă ii! — Și l-a su cabălu pus.

Doile frate, cela sridenu, vire și ie din foc : — Che-m zalica foc daiet! —

— Se-r spure ce n-a nigdar fost e ce nu nigdar fiure! —

N-a știvut ni cesta-istu și moreit-a su cabălu mere.

Ala cela treile din frați sel' și din foc!

— Dobar vecer! Iuve mi-s frați mel'?

— Su cabălu! E se nu știuri spure ce n-a nigdar fost e ce nu va nigdar fi, ver și tu mere cu iel'! Și voi lu tustrei capu tal'a! —

E poșnit-a cela treile frate, cela mai tireru, spure : — Căns-a me ciace nascut, i-om moreit prevtu cere za ciace cîrsti. E decla lu prevtu ăm'n'-a spus che prevtu mes-a pre hudoba cîrsti, nea ie daie mir lu omiri și lu prevți și lu ceale decle... Donche m-am io domislit che voi la Domnu mere. Ma cum voi io cea face!? Lăhco! Io posadesc un bob, e bobu poșnit-a val'e nerasti. Pi-

re la cer av nerastit, che io poc la Domnu ii. Ma lat-am cu mire şaca de mechine. Verit-am cole ăn rai. E Domnu nu-i! Che mes-a la păcă, vede cum ardu grişnici ăn muche. Şi an'elu ămn'-a spus: — Căn ai tu pire ancia verit, ăşti vridn pre sachile cîrsti! — Şi io cavtu cole jos pre pemint şi vezut-am focu vostru şi mn'-am zis: — Ala homo cîrsti pre crstianu carle şa muşat focu naloje! — Ma verit-a capra, preiedit-l-a bobu e bobu cazut-a pre vale. Cea vote io-m jvelto facut şpagu de mechine şi prea cea am ăn zdolu verit neca pre voi cîrstesc!... —

— Ămne chia dintru a mel' ocl'i! — av cea vote hudoba vicheit — Şi le-ţ şi tel' fraţ, carl'i-s cole su cabălu! —

Şi mes-a hunţutu pre lume...

E cel'i trei fraţ ş-a pocie muşat obedu pripravit pre focu lu necisni duh.

Spuse ăn 26 August 1927 de *Ive Tîrdoslavichî Zidariciu* (de 64 an') din *Sucoaru*.

Căţ smo noi Rumeri din Istrie

Ăn anu 1921 s-a făcut raciunu de omiri şi s-a broiit che noi smo :

ăn Bîrdo	671 omir
ăn Susn'eviţa	402 omir
ăn Sucodru	289 omir
ăn Nosolo	280 omir
ăn Gradin'e	273 omir
ăn Letai	192 omir
an Gromnic	186 omir

Insuma 2293 omir su Monte Maggiore.

Şi-nche cu fraţi noştri din Jeiăn iuve-s 100 (sto) case, noi ren fi mai mund nego trei mil'ar.

Ma ciude de noi ăs inche ăn ceale mar cetaţ: Fiume, Pula, Trieste, e potle ăn Meriche şi-n Avstralie şi pre vapore şi pre tota luma. Şi-n Romanie ăs ciude de iel', omir ştiudieit şi profesor şi, cum an noi vezut, şi mul'er, carl'i ganescu ca şi noi. Duncve noi puten fi astez ure trei mil'ar cincî sto (3.500) carl'i cuvintan ţăsta muşate limbe cu care ren jivi şi muri!

Fecioru Nenascut

Vut-a un om o mul'ere nòsiche. Mul'era mes-a ăn șpita. Zvadi-a fecioru din ia manche nego ia murit. Pocle cela om dat-l-a fetu lu o jensche che neca-l suje, che neca zgoie. Și cela fecior s-a mușat zgoiit. Când a verit ăn an', dat-l-a ciace-n școle.

Case cu baladur ăn Sucodru (Litrasteite ăn 23 Augușt 1927)

De când a ie școlele trecut, verit-a tare și mușat che fost-a o vesèle za vede-l. E vavic ăn lov. Flăt-ăș-a inche o breca. E cea breca a fost za zleji. Când l'-a verit a l'ei ure, breca crepat-a. Și viiu brechiciu zvadi-a din ia. Și ie zis-a: — Cesta-i brechiciu nezlejit! —

Potle, na nușcăt vreme, ie c-a mes cere un ca. Flat-a o iapine. E cea iape fost-a za ojdrebi. Crepat-a și iapa când a fost za face jdribăfu. Zvadi-l-a fare din iape viiu și pus-l-a su ate iape doii. Și ie zis-a cela *Fecioru-nenascut*: — Cesta-i — zice — caliciu neojdredit. —

Ma ăn cea vreme fost-a un țesar e vut-a o fil'e care nu s-a vrut marita. E țesaru dat-a fare hartele che sachi carle ăi za ănsura neca vire. Cea vote feta lu țesaru zis-a: — Ben'! Io m-oi marita, ma samo dupa ur lu carle lume io nu-l' știuru! —

Verit-a ciude de iel'... E ia lu sachi știvut-a lumele. Vire și cela fecioru-nenascut mai zaden de toț, iezdinda pre se calici și cu brecu scocinda, și ăntrebe: — Carle săm io? — Nu l'-a putut spure! E ie spus-a: — Io săm *Fecioru-Nenascut* e tu morești fi me mul'ere! —

Și șa fost-a! E iel' doi s-a scupa-nsurat. Mujica fost-a și parada și obedu. Și io-m fost colè și-am zis: — Blazi de carle-i nenascut! — Și cea vote dat-ămn'-a țesaru o bîrțițe-n cur și ancea m-a hitit neca ve spur șa renche...

Spuse ăn 26 Angust 1927 de *Ive Tîrdoslavichî Cmeticiu* (55 an') din Sucodru.

Părcolițe

Damarețe ămne pre patru pițore, la podne pre do și sere pe tre pițore.

[Cîrstianu, che când ăi michicic ămne pre tute patru, când ăi mare ămne ca și bohtaru, e când ăi betăr more se ștapei cu bātu].

Tîrcea...

O fete mes-a din păre. Și verit-a iuve sopelele sopit-a și mladichi cu ate fete jucat-a. E ia vut-a bisaghele cu păre. Și ia cavte pre ur che neca-l' țire bisaghele. Și-l ăntrebe: — Cum te tu cl'emi? —

E ie-l' zițe: — Trcea! —

Bire-i! la poșnit-a juca... Jucat-a jucat, docle s'a finit plesu! Mere din bisaghe... Ma cela hunțut scapat-a cu bisaghele cu dracu!

E mlada nostre ăntrebe: — Iuve-i Tîrcea?
— Ma carle-i cesta? — ... che niciur nu l-a ştivut țela-istu!
E ramas-a feta samo cu jucatu!

Ive Clan'aț Pușe din Bîrdo litrateit ăn 5 Augușt 1910 ăn Abbazia, iuve
vindaveia pulaștri și ovale

Spuse ăn 24 Augușt 1927 de *Mate Peras* (cela betăru:
91 an') ăn Bîrdo.

Părcolițe

Carle iez (ali: iej) ămne dupa sachi plug?

[Zubatca]

Ce mi s-a potrebit

Când a fost ancea rat, n-a fost niș za de fome poghini. Mes-am ăn Pasin, che voi colè ceva cumpara. Cia n-a fost niș za cumpara. Pac am ăntrebat ăn o ostarie neca-m daie ceva de munca. N-ie niș nego radici cuheitu și un bobici de carne. E radiciu fost-a chiaro cu sev zebelit. Și cvartinu de vir am beiut. Păre n-a fost niș. Și tunce verit-a doi din Poreci (Porenze). Și io l'-am ăntrebat che se se pote ceva la iel' cumpara. Iel' a zis che se pote, ma zalic. E pinez a fost na mil'ar, heei! E hrana n-a fost. Ma potle zicu che-i za mna ot ur de cale păr ăn Poreci. Și io siromahu mes-am.

Și când am verit ăn Tin'ani, am popit cvartinu de vir și am muncat un custichi de carne și radici. Ata n-a fost niș. Trei mișeș che n-an păre vezut. Și de cia ăn Poreci inche șase ure de picior de mna, care va mna și vred!

Când am verit cole, siromahu, am ăntrebat che se-i ceva de merinda. E ia zis-a oștarița che-i zalica orij și carne. E păre niș! Potle io scușesc se ieste ceva che cumpăru. Și n-am putut niș afla. Și fost-a pringhe patru-cinci sere. Zaino cu cesta chia! Mes-am po-noci chia.

Verit-am pringa zece ure ăn Badèna. Seliște mare-i, mușate. Ma fil'u mev case ămn'-a zis che neca me vegl'u, neca vavic cavtu largu, che nu me tați pocradescu și ucide inche. Și cea fost-a pringa zece și pòdie. E io-m scutat se nu vrur vire cătra mire che me deșpul'escu. Scutu și avdu che patru de iel' ănnu și ganescu pomalișo... E io zic ăns cu mire: — Ver vede ce se va pogodi de tire! —

Și verit-am io la o barăchițe. Fost-a nuntru celițe. Vin'u și cel'i cole. Și s-a pomin'eit (ali: ganeit) c-or mere celița pocradi. Verit-a-n barache. Io fost-am la o uliște de novi model, mare; și m-am mușat zecl'is ănnuntru de friche. Verit-a tatu, pezeit-l-a cu mărele che care-i mai grelo, se nu-l re prazen la. Vire la cela iuve-am io fost și zice: — Cesta-i bur! L-ren la și cesta! — E lat-a mire na mesto de ml'are. Și cea purtat-a un cvart de ure. Și ie gane lu cel'i al'ți che ce-i grelo a lor. Iel' zicu che-i grelo, ma che ne stvar. E cela, tatu mev, zice, ie che nu pote purta, che-l va pure-mprevale. Ma iel', cel'i al'ți zicu: — Ren pocini zalica și tu ver mere slama zalica cere, se

se pote medu la. Noi mezèn iuve tu ştii che arem de mere şi potle ren doi veri pre o manavèlişe purta şi cesta grelo! —

Domnu dat-a scrice che când a iel' mes chia, e când a iel' facut un bocun de cale, io-m spil'eit pre ce şcul'işe, pre iuve se cavte cum celişele lucru. Vezut-am c-au mes cu dracu şi cea ure, pomalo, şegavo, mes-am chia ca şi lişişa, che mn'-a Domnu dat cea paminte şi scrice. Şi tunce io m-am scuns dupa un zid de ārpe, docle iel' veriru. E n-a verit samo doi de iel'

Betäre case ăń Costircean, Bîrdo (Litratedeite ăń 4 Pangustichiu 1928)

şi cu o manavela cu ce-or purta cela ul'. Când ăl iel' podi-gnescu: — Eh — zice — ma-i cesta — zice — lăhco (ali: le-găhno), e manche fost-a grelo! Ver tu vede che n-a Domnu caştigheit, che noi ţăsta lucran; che-i celişa mare pecat fura-o. E noi an chiaro e smirtno zegreşit c-an furat. Ahmoce, ce ren noi face? Ducen lu cela gospodaru celişele nazat, c-an chiaro zegreşit. — E iel' pus-a pre umer ul'u şi dus-l-a nazat.

E io cea vote mes-am cu şegarie pre ţesta, cătra Tin'ane; e când am verit ăń Tin'ane, fost-a ozòri. Şi io-m' avut chiaro friche şi potucit-am la o uşe neca-m rescl'idu. Şi tuncea m-am şcapuleit. Ma doi miseş de zile n-am putut niş.

Spuse ăń 28 Auguş 1927 de *Martin Tărcovichî* (de 70 an'; Nr. lu case 60) din Bîrdo.

Fecioru carle o dobândit bogatie

Untrat fost-a un fil', samo ie cu maia se. E fost-a dosta siromah. E niș n-a vut ce munca. Maia che-l' zițe: — Ȃmne tu cerișne fura din campan'e; ren zobl'i tu și io. —

Pac cmoce ie mes-a pre cerișne o ponoț și iușto poșnit-a che va neberi lu maie și șie... Verit-a un gospodin și cu hla-

Betăre case Ȃn Costircean, Birdo (Litratede Ȃn 3 Pangustichiu 1928)

pățu și cu calu și cu bȂrsa de pinez pre ca. Cmoce c-a hitit cea bȂrsa de pinez su cerișne Ȃmprevale dispre ca. Și c-a zis lu hlapățu: — Sape anța o șcul'e! — E dimboco c-a facut pȂr la umere, pȂr la gut. Tunțe che cȂnd a șcul'e scopeit, hitit-a bȂrsa nuntru. E c-a zis lu hlapățu: — Cuche-te pre cea bȂrsa de pinez, neca mai bine staũu pinezi. — E cȂnd s-a siromahu hlapăț cucat, cela gospodin cu sabl'a l'-a talat capu!

Potle gospodinu c-a zȂgȂrnit cea șcul'e. Tunce, che cȂnd av o zȂgȂrnit, facut-a pre cela crai zavȂt: che chȂnd se va pripeti che doi se vor Ȃnsura și gol' de case mere neca anța

facu un ples vărde de cela mortu și de pinez, che neca-l' dig-
nescu fare cel'i pinez. Cela din cerișne vezut-a tot, avzit-a tot!

Și iușto șa facut-a cela plez cu se mlada! Lat-a pinezi;
e cea vote mortu zis-l'-a: — Blazi și blagon'a de mire și de
tire, che m-ai de anța șcapuleit! —

E cela mortu mes-a-n rai, e cel'i vii facut-s-a raiu pre
pemint...

Spuse ăm 29 Angușt 1927 de *Ive Clan'aț Pușe* (70 an'
Nr. lu case 94) din Bîrdo.

Do-trei besede

Ce voi io cu bătu, căn io nu-sm șepast.

*

Gal'ira za ur ov căta cacade, căt che vo avde lișița.

*

Latre cărele (ali: brecu), c-av și cel'i betăr a lui latrat.

Spuse ăm 1910 de *Ive Clan'aț Pușe* din Bîrdo.

De tatu cela șegavu

Untrat fost-a un mare tat. Mes-a che va fura pinez din
casa țesarsca... Și at a verit și ie. Și iel' ganescu: — Șa ce-ai
tu verit? —

— Che reș io fura zalica pinez.

— Ben! Provemo acmoce carle-s noi mai șegav! —

Mes-a ur pre zid ăm zgoru ovu de su lastovița din cuiib
fura. Furat-l-a, și lastovița dormit-a renche! E cela atu, când a
ie mes ovu fura, e ie lui podlogu di su postola (furat-a). Cela
vire jos cu ovu de lastovița ăm pumăn; pus-l-a jos, e lastovița
dormit-a pre ova!

Cmoce che-l' zice: — Iești tu capaci mere fura ovale di
su ia? —

E cela zice: — E ia! —

— E ce ție fale?

— Nici!

— Nici? Cavte su postolu! —

Vezut-a che-l' podlogu fale!

— A noi smo bur amindoi! — Ala iel' a scupa furaveit, e fost-a ca și doi fraț. Ma ur fost-a ănsurat, e ur n-av.

E saca nopte iel' pinezi laveia fare din casa țesarsca. Țesaru fost-a deșpereit che-l' pinezi saca nopte falescu. Și ie c-a mes ăn părjun cătra al'ți taț, carl'i fost-a ăn caștig, e zis-a: — Voi aț fost uri taț, neputiț-me cum l'-oi io cața pre cel'i carl'i mie furu pinezi. Lasa-v-oi io na cisto case din părjun. — Iel' l'-a zis lu țesaru che neca facu o copunera ca și când șoricu mere ăn mișn'ac și nu pote fare.

Facut-a pițmaheru (ali: covaci) zaino și pus-av-o caiba vârde pinez. Ur a mes che va la pinezi, e cela atu ștepte-l fare. Șteptat-l-a dosta! N-a verit! Mes-l-a cere; mes-a și cesta-istu dupa ie nuntru. Mes-a și cela doile nuntru, e fost-a ăn caibe zecl'is!

— Ala chia!

— E nu poc che sãm zecl'is (zeprit)! —

L-a poșnit traje de cap, de măr, de picioare... N-a putut!

— Fratele mev, tal'e-m capu neca nu știvu dende ăsmo noi e dende-ști tu! —

Tal'at-l'-a capu și mes-a chia! — Iușto cela ănsuratu ramas-a făr de cap. Mes-a cela atu cătra lui mul'ere case, e ia plănje, vavic plănje. E ie zice: — Tac! Nu plănje che ren ne cața (ali: polovi)! —

Țesaru c-a mes damărețe na patru ure vede ce ănuntru-i. E fost-a omu făr de cap! Ie che se ciude. Val'e c-a mes cătra cel'i părjunanți: — Pravo c-aț voi zis c-oi cața, ma-i omu făr de cap! — ... che neca se zmislescu părjunanți che cum vor cața cel'i al'ți taț. E iel' s-a zmislit che neca pure carne ăn saca bicarie po un napulion chila e vardia la saca bicaria...

E vin'u decl'el'e c-or cumpara. Ma carna-i draghe! Po napolionu! E toț fujit-a chia făr de carne.

Vire și cela hunțut cu borșa, che-ntrebe do chile de carne. E becaru che-l' zițe: — Ma ăi doi napulion! —

— Ce-ari tu ști! Tu de-m mie doi chile de carne! —

Când l'-a carna dat, ie iușto platit-a! Mere chia; vardia dupa ie. Când a ie mes ăn portun ănuntru, cea vardie facut-a

crijichiu cu jesu (ali: cu creda), neca știvu iuve mes-a... Ie cea vezut-a, che ie fost-a tipo. Torne-se nazat de ște (?) [ali: despre (?)] șcale și face crijichiu și lu cela și lu cela, la ure zece portune. E vardia tunce vire: la cela portun criju; la cela portun criju; la cela atu portun, criju! Nu s-a dat ști. Cea zi nu l'-a putut dprovei nici.

Ata zi, che neca-l puru traje pre vozichî cela mortu e iuve plânsèru, de cia che va fi. — Donche ia, mul'era lu cela mortu, c-a plâns ăn case când l-a vezut pre ocne. E cela atu

Betăre case ăn Costircean (Litrâteite ăn 24 Augușt 1927)

fost-a cu ia. Când a vardia verit, ie răzbit-a vreda boțunu de ul'e e c-a sramotit-o e șpagu lat-a che va vo obisi de greda. E vardia spus-a: — Mejen chia! Cia nu-i za noi! —

Cmoce cela țesar c-a fost deșpereit. Nazat c-a mes cătra iel' ăn părjun: — Voi aț bire neputit, ma cia ul'e prolit-a! Vechi n-a putut tota zia nici afla! —

Părjunanți ăl' odgovorescu: — Cia țea fost-a! Ma voi n-aț ăl' știvot polovi (ali: cața)! — E iel' se zmislescu, che cum vor cața-l' neca-i lasu din părjun. Și zicu: — Pureț-ăl ăn capelițe și vardia pre ie (ali: la ie)! Tunce-l'-ț cața cel'i șegavi! —

Cmoce pus-l-a ăn capelițe și soldați vegl'at-l-a. Când s-a zeșcurit șere, mere ie che va fura se cumpan' din capelițe. Lat-a cu sire za munca și za be și rom și rachie și o boțe de dörmin (za dormi face).

Vire cia dupa Zdrava-Maria sere, che-ntrebe: — Dobar vecear (ali: bura sere)! Veț me lasa anța durmi? —

— E ne, ancea nu cutezan te lasa durmi, che anța cela mortu vegl'an!

— Șa Domnu cu voi! Voi io mere renche!... —

E vahcomandant: — Neca țfie cu noi, pri prici ali su prici; neca dorme! Iuve siromahu cîrstian va mere acmoce, nopta, ăn șcuro! —

C-a zvadit ie dupa tavola (ali: pre desca) za munca și za be, che l'-a dilit și lor, neca și iel' merăncu. E pocle lu sachi jmuliciu de dörmin!... Toț a zedurmit! Tunce lat-l-a cela mortu, pac a ie cu ie mes ăn țimter și l-a zecopeit. E vardia ramas-a cia durmi! De când l-a zecopeit, mes-a case, durat-a roba de capuțini; verit-a cia și l'-a-nmeștit vărde țea-ista, roba de fratele, de capuțini.

Vechi c-a fost sorele fare, când s-a vardia probudit (ali: zbudit). Dat-a friraport (Frührapport) lu țesaru... Mes-a toț ăm pîrjun!

E cela-istu jivit-a ca și un grof cu mul'era lu cela mortu.

Spuse în 1 Pangustichiu 1927 de *Ive Clan'aț Pușe* din Bîrdo.

Părcolițe

Ce-i mai mund ăn mare?

[Udo]

*

Căt ie mara dimboca?

[Căt ărpa mere păr la fund]

*

Spuse ăn 2 Pangustichiu 1928 de *Martin Tîrcovichî* din Bîrdo.

Căt ăi mara dimboca

Fost-a un cîrstian carle furaveit-a. Şi ie s-a trefit ăn cale cu un putnic şi ucis-l-a şi l-a pocradit. Şi cela putnic vut-a un cumpan' cu sire; ma cesta cumpan' mes-a na stran za sel jivot... Şi din boşca ie cea vezut-a, che l'-a cumpan'u ucis şi l'-a pinezi poberit. De frica nu s-a vrut oievi che re fost şi ie ucide. Ma ie bire l-a cunoscut care-i cea. Şi când a ie verit case jalosăn, făr de cumpan' che l-a omiri ăntrebat: — Iuve-i te cumpan' ? —

— Ucis-mi-l-a un haiduc ăn boşca şi l'-a pinezi pocradit; io-l bire conosc cela haiduc. L-oi lu săndeţu spure (ali: tănji), neca-l sănde! —

Ie l-a tănjit lu săndeţu e săndeţu facût-l-a veri val'e cătra sire. N-a ştiut din ce-l săndeţu cl'eme. Şi ăntrebe: — Gospodine, zacī ai tu mire facut veri oci? —

— Tu-şti un haiduc mare! Şi-n cea boşca ai omu ucis şi l'-ai tot poberit ce-a vut. Zacī l-ai tu ucis? Putut-ai şolo pinezi la, e ne ucide-l! —

Ie pre cea odgovore: — Nu-i cea istina! — Che cire a ie vezut?

— Cela şi cela, fost-a-n boşca şi t-a vezut... —

Şi facut-a săndeţu veri şi svidòcu neca spure che cum s-a stvara dogodit. Şi tunce-l săndeţu ăntrebe: — Ie istina c-ai tu vezut căn a te cumpan' ucis? —

— Istina! — Ie che va jura che-i istina, macar sto puti se-i potriba.

L-a osăndit săndeţu za obisi-l che a nedujăn cîrstian pocradit şi inca l-a ucis: — Tu-şti dostoiem capu pl'erde! —

Ma cela potle clecnit-a ăntru ie, ăn gol' jeruncl'i şi che nu va cea nigdar ato face.

— Io nu-ţ poc cea otprosti; nego davu-ţ o prèlunga za do zile. Şi-n cele do zile tu moreşti resmisli căt ie dimboca mara şi căt ie visoco ceru dela pemint. Se nu, va ţie za-glavu mere! —

Cela fost-a tunce zalica veşe, zalica jalosăn, che l-a frica lovit che cum va ie cea resmisli.

Vire acase şi-l ăntrebe priatel'u lui: — Cum ai trecut?

— Slabo! — Și tot l'-a mușat spus. E ie fost-a chiaro jalosăn che cum va cea ie resmisli. Și priatel'u l'-a zis: — Braine moi, lăhco! Șolo tu ver zice che căn se răpa hite ăn mare, che mara-i dimboca docle răpa vire-n fund; căta-i ia dimboca; e ceru, căt cîrstianu pogl'ede dela pemint pira ăn cer, căta-i visoco! —

Verit-a-ntre sândețu, zalica vese și zalica jalosăn... Sândețu-l ăntrebe: — Pobratine, ai resmislit cea ce chi-am io zis? —

E ie zice iadno: — Am, gospodine! —

— Spure cmoce căt ăi mara dimboca?

— Căt se răpa hite ăn mare din vărh păr ăn fund; docle ia-n fund vire; căta-i dimboca!

— E ceru căt ăi visoco dela pemint?

— Căn io pogledesc zdolu dela pemint pira sus, șa iușto-i căta visoco! —

Sândețu s-a tunce priciudit. Pac zice inca cela haiducu: — Se nu, gospodine voi credeț, paseț (ali: ămnaț) voi măra zmeri, se nu cea-i iușto șa! Și nazata voi zmeriț dela pemint păr la cer; veț vede che-i istina! —

Și tunce sândețu moreit-a otprosti-l'.

Spuse ăn 2 Pangustichiu 1928 de *Martin Tîrcovichî* din Bîrdo.

Do-trei besede

Carle nu știe sluji, nu știe nanca comandei.

*

Când nu vire din iirime, nu se pote cănta.

*

Cu lumele lu Domnu poț mere iuve ver.

*

Dupa pust vire corisma.

*

Iuve doi se svadescu, treile se vesele.

*

Ocl'i lu paronu face gras calu.

*

Betăre bandere hvale capitanu.

*

Mai bire ăns nego cu re companië.

Ștampeite de *Andrei Glavina* ăn *Calindaru lu Rumeri din Istrie* 1905.

Ce n-a piselit ¹⁾ Martin Tircovich

din Birdo ăn 4 Antoșn'acu 1928

tremeteram ur librici za ruga
domnu ma ~~ta~~ tremete vreda che
ve rogu c-oi ur tremete in America
lu fil'i che nu ran rada uta nostra
limba și at an ren tremete ur fecior
da-n scole che se nu se nostra limba
zetare

... tremeteț-ăm ur librici za ruga
Domnu; ma tremeteț vreda che
ve rogu c-oi ur tremete ăn America
lu fil'i, che nu ran rada uta nostra
limba; și at an ren tremete ur fecior
da-n scole, che se nu se nostra limba
zetare ..

.....
Domnu cu voi vostru
frate Martin

Domnu cu voi vostru
frate Martin

¹⁾ M. Tircovich a spus și uru atu a piselit.

Părcolițe

Io-m un bo ; totu pote mere-n ștale, samo cornele nu.
[Sfrdelu]

Spuse ă n 4 Pangustichiu 1928 de *Martin Tîrcovichî* (71 an' ; Nr. lu case 60) din Bîrdo.

Cum ăi uru șa-i și atu...

Dunche ă n o plavanie n-a fost preutu. Alora jupanu mes-a cere che se re pute fla preutu. E tați pocradit-a preutu, pac s-a un tat ă n roba lu preutu ă nmeștit. E cela tat vacile pascaveit-a, ă nmeștit ca și preutu. E cela jupan :

— Bura demarețe, popesine ! Voi ancea vegl'aț vacile, e noi n-arem preutu ! —

E preutu-l' gane : — Io-i veri za popa la voi ! —

Și jupanu spus-a lu omiri sel' c-a flat preutu ! E verit-a ă n cea seliște cesta-istiu za popa și mașiveit-a (ali : lucrat-a misa) și spureia : — Io — zice — lucru ca și at preut ! —

Ma omiri poșnit-a cuntru de ie, che ie nu lucre cum preutu more lucra. Donche iel' tănjiveit-l-a lu bișcopu. Bișcopu obedit-a cnighele che se ie facut-a școlele și tirere misa (ali : prve misa). Nu l-a flat. E ie mislit-a che verit-a de su at bișcop. E piseit-l-a bișcopu la capelanie che va veri ie ă ns vede cum ie lucre misa.

Pocle cela preutu că nd a vezut che va veri bișcopu ie zecuheit-a apa, pac pus-a ă n cropelnițe. Tot narodu ș-a zgorit jajetele ă ntru cuheite apa.

Că nd a verit bișcopu, ie a fermeit ă n baseriche o cantrida mușata, ă ntru oltar. E cuvinte lu bișcopu neca caute ă n baseriche che omiri că n veriru che n-or se nanche pricreji. E omiri că n verit-a ă n baseriche, vut-a friche pure măra-n cropelnițe che mislit-a che ș-or mărele opari. E bișcopu zis-a : — Ma istina-i che cești omir ă s macachi (ali : bedast), che nu s-or pricreji ! —

E preutu facut-a propela nejari ă n foc și dat-a lu omiri bușchei. E preutu șegavo țirut-a propelița ă ntre măr ma zamo-teite ă n fațoliciu neca nu se ie ă ns zgore. E sachi cire bușnit-a,

s-a zgorit; e sachi, și mic și mare, pl'ucnit-a. E bișcopu zis-a: — Cești omir ăs Boga-mi muni'ț che pl'ucnescu pre Domnu! —

E preutu zis-a: — Fie Domnu cu voi! Pac io sãm ăncesta sela dvanaist an'. Dat-ămn'-a cel'i omir șase moșn'e de pinez. Donche fost-a trei de juț și trei de srebro (ali: abi). Și pocle ie s-a obîrnit cătra bișcopu și zis-a: — Do moșn'e va fi lu bișcopu de zlata, e do de srebro; e mie va ramare ura de zlata e ura de srebro. —

Cea vote bișcopu restignit-a mărele și zis-a: — Mașe, pope moi, mașe, che tu știți inche mai bire nego io mașei! —

Spuse ănc 2 Pangustichiu 1928 de *Fran'e Jgal'ardich'i Lupichiu* (65 an'; Nr. lu case 79) din Bîrdo.

Părcolițe

Noi arem do surăr; cire le neteze de cosițe, tot mai chiaro căntu.

[Clopotele — când se netezescu de șpagu]

Spuse ănc 4 Pangustichiu 1928 de *Natalia Tîrcovich'i* (17 an'), fil'a lu *Toni Tîrcovich'i* din Bîrdo.

*

Blaga mere făr de coje-n ștala, e cu coja vire fare.

[Hlebu, păra su fughera]

Spuse ănc 4 Pangustichiu 1928 de *Maria Tîrcovich'i* (20 an') fil'a lu *Ive Tîrcovich'i*.

Omu more fi siguru de lucru sev

O odovița l'-a omu murit și tirere fost-a. Și cea fost-a când s-a intrada jn'it. Și ia facut-a un pîrnat; și ia nu l-a bire facut, — ca și o odovița, po jeienschi. Zemocit-ăl'-a pîrnatu. Pac ia plăns-a și s-a ociuveit che cum va ia ceasta omlati.

Cea vote verit-a Domnu și Sveti Petru cole. Și ie zice: — Ce plănji? —

— Io plâng che mn'-a omu murit și n-am vut cire mi-l

va face pîrnatu, pac l-am ănsa facut; pac n-am bire facut, che mn'-a zemocit. E niciur nu vrese veri, niciur namlati juta, che-i gn'ilo și-i prevastito.

E Domnu zice: — Ben', rem ne noi smil'ui pre tire za omlati ceasta ție. —

Ia odgovorit-a: — Cum veț voi mie ceasta omlati căn n-areț țipurle?! —

Pepa Michel Liubicichî (34 an'; Nr. lu case 96) din Bîrdo
(Litrâteite ăn 24 Augușto 1927)

Ie l'-a zis: — Ție nu-i potriba ăntreba cu ce rem noi omlati! Nu niș prigovori cum noi mlatirmo! —

Pus-a focu neca zgore pîrnatu de gărv. Odovița cațat-a tunce plănje. E ie tunce zis-a: — Tu tacî căn noi mlatirmo! — Și moreit-a tunce tacea.

Și de cănd a tot zgorit, Domnu promișeit-a cu băticu printre cerușe și tăciure, și tunce grău mes-a de un parăt, e tăciure de at parăt. E ia zehvalit-l'-a și bojița zdignit-a-n sus (ali: ăn zgoru) și zis-a: — Hvala Boga che s-a șal' omir trefit, che mn'-a cesta lucru mușat facut! —

Și iel' a potle chia mes.

At an, când a fost vremea de jietva, cea odovița tot grăvu pojn'it-a și l-a-n cupure pus. Că n l-a finit pure-n cup tot l-a-mprins. Și tot a zgorit! N-a ramas niș, se nu cerușe! Și de când a ramas șolo cerușe, ia cu băticu mișeit-a cea cerușe, che va grău veri fare. E n-au vrut veri fare! Șolo (ali: samo) tăciure! Niș ato! Și ia tunce gândit-a (ali: plăns-a). Șubito vin'u Domnu și Sveti Petru! — Ce plănji? —

— Cum n-oi me io plănje!... An a trecut doi omir pre ancea și facut-a șa și șa... Și proveit-am și io mișei cerușă, și nu mn'-a vrut veri curata intrada afare, se nu cerușe! —

Pa ie l'-a atunce zis; — Zaci ai tu mes face cela lucru, că n-ai fost tu sigurne?! Sachi cîrstian che more fi siguru de cela lucru ce ie face! Nigdar mai tu nu cea face, ce nu-ști sigurna! —

E promișeit-l'-a Domnu cerușă cu se bătic și tunce mes-a pòsebi cerușă, posebi gârvu e posebi slama.

Spuse ă n 2 Pangustichiu 1928 de *Martin Tîrcovichî* din Bîrdo.

Sudn'i dăn

C-a vut o socra zetu. Pa potle cela zet a vut trumba za sopi. Pac ie c-av cela zet c-a zis: — Când șapte vote io trumbetiru, che va fi sudn'i dăn! —

Potle mul'era când a zetu șapte vote trumbeteit, tunce ia mislit-a che-i vechî finite luma și mes-a-l' spure lu omu tot ce-a fost, ce-a ia lucrat... Ia che când s-a maritat cu ie, che nu l-a avut rada. Ia c-a daveit bragheșile de Tui lu cela atu fraier...

E tunce omu, zetu lu socre, c-av-o bire batucit. Și șa fost-a sudn'i dăn!

Spuse ă n 3 Pangustichiu 1928 de *Ive Bubulichî* (60 an'; Nr. lu case 7) din Bîrdo.

Cum a fost starina roba de nostre jensche

Fost-a țarsa de lăra, lunghe păr la picioare și făr de măreci. De lăra negra *cordela* de pan su țarsa țeleste (ali: blavo). *Tarversu* roișu (ma fost-a și abe și negre și de tote colūrele). E desupra *camijola* de pan cu mărecile. E la gut o mare șarpa de svile (ali: de seta) abe (ma fost-a șarpa și abe și roișe și jute și șacacove, de tote colūrele). E pre șarpa *colaru* cu criju. Și *postolele* negre cu *bicivile*.

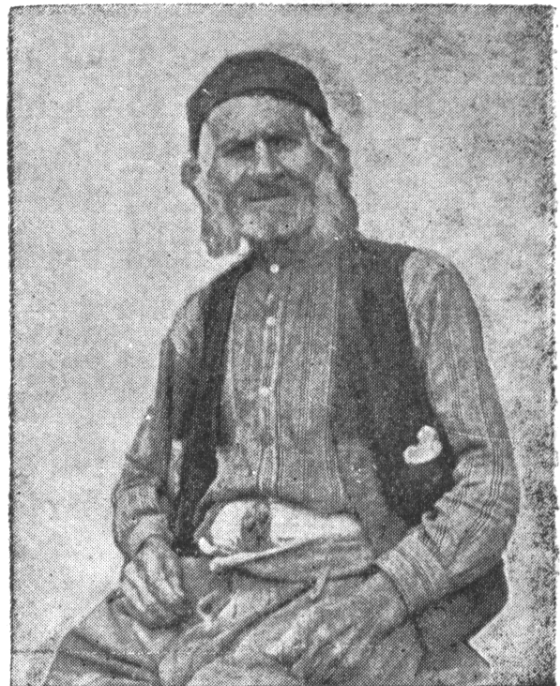
Spuse ăn 3 Pangustichiu 1928 de *Tonca Bubulichă* (58 an'; Nr. lu case 7) ăn Bîrdo, când Tonca s-a ănmeștit ăn starina roba și fost-a litrateite ma n-a bire ramas litratu.

Ce-am io patit

Căn a mire maia nascut (ali: rodit), fost-a un șn'idar la noi, carle cusut-a roba și Marco l'-a fost lumele. Și tunce ie fost-a-n șcapine și căn au auzit che săm nascut, che m-am nascut, c-am io plăns, tunce ie scapat-a chia... E *postolele* ș-a lasat de friche e a rescuț ăn scapine chia scapat casa dende ie fost-a, și far de coromac și far de iacheta. E mie maia cațat-a plănje che cire-l' va ceva scuhei și focu neloji. E io-m tunce zis: — Taciaț voi, taciaț, io meg la *Matichî Peras* che ie pipive, pa ie are ferminante! —

E io l'-am ăntrebat și slama. Pa ie zis-a che n-are, nego che ș-a ie tal'a un bob de barbuțe e de bafi,e che-m va da; che se va lăhco focu stecni, che ie le majeia cu ul'e, che s-a vreda focu cața arde. Și tunce io vreda cu cea case-m verit și focu stecnit, și vreda lu mame scuheit zema, și ovu pre ia pus. Și ia che-m zehvale și che me

Mate Peras din Bîrdo
(Litratedit ăn 27 Augușt 1927)

va bire zgoři cu se lapte, neca sricen fivu — și m-a tunce po-
l'ubit (ali : bușnit).

Spuse ăń 4 Pangustichiu 1928 de *Martin Tîrcovichî* din Bîrdo.

O bure besede de Matichî Peras

Cel'i tirari-s ohol'
Și pre slame zacu gol' !
(ali : Ma dormu pre slame gol' !

Spuse ăń 24 Angușt 1927 de **Mate Peras** (91 an'; Nr. lu
case 4) ăń Bîrdo.

Nu l'i se cuteze omu lu mul'ere tot da ști !

Untrat fost-a omu și mul'era. Iel' s-a verni țirut ur de at,
che nu re spure ur de at niș (slabo). E ie-l' gane : — lești tu
verna za ne spure nigdar niș ? — Ia che ie !

Ie o sera, de când a sorele zeñidit, cea fost-a șcuro, când
a ie case verit. Și ie când-a de fare verit, fost-a totu de sănje,
tot ocîrvavit. Și ia-l tunce-ntrebe : — Iuve-i fost ? —

Ie tunce zis-a : — Trefit-ăm-am pre vuncearu (carle lăra
porte). —

Și tuncea ia zis-a c-a slabo facut, che l-a ucis.

— Șa Bogu hvala ! —

Nușcăt vreme dupa cea, facut-a ie nușcarle chiacule cu ia, neca
vede se-i ia verna. Tunce ia l'-a prigovorit. Tunce ie vrut-av o
cu trișca trupî printre diņ. Dat-l'-a o nòpacnița. E ia l'-a zis :
— Ce rei și mire ucide ca și cum ai vuncearu ucis carle lăre
porte ! ? —

Și tunce cele jensche avzit-a. Mes-l-a tănji la sândețu c-a
vuncearu ucis carle lăra porte. Sândețu l-a cl'emat ăntre sire
ăń sud. Și tunce ie l-a-ntrebat : — Gospodine, ce m-aț cl'emat
ancea ? —

— Tu ben' știi ce !

— Ma io, — zice — gospodine, nu știu din ce !

— E — zice — ce n-ai tu ucis vuncearu carle lăra porte ?

— Ia, gospodine, ma io-m ucis vuncearu carle lăra porte!
Ma cea fost-a școpățu (ali : aretele) mev! —

Pac l-a sândețu case tremes; lasat-l-a mere chia. Si căn
a ie verit acase, pac ie vo sramotit a se mul'ere c-a manche
ganeit che-i verna, che nu re nigdar spure niș de ie... — Vezi
tu, ce-ai de mire facut! Che mire re sândețu face obisi, se reș
fost omu ucide! Pac n-am nego școpățu. Pac tu-ști mărtina,
niș coriste, slipicina, che nu-ț voi nigdar ato niș crede! Și
hvala lu Domnu che te-am scusit cacove iești! Și ato nu-ț reș
crede niș! —

Spuse ă n 4 Pangustichiu 1928 de *Martin Tîrcovichî din*
Bîrdo.

Părcolițe

Un frate smiroma meră nca, e nicad nu se pote satura.

[Cl'uciu cu carle se firu fare zvade din copa]

Spuse ă n 4 Pangustichiu 1928 de *Jerafin Tîrcovichî* (13
an'), fil'u lu *Ivan*, din *Bîrdo.*

Voi și io ca și voi!...

Untrat a fost un preut ă n Paz. Pac av ie predicheit dela
oltar che se mladichi cu fetele igrescu și bușchescu pri su
lișn'ace ocoli de baseriche; e cea che nu-i mușat. Ma ne che
se șolo igrescu, che cipchescu și bușchescu, neg che lucru și
șcandal'i. Ma che se nu se ostaviru de cea, che se lucraru
renche, che va și ie cața șa lucră cași și iel'. Și... șa fost-a!...

Spuse ă n 4 Pangustichiu 1928 de *Martin Tîrcovichî.*

La ce pote fi coristne zema de lemun ?

Ne tarin și ne osnajin mărele cu coja de lemun când mărele ăș macheite de tinte.

Ne osnajin crilașele de slame cu zeme de lemun.

Ne majin mărele crepate ali dejerate cu zeme de lemun și vavic ren ve corist.

Ștampeite ășn *Calindaru lu Rumeri din Istrie* 1905 de *Andrei Glavina*.

Case betăre ășn Cîrnelichi, Bîrdo
(Litrareite ășn 24 Augușt 1927)

Căte stele ășn ășn cer

Untrat a vut un om o mul'ere; și ia rad lucrata cu al'ț scandal'i. Ie cea dozneit-a. Ie vo avijeit-a, ia che se cea renche lucrare, che va vo ucide. Și toturo lucrata!

Și ie tunce mes-a ășn lu sândețu spure, che nu-i potriba svidocî c-a vo ie ucis. Și sândețu che l'a tunce zis: — In-

șuma nu-i pravo c-ai vo tu ucis. Io reș vo fost osândi! — E che-l va caștighei za ucide și zăglavu.

E ie tunce rugat-av sândețu neca-l' otproste, che se pote, che ie nu-i criv, c-av-o căta vote avijeit. E sândețu: — Doboto che și io reș me mul'ere ucide se re cea șa lucra, ma nu-i zăconu che se pote ucide. —

Și sândețu l'-a dat atunce do zile de promeș za resmisli o stvar: — S-er tu pobroji tote stelele ăn cer șa io-ț otprostes. Dau-ț termen do zile! —

Na do zile verit-a cătra sândețu nazat și verit-a iezdinda cătra sândețu pre un ca sūrast (ali: sivast).

— Ai resmislii cea stvar? —

— Ia, gospodine! Mai amanche ver tu, gospodine, pobroi peri pre mev ca, cele sūraste pòsebi, cele roișe posebi; pac ț-oï spure cum am io stelele pobroit! —

Sândețu s-a tunce acațat de cap cu amindo mărle, che cum va ie cea pobroi.

— Neca-ț fie otprostito, che io nu poc pobroi ceșchi per pre tev ca! —

Spuse ăn 4 Pangustichiu 1928 de *Martin Tîrcovichî* din Bîrdo.

Părcolițe

Io-m o n'ive care când ploie,-i uscate, e când nu ploie ăi ude.

[Șpagu, che când ăi ud ăi târd, e când ăi uscat ăi mole]

*

Io-m un frate care mere-n zdolu ărdănda, e ăn zgoru plăngănda.

[Sichiu-n șterna — mere ărdănda che roște, e vine plăngănda, che suzele rone]

*

Ăi un frate che nu-i vii, n-are suflet, cîrstit ie și suflet ăn ie bive.

[Vaporu; ăi cîrstit che are lume]

Spuse ăn 4 Pangustichiu 1928 de *Ivan Tîrcovichî* (12 an'), fil'u lu *Toni Tîrcovichî* din Bîrdo.

Șavrinchele . . .

Untrat Șavrinchele purtat-a ovale cu asiru ăń Tărst. Pac a asiru puța vucit ăntre prah. Pac a ceale jensche zis ure lu ate: — Vraije asir! Tu puța printre prah vucești. Tu vo traji

Mul'ere din Cărnelichi, Bîrdo, cu spărta
(Litrâteite ăń 5 Pangustichiu 1928)

pre pemint, e mie ce re rabi. E ce ata gane: — Vedeț, iușto așa are a nostru jupan. O me, ce re mie rabi! —

Spuse ăń 27 Angușto 1927 de *Iure Zovichî* (53 an') din Cîrnelichi (Bîrdo).

Părcolițe

Ce misle l'epuru căn anu fine?

[Ie misle ăń at coracni (ali: mere)]

*

Căńd staie pe trei picior l'epuru, ce misle?

[Misle și pre patrule sta]

*

Ce-i mai mund pre lume :

[Craiure ; che tot are craiure]

*

Cacove ārpe ās ān mare ?

[Ude]

*

Ce-i cea che i se capu tal'e e sānje nu-i ?

[Capu de capuzu]

Spuse ān 5 Pangustichiu 1928 de *Ive Clan'aṭ* din Bīrdo

Case betāre ān Cānelichi, Bīrdo
(Litrāteite ān 24 Auguṣt 1927)

Cānd a fost mar gal'ir ṣi mar ovale lucrāt-a . . .

Cuvinte ur : — Nu-i — zice — crede, che-i ce gal'ire ṣa mare ! —

E un at cuvinte : — Cum nu-i crede cānd pre pemint a mnat e ān nebo ṣtelele dosigheit-a ! ? Ṣa donca moreit-a ṣi mar ovale lucra ! Dvanaist de iel' muncāt-a cu pirunele din un ou ! —

E cela atu cuvinte : — Ca și inche dupa ce fost ur ! Glavița de capuz. —

— Ma cum tu cuvînți, brate, che glavița fost-a mare ?

— Ma io glavița ne vezut ! Io vezut corènu. Dvanaist covaci cuiit (fl'èru) pre ie. —

La baserica din Gromnic
(Litrăteit ằn 27 August 1927)

Cela atu zice : — Ma bire, brate, io n-am corenu vezut, se nu io-m vezut frunza, iuve s-a iel' preste mare trase : dvaiset și patru pre fol'a de ie. Donca tu vezut corenu și glavița și iuve cuiit covaci, e io vezut-am che s-a dvaiset și patru de iel' tras pre fol'a de capuza.

Spuse ằn 27 August 1927 de *Maria Țițeran* (99 an') din Gromnic.

Do-trei besede

Cum ț-ai șternut patu, șa ver durmi.

*

Mai bire ằn casa me nego ằn palațurile lu at.

*

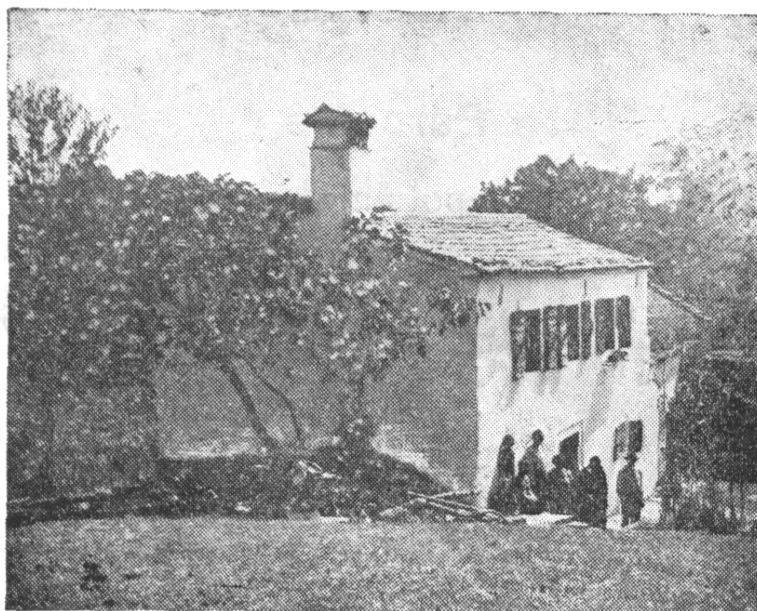
Carle n-are srice, neca nu mere lovi.

Ștampeite ằn *Calindaru lu Rumeri din Istrie* 1905 de *Andruț Glavina*.

Vodn'anchele

Ămnat-a Vodn'anchele cu laptele-n Pula vinde. Și l-a purtat cu asiri. Și ure, ia zeiezdit-a asiru; ma asiri s-a vrut pol'ubi. Și ia facut-a loc lu asiru, neca ie scoce sus: e ia cazut-a de jos (ali: ămprevale) su asiru și su asire, și zice: — Zalic mai jos, zalic mai sus! Ce-i cia, ce-i cia! —

Spuse ăn 27 Augușt 1927 de *Toni Țițeran* (60 an') din Gromnic.

Casa lu Toni Țițeran ăn Gromnic
(Litrâteite ăn 27 Augușt 1927)

Părcolițe

Ăi o case cu patru ușe; pre ure meg ănuntru și pre trei ănavote ies fare.

*

[Chemeșa]

N-are suflet
E laie suflet.

*

[Pucșa]

Pre căt crește, pre căta se face miche.

[Telina lu omu]

„Cea ce-i l'ucico, nu coriste za la” . . .

O vote fost-a un țigan. Pac a trecut pringa un covaci carle lucrat-a bătițu. Când a verit țiganu, covaciu a hitit bătu ăntru covacie. Țiganu a popadit bătu che-l va la. Ma bătu fost-a dosti cad. Pac a streșit țiganu cu mărele și l-a hitit chia che „cea ce-i de l'ucico che nu coriste za la”.

Spuse ă n 27 Augușt 1927 de *Tonca Poldrugovaț* (45 an' ; No. lu case 11) din Gromnic.

Părcolițe

Care bo mere far de capot ă n dvor și vire fare cu capotu ?
[Păra ă n cotlenița]

Spuse ă n 1 Pangustichiu 1928 de *Tonca Poldrugovaț* (47 an' ; No. lu case 11) din Gromnic.

Cum a Căstăuți golubi fost

Untrat c-a mes Cîstăuți c-or mere letei ca și golubi. Pac a pus crêlutele de curêt. Potle mes-a-n hrast che vor zleti cași și golubu. Pac a cazut ămprevale și s-a razbit trumbele.

Spuse ă n 7 Pangustichiu 1927 de *Maria Brîncela* (57 an') din Gradin'e.

Părcolițe

Ce trece pre cale și nici ur brec nu latre ?
[Prahu]

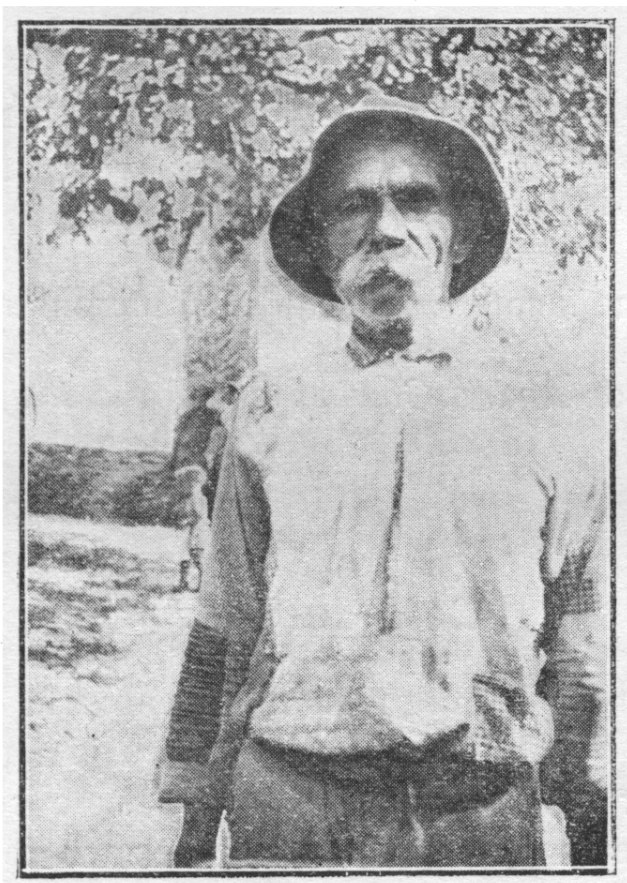
*

Cire ăntre mai pîrvi ă n baseriche ?
[Cl'uciu. — Ai ne ! Che-i glasu de cl'uciu !]

Cum a Căstăuți letit

O vote Căstăuți mes-a-n lov c-or golubi lovi. Pac mes-a pre copaci sus, pac iel' vor acața ca și cragul'u. Pac s-a zerenit che va și ie leti și-l' va acața. Pac a cazut și s-a ucis. E cela atu verit-a — fost-a doi de iel' — jos; și din ie tîrlit-a sănje.

Iosep Brăntela din Gradin'e
(Litratit în 7 Pangustichiu 1928)

E ie zis-a: — Dracu chi-a svichia Ia! Ce ai golubu presăn poidit făr de mire!? — Che l'-a sănjele tîrlit din gure și din cap. Și cea vote lat-a un cus de lemne și udri preste ie: — Che ce-ai tu poidit făr de mire golubu?! — Și mortu batut-a.

Spuse în 7 Pangustichiu 1928 de *Iosep Brăntela* (66 an'; Nr. lu case 24) din Gradin'e.

Do-trei besede

Bate fl'eru pire-i cad !

*

Scalele se meture de sus ăn jos, ne de jos ăn sus.

*

Nu ie carne făr de ose.

*

Nu ie bedast cire mărânche, nego cire-l' daie.

*

Munca nu ie ruşire.

*

Ceasta lume facuta ie cu scale : uri mergu ăn sus, al'ţ ăn jos.

Ştampeite de *Andrei Glavina* ăn libru lu *Iosif (Ioje) Popovică*.

„Cela-de-Sus“ . . .

Untrat fost-a un tirgovăţ din Senovichî (ali : Sucodru). Purtat-a pul'i la o caibe. Şi o fete l'-a mes juta purta părta vărh de codru şi părta Moscheniţe. Şi verit-a su o cerişne. Cea vote lui s-a scotit che va mere pre ia . . . E bèizacu fost-a pre cerişne sus ; e iel' nu l-a vezut . . . Poşnit-a iel' lucră . . . E ia zis-a : — Se rei ceva face, cire va hrani ? —

Ie zis-a cela-istiu : — Cela-de-Sus ! —

A beizacu fost-a ăn cerişne . . . , sus . . . : — Şa t-a dracu la, che-ţ voi io hrani, ce tu facuri ! —

Şi iel', cel'i doi s-a pristraşit che Domnu şa gane şi scapat-a chia neca ăns hranescu a lor cel'ade . . .

Spuse ăn 28 Auguşţ 1927 de *Serafin Contuş* (45 an' ; Nr. lu case 31) din Letai.

Părcolițe

Se cuche pre ape (ali : pre potoc) și nu se zmoce.

[Hladu]

*

Pre cât se mai mund laie (ali : vade), mai mare se lucre.

[Grobu ; șcul'e]

Cum am manche biveit

O vote, când a fost rat, io-m fost târgovăț. Cumparat-am doi boi și patru vițel'. E cesta Ioje Cărțulici fost-a cu mire za traibera ; gonit-ămn'-a doi vițel' za Opatiu (Abbazia).

Verit-a rùjnica (jandarmu), lat-ămn'-a vițel'i c-a fost contra-band și mn'-a lat osăn sto fiurin. Și cu cel'i al'ți vițel' — c-am avut șase — mes-am chia preste codru ămnănda. E cea vote nu m-am pristrașit niș.

Când am verit de sus, mes-am al'ț boi cumpara. Na mesto de osăn sto pl'erde, dobândit-am petnaist sto fiurini. Trecut-am bire.

Spuse ăn 28 Augușt 1927 de *Serafim Contuș* (45 an') din Letai.

Do-trei besede

Bovu de corne se leghe, e omu de limbe..

*

Cire sape grobu lu at ăns cade nuntru.

*

Iuve se sfire, juca se more.

Avzite ăn 25 Augușt 1927 ăn Letai.

Pinezi lu dracu

Untrat fost-a un tîrgovăţ, un mare cmet. Şi ie sachi boi ce-a vindut, n-a vrut vinde se nu-n zlata. Şi vut-a cia la casa, o cerişne şupl'e. Şi cel'i pinez, la o brente vut-l'-a ă'n cea şupl'e cerişne. Ma cela cmet, cela grof fost-a de diavol napastaveit.

Şi fost-a un mare siromah la un gradici. Nicî ur n-a vrut crede-l, nanche pre o chile de păre. Verit-a dracu cătra ie şi l'-a zis: — Ver mere tu cu mire, siromaşe! —

Şi mes-a... Verit-a la cela grof: — Gospodine, cesta cîrstian ăi potribăn! Ie va sluji la voi.

— Bire-i — che se-i capaş boi goni?

— Ia, ăi! —

— Bire-i! Măre ren mere ă'n sămă'n'! —

Şi mes-a cela cîrstian cu grofu ca şi za hlapţa. Şi paru de boi vindut-a ă'n zlata. Şi cela grof cel'i pinez porte ă'n cerişne, ă'n cea dubl'e. E hlapăţu captat-a iuve pus-a pinezi... Cea vote dracu l'-a zis: — Brenta de pinez le-ţ chia, e şpagu-l hite ă'n dubl'e nazat! —

Şi cea vote mes-a gospodaru, grofu, che va pinezi broi. E... n-a fost nicî, se nu şpagu! Cu cela şpag, dracu l-a tenteit: obisit-s-a pre cerişne za lacomiu, intereseit de pinez...

E cela siromah facut-a palaţu şi jivit-a muşat do smîrti.

Spuse ă'n 28 Auguş 1927 de *Serafin Contuş* din Letai.

Nu-ţ rata!

Nu-ţ rata misla renche lu bedastu, foma renche lu cela satulu şi vesel'a renche lu carle plănje!

Cum a hlapăţu verit bogatin

Untrat a fost un bogatin mare şi vut-a un bur (ali: veră'n) hlapăţ. Şi l'-a zis: — Tu-şti me hlapăţ, bur, veră'n! —

Şi cela stari grof fost-a. Facut-l-a ă'n conòbe o dimboche şcul'e scopei şi pus-a trei bărse de pinez nuntru. Şi cea vote

l'-a mușat pinezi pus ă'n șcul'e și cu o mare șcri'l'e l'-a coperit. Și mușat cu se cur zdrseit-a pre cea șcrite și zis-a: — Când verire me cur ancea, pre cesta șcrite, nece se pinezi zdignescu! —

Când a cela gospodar murit, hlapătu l-a vegl'at. E ie zis-a lu familie: — Ȃmnaț toț durmi! Io-i me gospodar vegl'a. —

Tonca Traval'a din Letai, pletinda bicivile
(Litrateite ă'n 1 Pangustichiu 1927)

Și mes-a toț durmi. E ie nopta, cu cela mortu pre umer, și pre scala ă'n conoba! Cea vote cu cela mortu cur zlimeit-a pre șcrite. Și... lat-a crampu și pinezi otvorit-a. Potle dus-a cela mortu pre șcrin'e iuve zaceat-a.

Și verit-a hlapătu un mare gospodin. Jivit-a sritno. Se ren și noi șa jivi făr de munci!

Spuse ă'n 28 Augușt 1927 de *Serafim Contuș* din Letai.

Părcolițe

Ca-i-și luma-i mare
Și hladu nu are.

[Cala, țesta]

*

Se re scula-se pre pițore
Re veri pire la sore.

[Cala, țesta — căta-i ia lunghe]

Când lucre at, lucre și tu!

Untrat fost-a doi fraț. E ur a arat și sapat și lucrat; cela at frate samo bojița dvizeit-a, che-l' va Domnu din cer hitei și hrani far de lucra. A ben'! Când a o vrime jetvie, ie vut-a de saco cela frate! E cela atu niș!

Cea vote Domnu și Sveti Petru ămnaveit-a ocoli pre lume. E Domnu l'-a zis: — Zacī che n-ai tu lucrat ca și cela te frate? Ie lucrat-a și are! E tu n-ari niș! —

Ie, che s-a privarit ăn raciun!

E cea vote l'-a Domnu zis: — Căn lucre at, lucre și tu! —

Pocle, ie vut-a de grăv dosti, fratele lui carle lucrat-a. E Domnu l'-a zis lu cela cu bojița...: — Ămne cătra frate, neca-ț daie slama pretuci (ali: primlati). —

L'-a dat fratele slama premlati; pocl'e l'-a dat za jivl'en'ie dosti grăv și zis-a: — Căn lucre at, lucre și tu; pac ț-a Domnu da! —

Spuse ăn 2 Pangustichiu 1928 de *Serafin Contuș* din Letai

O bure besede

Mai bire-i ăn hliv dormi, iuve porcu zace, nego ăn tūi palaț.

Spuse ăn 22 August 1927 de *Ive Lențovichi Soldatichi* (64 an') din Letai.

Oștaru mulăț

Ăn betăre vreme Domnu și Sveti Petru ămnaveit-a ocoli pre lume. Verit-a la o locande durmi. Ăntrebat-a be și munca. Zvadi-a potle din torba țechinu (ali: zece fiurin) și platit-a raciunu și mes-a chia. Oștaru laie pușsa che va Domnu ucide și Sveti Petru și che-l' va pocradi. Și ie vire ăntru iel'.

Și ie zice Domnu lu Sveti Petru: — Le șpagu! Cela mulăț ver colè lega! — Ala, Domnu facut-a de cîrstian, de cela oștar, mulu!

Și verit-a la o cava, iuve se ărpele sape. Gospodaru, capo de cava, s-a nemureit ăn cela mulu și zice: — Vindeț-ăm cela mulu! —

— Ne! Voi posăndi. Daiet-ăi samo munca și be și pureț pre ie cât veț, samo se nu re foma pati! Za anu de zile! —

Za anu de zile fost-a pogodit!

Când fost-a anu, cela gospodar l'-a dat bisaghele de pinez. E Domnu lat-a cela mulăț chia și leghe-l ăntre ușe lu mul'ere. Și pocle: — Dobro iutro, gospodarița! —

— Bog! Anu de zile fale-m omu! Fost-a doi omir șal' și me om potle nu ie-l. —

Cea vote mulățu s-a rezlegat și mes-a ăn vărt pre capuz (carle face glavițe). Laie mul'era bātu, ădri preste mulăț. E Domnu s-a smilveit. Zis-a: — Nu-l bate, che nu știți carle-i cea! — E lu mulățu: — Le-ț bisaghele și ămne ăn case! Cire va pinez ve trebe che se munce za n'ih! —

Și fost-a nazat bire! Facut-s-a mulățu nazat om. Și potle nezideit-a palațure și locandele, ma zeslujit-a mai manche!

Spuse ăn 2 Pangustichiu 1928 de *Serafin Contuș* (42 an') din Letai.

O svete besede spuse de Ive Lențovichî Soldatichî

Carle hite se limbe chia și a se sănje ămprevale, cesta nu-i pravi cîrstian!

Spuse ăn 22 Angust 1928 de *Ivan Lențovichî Soldatichî* (64 an') din Letai.

**Ştorii şî ate stvar za
lu Jeianţi**

Ai tu a me, io-m a ta

Fost-av o vota un grof. Cea grof n-av avut otomobile ali caroțe cu cal'i, nego ș-a ie aflat un cùcear. Ie av tras òcoli pre cetăț. E cea grof a fost bur cu jenschele, cu care l'i s-av mai mușate vezut.

Mes-a o vota la mul'ara alu cucearu și ie cu ia s-av igreit și verit-av părta cea che s-av iel' rad' avut și l'ubit.

Omiri av tot cea știvut și lu cucearu spus. Ali cucearu cea n-av crezut; și av crezut și n-au crezut... Când a vezut che-i cea istina, av zis: — Io-i și a ta mul'are când ai tu a me! Pac ne samo mul'ara, nego și fil'a a ta! —

O vota a mes ăn iarna cucearu cu caroța din cela gospodin. Și cucearu aș-av acasa pon'avele lasat. Și grofu nu s-av avut cu ce ogărni pre jeruncl'i. Zis-av grofu lu cucearu neca meje la a lui gospa, neca daie do pon'ave. Când a verit cucearu la gospa, cucearu n-a ăntrebat pon'ava, nego av ăntrebat che va ii cu ia ăn pat, pac și cu fil'a; cu ura și cu ata. Mul'ara av zis che nu va da se l'ubi. Atunce-av cucearu mes ăn ușe de casa și zis-a lu grofu: — Gospodine, mul'ara vostra nu vrese da; ni ura ni ata! —

Grofu a-vichè ale mul'are: — Daț ura și ata! —

Ma mul'ara ni atunce n-a vrut da. Gospodu viche: — Se io colo verir, moreiț da ura și ata! Și va voi io bușni se nu dàreț! —

Atunce gospa a moreit... da... Și a moreit cu ie ăn pat ii...; și ia și fil'a l'ei, che cucearu a zis: — Și ura și ata! — E grofu jos în caroța aștepte...

Vlat-av cucearu do pon'ave și mes-a jos și chia s-a otpeleit ăn cetate.

Când av acasa verit grofu, av zis mul'ara: — Asirule, ce-ai tu lu cucearu zis neca cu mire ăn pat meje?! Pac nu-i mie de mire, nego de fil'a a nostra Emilia! —

Atunce meje grofu tirlinda la cucearu: — Ce-ai tu facut? Io am tire din pon'ave tremes, ne c-a me mul'are l'ubi!... —

— Ai tu a me, grofule, io-m a ta! Pac ne samo mul'ara, nego și fil'a! Acmo smo platiť! —

Spusa ăn 5 Ţetembre 1927 de *Mate Doricicĩ Martinina* (cvărnar și doi an'; Nr. ale case 96) din Jeiăn.

Do-trei besede

Sachile mai rad focu loje la ola a sa.

*

Stamă ca și țesaru, e tîrpimă ca și cărele.

Spuse ăn 5 Ţetembre 1927 de *Mate Turcovicĩ Rade* (56 an'; Nr. ale case 20) din Jeiăn.

Cum au Lovranți costan'u prisecit...

O vota av vărde mare costan'u visit. Atunce (ali: ontrat) Lovranți av zis che vor de costa'n asiri naveji, neca nazat natezes de grane. Acmo când au costan'u prisecit, asiri fost-av legať de costan' și costan'u ăl'-av potegnit ăn mare. Atunce s-av utopit și asiri și costan'u...

— Ala! Pòimo chia! — zis-av atunce Lovranți și vlat-au tarnițele pre sire...

E când av mul'erile vezut din departe che viru cu tarnițele pre sire omurle, poșnit-av vichei: — Ioh de noi, che asiri viru și omiri nu! —

Spusa în 6 Ţetembre 1927 de *Toni (Anton) Sancovicĩ Pajar* (67 an') din Jeiăn.

Părcolița

Cătro meje l'epuru când ur an trece ?

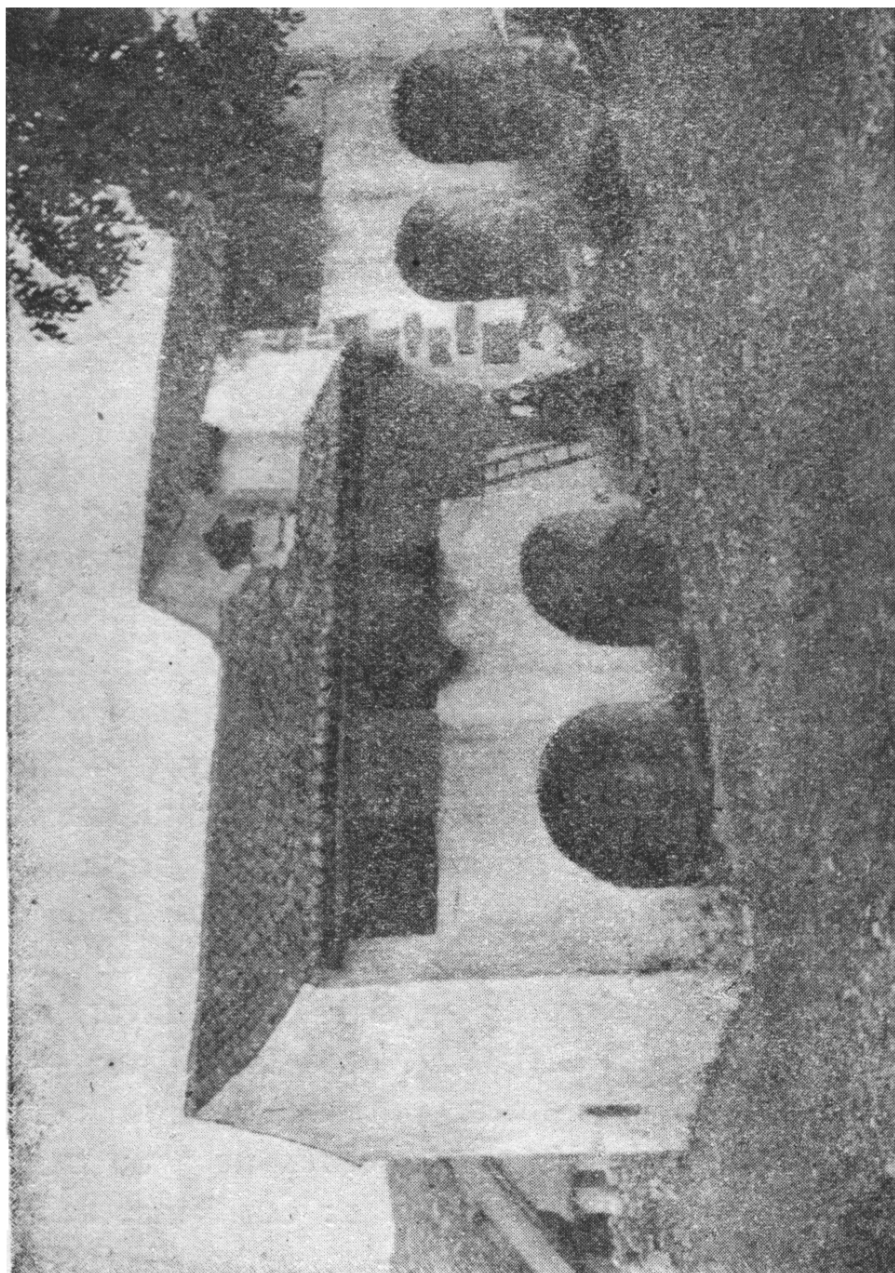
[Ănr-a doile an !]

Spusa ăn 6 Ţetembre 1927 de *Mate Doricicĩ Martinina* (42 = cvărnar și doi an'; Nr. ale case 96) din Jeiăn.

Ucodlacu

O vota c-a mes a nostra maie ăn Rica. Tot căn c-a verit nazat de Rica, tot c-a ăniurbat un ucodlac. Și c-a zis: — Babo, cotro mej? Babo ver mere, ver hrușvi? — Ia c-av zis che „voi“.

O betăra casa ăn Jeian (Litrataita ăn 6 Păngustichiu 1927)

Mes-c-au cela ucodlac aduce. E maia mes-av ăntru dracie. Tot atunce che ie vire ucodlacu și che cuvintave: — Babo, ver mere? Babo ver hrușvi? —

Ia se-ntru dracie taië. Ucodlacu che tîrle un cvart de ura oci și colè: — Iuva-i baba? — Atunce ia se taiit pârla Sveto-

Iutro zvonit. Poșnit-a de zi cocoți cănta: Atunce-av ia mes po-malo chia. Și verit-a acasa și asta-v spus. Și vechi nu-i niș.

Spusa ăń 6 Șetembre 1927 de *Andrea Sancovică* „alu ciaia fecior“ (17 an') din Jeiăń.

Părcolițe

N-are dușa

E vlaie dușa.

[Pucșa]

*

Căńd ăl hiteș ăń sus ăi ab

Căńd cade-mprevale ăi gabir.

[Oșoru]

Postularu și morta

Domnu și Sveti Petru ăńnaveit-a pre svit. Verit-a ăr-o se-liște și la o mica casa a pre ușe potucit. Ăń casa a fost postularu. Domnu av ăńtrebat s-aru loc de durmi cia la ie. Postularu av zis che are mic loc, ma che la va da.

Acmo l'-a pus ăń cutu de casa iuva vor durmi. Ața zi domareța av Domnu ăńtrebat postularu raciunu, che vor plati. Postularu av zis che nu la va niș vla, che-s brijni. Atunce-av zis Domnu: — Bravo, tu-ș bur om! — Acmo Sveti Petru av zis lu Domnu: — Da-r-l'em noi o stvar face, neca mai lăhco jive. — Domnu l-av ăńtrebat: — Cume trei stvar rei tu rad ave? — Postularu ăl'-a otgovorit, neca face așa: — Cire pre a mev scand șezure, neca nu se pote scula părla nu-l' io ziser. A dova stvar ie: Carle la ocna verire, neca nu meje dela ia chia, părla nu-l' io ziser. A treia stvar: Carle mesere ăń hrușva ăń vărt neca nu pote ieși din ia. —

O zi av lucrat postularu ăr-a sa casa. Verit-av o aba jensca la ie. Cea fost-a Morta. E Morta av zis alu postularu, neca meje cu ia ăń celă at svit, che va muri. Postularu s-av despre scandu sev sculat pac av mes Morta pre ie șede. E postularu av mes pre at scand șede; pac av zis: — Voi fini manche

(face) doi par de postole, pac voi cu tire ii. — E ie a finit doi par, pac a poşnit a treile. Morta zice: — Ala, pòimo chia! — Şi s-av vrut scula, ma nu s-av putut. Atunce-av zis Morta: — Lasaţ-me chia! Încă veţ un an jivi. Vechi nu voi io la tire ur an veri! —

Verit-a doile an la ocna: — Ala poimo chia, che ţi-av un an trecut! — Postularu s-a rasiadit şi zice: — Io-am dosta ţait (ali: vreme). — E Morta s-av rasiadit şi zice: — Ben' bire-i! Va cea ata morte din tire veri! — Şi-a vrut chia dela ocna ii, pac n-a putut: — O tu postularu (ali: postulare), las-me chia, che ţi-ie ocna ca şi scandu. Vechi, nu voi înca un an veri! — Şi mes-av.

Verit-av a treile an, ma n-av mes la casa, negh av mes ăn vârt ăn hruşva. Şi cleme din virt: — Postularule, ala poimo, c-am verit din tire! — Postularu s-av rasiadit şi vlat-ăşi-av un par şi mes-av abate preste Morte ăn hruşva. Poşnit-av-o abate. Primit-a bure. — Las-me chia, nu me abate! Nigdar nu voi vişe veri din tire. Jive za vâvâc! —

Şi astez ă postularu jive!...

Spusa ăn 6 Şetembre 1927 de *Mate Doricici Martinina* (42 an'; Nr. ale case 96) din Jeiăn.

Părcoliţe

Cume ārpe ăs ăn mare?

[Ude]

*

Cătro meje l'epuru când sorele zaide?

[Ăn hlad]

Omu carle ş-a mul'ara spovedit (ali: spovideit)

O vota a fost omu şi mul'ara. Pac s-av mul'ara cu al'ţ omir rad avut şi l'ubit. Al'ţ omir av lu omu spuraveit che l'i se mul'ara cu al'ţ omir traje şi pol'ube. Cela om n-av cea crezut neg ie av zis neca-l' ănsa mul'ara spure, che va ie atunce crede. Av omu dosta aşteptat neca-l' mul'ara spure...

Pac ie av mes la mējnaru și-l' zice: — Braine moi, de-m roba lu prevtu neca-m io mul'ara spovides! —

Și l'-av dat mejnaru roba alu prevtu.

Cela om av mes ăn codru ăr-o bucva șupl'e. Pac av mislit siromahu cum va ie face neca-l' mul'ara ancī vire și spure. Lasat-av roba ciīa și mes-a fujinda acasa. Când av la mul'are verit, av zis: — Mul'aro, rei tu ști cum me-m io mușat ăn cea bucva ăn codru spovedit! Cea va fi, io misles, Domnu, ne

O betăra casa ăn Jeiăn (Litrataita ăn 6 Păngustichiu 1927)

preutu che nu mn'-a mare pocōra dat. Ămna-te și tu spovedi colē! —

Mul'ara când a avzit che cela prevtu nu daie mare pocora, ocorajna ia av zis: — Ben' bire-i! Voi și io vāl'e ii! —

Ma omu ăl'-av zis: — Ămna pre cea lunga cale, neca t-ari tu țait de domisle a tel' pecate. —

Și ia av mes pre cea lunga cale; e omu, trlinda, pre cea scurta. Când a verit la bucva, ie s-a vreda ănveștit ăn roba lu prevtu și s-av zatisnit (ali: ogărnit pre cap) neca nu-l mul'ara conoște.

Verit-a mul'ara la bucva corajna și av zis: — Domnu cu voi, gospodine prevtule! Verit-am che me voi io spovedi. —

Cela din bucva otgovorit-l'-av: — Bire-i fetō a me, bire-i! Viro ancī e mușat spure tot. —

Ia l' - aũ spus și l' - aũ spus și atuncea l' - aũ înca spus :

— Înca am nuște de spure, ali - m ie rușire. —

— Neca nu - ț ie rușire; spure pomalenco și mușat! —

— Domnule, io me cu al' ț omir l' ubes și paces... —

Atuncea cela din bucva av - o ăntrebat: — Rei tu rad neca a tev om more? —

— Reș, boga - mi! Ce cum raș io ie omori? —

— Lăhco! Aveți gal' ir acasa? —

— Avem! —

— Saca zi - l' de o gal' ira și cea bura zema poidi (ali: posorbi); pac va ie gras fi și pomalo va vidlu (ali: ocl' i) pl' arde. Când ie ocl' i pl' erdure, vle - l tu și bol' eț șpanțirui; cira - i dupa casa voștra o mare apa; pac tu de cela crai dela apa ie pure și - l ănuntru porine. Atuncea tu te - r de ie zbavi și renche te - r cu al' Ńi pol' ubi. —

.....

Când av ia vrut ie ănuntru porini, atuncea ie s - av ăn des - nile picior uprit și av ocl' i rascl' is: — Vezi, tu babo, nu sãm io orb, neg tu - ș orba! —

Acața omu mul' ara și vo ăntru apa hite: — Ămna la dracu! —

Cire su at om grupa cope, ăns ăn ia cade!

Spusa ăn 6 Șet. 1927 de *Mate Doricicî Martinina*, din Jaiăn.

Părcolițe

Are tarnița și nu - i ca
Are cornele și nu - i bo.

[Spuju]

*

Mic ăi, mic ie
Mai lunga coda nego ie.

[Veverița]

Roba jensca din Jeiän

Mai pametne de tote mul'erile lu Rumeri din Istrie äs mul'erile din Jeiän, che samo iale n-av pl'erdut cea muşata roba betäre. E ceasta roba-i aşa: *Virhinea* aba; *oplécile*; *pocernenca* cu roişu *baier* şi *gabir*; pac mu-l'ara ie muşat *ăncinsa* cu *caniţa*; *firtuh*; *bicivile* cu *pòdveze*; *opincile* ali *naticàci*; pre cap *faşolu* e *arelu* pre mära. (Jeiän 7 Set. 1927).

Roba jensca din Jeiän (Litrataita än 14 Şet. 1928)

Craleviciu Marco și calu a sev

O vota c-av mes Craleviciu Marco și fratele ăn codru cu cu cal'i, carve che va fi manche sete și fome. Atunce c-a fost fratelui manche sete. Pac a mes la o cărcimarița. Cea cărcimarița che plânje la uşe pre scand. Și zis-che-l'-a: — Ce-ț ie? —

— Verit-a la mire arambașele, che vor totile vir popi (ali: be) din casa. —

— De-m un spud¹⁾ de vir, che-ț voi io toț afara zdreni. — Atuncea ie che cea beie, beie părla che și-av boafele omocit. Atuncea che s-a opit și che l'-au arambașele capu oțecit. Și c-av iel' cu cela cap prin casa bocheit.

Verit-au atunce Craleviciu Marco și zice: — Iuva-i a mev frate? — E c-av ie opazit cela cap de fratele a lui sub miza. Atunce c-av ie calu de uşe legat și zis-che-l'-au: — Io meg ănuntru face a me stvar; neca tu ancî stai, neca nu fara megu, părla io verir din nuntru. Și io-ț voi ocl'i scopei se cești afara scaparu! E se nu, te voi totile cu zlata ochiti. —

Și atunce c-av Marcu mes face a sa stvar: cu sabl'a mes-a ănuntru. Și arambașele che vor afara scapa. Și calu cu pètele che tot a potucit și-n uşe zbiuit, neca nu potu fara mere. Și atunce Marco pre toț a potucit. Și când a verit Marco afara: — O — zice — bravo tu, io voi tire acmu cu zlato ochiti! — Și așa av facut.

Spusa ăn 7 Șetembre 1927 de *Frane Marmelicî* (15 an') din Jeiăn.

Părcolițe

Carle iej(iez) ămna dupa sachi plug?

[Brana]

*

Ăi un bo che se pure-n ștal făr de coja, și iese afara cu coja.

[Păra sub cirip, când se coce]

---

¹⁾ = 56 liter.

Căt av trei fraț proveit

Apolonia Marmelichî (cu maia-ș)
din Jeian

(Litrăteita ăn 6 Șet. 1927)

O vota c-a fost un grof. Paç av avut trei fil' și che s-a fraieit cela betăru cu feta lu at grof. Și ăl'-av zis cela betăru (fil') : — Nu tu spure lu niciür che io me cu tire fraies. — Pac au rupoi cela doile fil' la ia mes. Pac av zis și ie che va vo vla, ma neca nu niciurvè spure. Pac av rupoi cela treile, cela mai tireru mes la ia ; che se va ie ănsura dupa ia, ma neca nu niciurve spure.

E cela betăru fil' av lu ceaia spus che va feta lu grofu vla. E ceaia av zis : — Bire-i ! — Pac av rupoi cela doile (ali : sridenu) lu ceaia spus. E ceaia av zis : — Cum ver tu vo vla, când va cela pîr-vile ? — Pac av cela tireru lu ceaia spus. E ceaia au zis : — Cum veț tustrei vo vla ? ! —

Atuncea c-a ceaia zis : — Io-i sacalve da un mil'ar de fiurin și calu (ali : și-n ca) pac ămnaț (ali : bol'èț) po svitu u-an de zile. Carle vișe proveireț, cela veț vo vla. —

Și atuncea a mes po svito tustrei, scupa. Verit-a pre țesta ăn rascrije și cia fost oștarie (ali : locanda). Și s-a iel' napit cia. Și căn s-a napit au un cuțit ăn bucva nabudit (ali : zabudit). Și au zis : — Căn che na nazat turnarem, se cuțitu zariavire (ali : zaruzinire), atuncea che va fi nușcarle de noi mort. Carle manche verire, neca aștepta cia ăn oștarie ! —

Și mes-av cela betăru frate pre o rascrije și c-a piseit ăn rascrije : — Cire renche mesere, nu nazat vire ! Pac av zis ie che meje ; ali verire, -ali nu ! Pac av cadaveit ăn gropa și de conòp a verit vărde gropa. Și av zis ie c-av dosta proveit. — Acmo che mejem nazat ăn oștarie ! —

Mes-av cela sridenu frate pre ata rascrije, pre codru. Pac ăl-av șcurina ăn codru (acațat), che n-au știvut cotro ii. Pac av

renche vezut ăn codru svitloba și c-av zis : — Io meg pârta cea svitloba. Cia — zice — i viu cărst! —

Căn c-au cia verit la portun, pac au tucit pre portun. Tot c-a verit un betăr la ie.

— Ce-ai tu ancî verit? Ămna chia, che-r capu pl'arde! Ancia-i dracu! —

— Nu porta! Neca ie! N-am frica. Rascl'ide! Voi ăntru îi! —

Pac au ie nuntru mes. Tot c-av decla-ntrebat cela betăru : — Cire-i acea? —

— Ur popûtăn om! —

Și l'-a zis cea decla : — Ămna chia, ch-er capu pl'arde! —

— Neca ă! — Che nu meje.

Decla-l' zice che nu are cotro spravi, se nu-n fundu de șcrine sub robe. Și atuncea l-a ia-n fundu de șcrine pus.

Căn c-av dracu verit, pac av ăntrebat : — Cire-i ăn casa nostra?

— Niciur!

A ie! Che dăhnè! Cărst ie! —

E dracu n-a dat mir, neca spure... Și decla-v zis : — Io raș spure, ma tu-r-lei... — Ie av zis che nu va. Atuncea a mes-ăl decla cl'ema. Și l-av dopel'eit la dracu.

— O — zice — Bog, decico! Ai verit! Astez — zice — am do fete zagușit și doi fecior; măre voi tire! —

Pac ăl-av trimes durmi ăn cambra.

Atuncea av fost ie jalostăn, cum che re chia scapa. Și c-a aflat în ciavăl. Ala zidu copei nopta pâr-l'-av șcul'a facut căt a putut ie prin zid trece. Și atuncea-v ie verit ăn pared dela oi. Pac av mai fin arete zacol'it și c-a se ie-n coje-nveștit de arete. Pac a mes pre tute patru la ușe-ntru oizacea.

Căn domareța che l-av cl'emat dracu : — Oci viro, feciorule! — Ie av mislit che-i ăn cambra. E atuncea mes-av oucearu (ali : pastiru) cu oile chia. Și ie a mes fino cu oile afara...

Când a verit an cale, hite coja dispre sire afara și av chia scapat! Pac ăl-av dracu cl'emat; zice : — Oci viro, decico! —

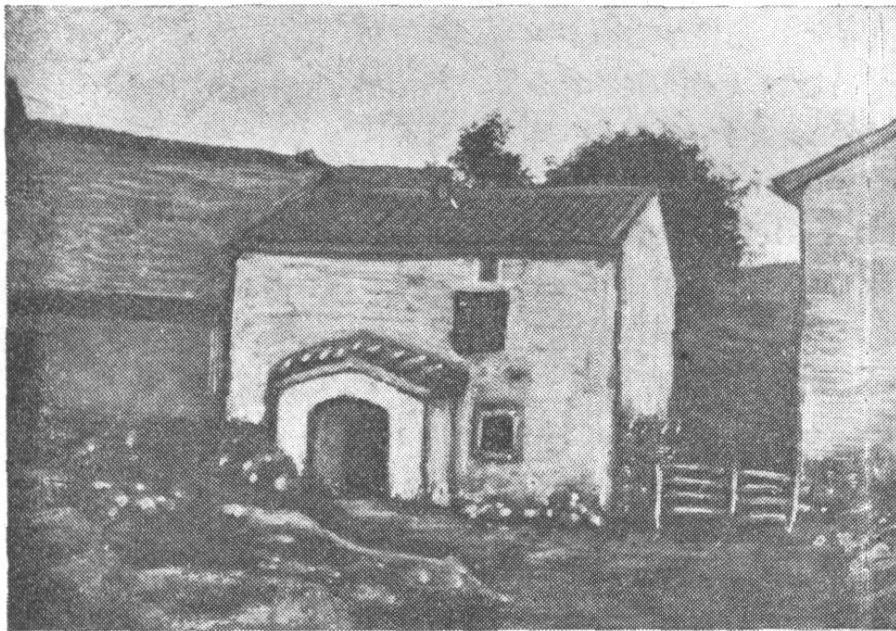
— Nu voi! Che me rei! —

— Nu voi, nu! Cea ț-am ăn chiacule zis! —

Atuncea fecioru chia scapat. Nazat vire ăn cea oștarie iuva-u fost tustrei frați. Pac av aflat cela betăru frate cia. Atun-

cea-v ur cătra at spuraveit ce c-av carle proveit. E iel' av cia beicut pârla verit an de zile. Și tot dujni fost ăń sac-oștarie. Și che l'-a vechi pus ăń pârjun de obisi, pac au un an de zile beicut far de platit.

Atuncea c-a cela treile frate mes pre treia cale. Pac av zis ie che nu se va ăńsura, che-i mai tirer; che meje po svitu. E ie che ș-av cumparat macica și șoreci și ștacor. Pac a fost dat afara ăń cetate che cire fil'a lu grofu nasmire (ali: facure ărde), che va vo vla. Atuncea c-av ie napregnit (ali: pus su

O betăra casața ăń Jeiăń (Litrataita ăń 6 Șetemberu 1927)

vozići) șoreciu și ștacor scupa, e măcića direnche za furșpana. Și c-av ie trecut printre corta lu grofu. E cia c-a fost muziche, plesure, che nu s-a putut fil'a lu grofu nasmi (ali: ărde) pârla n-av ie trecut cu șoreciu și ștacor și maciăcu su vozici. Atuncea che s-a ia poșnit ărde. Omiri c-av zis che-i a lui fraierița.

Ia che l'-av zis: — Viro tu la mire. Ma neca nu (maia ni ceaia știe! — Pac înc-a fost șcuro che l'-au conòpu hitit, c-a zacaleit sus (ali: dignit ăń sus), ăń casa. Și av ie cu ia fost ăń cambra. Și s-av văvăc l'ubit scupa. Niciur n-av știvut, samo folele...

Pac av fil'a lu grofu urdineit neca-l' porta vișe mănca decla, che-i mai bura de mănca. Și l'-a purtat de doi mănca. E fost-av cela văvăc cu ia, pârla l'-a poșnit folele crește...

Fost-a-n sarcira. Pac cînd a fost de obabi, che l'-a ceaia

zis : — Ce-ț ie ? Ce-ai mâncat ? —

Și ia c-a vrut vechi muri. Pac au ceaia ăntrebat : — Ce rai mai rad se muriri ? —

Zice : — Cesta armar cu mire-n grob ăl ducet ! — Pac ăn armar fost-a cela fraieru !

Atuncea c-a zis grofu le mul'are : — Acmo rem duce po de ial' pinez ăn grob ! —

Maia-v zis : — Neca ă ! C-a fost părva fil'e ; cea l'-e dota.—

Și atuncea av-o dus zacopei . . . Și armaru cu ia. E ăn armar au fost fraieru viu. Atuncea-v fost fraieru viu ăn grob . . .

Pac che s-av spravit trei barabe (ali : taț) scupa, che vor îi pocradi armaru le fil'e lu grofu ce-av zacopeit. Și iel' a mes pârla țimitèr, pârla ușe. Atuncea-v zis ur-atve, neca meje renche. Atunce au se iel' ustrașit, che nu vor îi. Pac av zis ur : — Io meg renche ! — Și av mes ie pârla grob. Când a iel' la grob verit, tustrei, au grobu rascl'is. Pac av zis ur-atve : — Scocè ănuntru ! — Atuncea s-au rupoi ustrașit che nu vor. Pac au atuncea ur scocit ănuntru. Atuncea-v cela viu ăn armar zis : — Ie înca vrur ? — Scapu atuncea cel'i doi taț afara. Și iel' av chia mes.

Cela ăn grob av ramas. Pac av poșnit cela viu ăn armar cuvinta : — Niș n-ari frica ! Io-sm viu om. Samo rascl'ide ! — Și atuncea l-av rascl'is cela. Totile av de frica tremurat. Pac l'-av zis : — Niș n-ari frica ! Samo se ști bire cala cătra ușe.— Pac au cela zis che știie.

— Nalojè-ț bisaghele pl'ire de pinez ! — E cela n-av vrut (ali : n-av putut) de frica. Și ie l-a primoreit neca-ș nalojè bisaghele. Atuncea ș-a ie bisaghele nalojit de pinez și fraieru. Pac a mes ur și at afara din grob.

Când a verit la ușa de țimitèr, pac au rascl'is-o și a mes afara-n cale și l'-au zis : — Bog ! — Cela cu bisaghele av mes pre o cale, e fraieru pre ata.

E fratele cela tireru mes-a colè-n cea oștarie. Și când au cia verit, che oștaria cu negri prtire ogîrnita ! ăntrebat-a : — Din ce-i ceasta ? —

— Doi fecior s-or măre obisi !

— Se pote la iel' vede îi ?

— ă, ă ! Se pote ! —

Pac ie av mes vede la iel'. Tot che-s a lui fraț ! Ie av iel'

cunoscut, e iel' n-av ie. Cesta-istu s'a ca un gospodin ăneștit și zis-av : — Se pote cești fecior odcupi ? E sudnicu av zis : — Ia, se pote ! Ma cire are acăta pinez ! —

— Io ! — Și dat-au pinez căt c-au ăntrebat zăcănu.

Atuncea l-av zvadit din părjun afara, toț cosmaț și cu mar ungl'i și ca și țigani.

Cela tireru frate nu s'a dat alor ști, ma mes-a și l'-a roba cumparat și spelat. Atuncea se iel' mușat ănves ca și gospodini, pac megu nazat ăn oștarie colè. Av poșnit rupoi be... Și cela tireru zice : — Ce-m veț da che v-am din prjun zvadit ?

— Gospodine, ce-ț rem da căn smo siromaș ?!

— Ben', io va otprostes. Pomo renche.

— Ne, nu mejem noi, che avem ancî aștepta cela tireru frate. Che viu ie, che n-av cuțitu ăn bucva zariavit (ali : zaru-zinit) ! — E cel'i doi nu s-av dat chia. E atuncea când a cesta-istu vezut che-s verni (ali : târz) fraț, s-av dat ști și spus-se (ali : s-av zis) : — Io săm cela tireru frate ! Ala cu mire acasa !—

Pac a poșnit spuravei ur-atve ce-a proveit. Și spus-a iel' che cela tireru av mai vișe proveit.

Pac viru acasa, la ceaia și la maia. Și zis-av ceaia lu cela betăru : — Tu n-ai niș proveit ! Tu nu-ș za niș ! — E lu cela doile : — Tu ai o mărvîța ! — E lu cela tireru : — Bravo tu ! Tu ai mai vișe, che ai și-n celat svit fost ! —

Și celve tireru av fil'a lu grofu dat.

Spusa ăn 7 Sept. 1927 de *Anton Doricicî Martinina* (30 an') din Jeiăn.

Pîrcolițe

Ie o casa cu patru uș ; pre ura megh ănuntru e pre trei iehu afara.

*

[Coșul'a]

Căt ver vișe vla, acăta se va vișe face.

[Ghrobu ; șcul'a].

Cum pise¹⁾ Mate Doricici din Jeian în 11 Bojicn'acu 1927

enoi Jeianți smo tar cași' k'mau
ce nuna pota seș' Hirvaț' Foșe-uta
arostro Limba Rumuitor

acmo nuna veș' ținu se pisan' jurk' kurai
ata așota oșe așe așo Porcușares cu tot
șanjele a meo dela irimaa și cu
ochi' ylii de suze
arostro frote bur

Doricic' Ghotaja.

¹⁾ A ăns piseit cu măra se.

... e noi Jeianți
smo tar ca și zmaiu,
che nu na potu
ceșchi Hirvaț' face
uta a nostra limba
rumun'sca ...

Acmo nu va vechi
știvu ce pisai, pac
Va voi ata vota vișe,
nego Va pozdraves
cu tot șanjele a mev
dela țirima și cu ocl'i
pl'ir de suze

a vostru frate bur

Doricic' Mateia

Grofu și țiganu

Grofu av avut ciuda hlapți și decle. Verit-au țiganu la ie pac ăl'-av zis: — Ce che tu preste iarna țiri și hlapți și decle, când ari mare stròșac pre iel'?! —

— Șa ce voi; mores!

— Tu toț potuce ă n misețu November, pac ăl' ver nazat (ali: rupoi) ojivi ă n misețu Februaru.

— E cum? Cire se ucide, vechi nu se pote ojivi. —

Țiganu zis-a: — Io-m așava o trombeta, che când do vote zasvirir, iel' scula-se-vor. —

Atunce grofu zice: — Țmna din ia, voi vo io vede. —

Țiganu a mes din ia și ăl'-av vo adus. Grofu av-o ă n măr acațat (ali: vlat) și nu crede che-i cea trombeta aș a bura. Țiganu zice: — Ste tu; io voi ii dir a me mul'are și ucide-voi io și zapischei-voi, pac se va scula.

— Șa de! —

— Nu poc acmo, ma părta do ure voi cea face. Ali ver da sto ducati pre trumbeta. —

Țiganu av mes, av zacol'it o oie, pac av din oie vlat o budila (ali: o mața) și țiganu, șegav (ali: de dracu), av nalit (ali: natucit) cea mața de sãnje de oie și al'e țiganche av-o pus dupa cap. — Oci tu viro, mul'aro! Când io cu cuțitu te dupa cap probudir, ma nu voi tire, negò samo mața, atunce va sãnje din mața țirli e tu neca te faci morta. —

Și când au grofu cia verit, țiganu av țiganca zacol'it! Grofu zice: — O tu, țiganule, ce-ai facut? Io meg din jandar, pac te-or pure ă n pîrjun! —

Țiganu s-av ă rs și zice: — N-am frica io! Ancî ă i trombeta! — Și când av-o pus la gura, zasvirit-au, și țiganca s-av tota de sãnje sculat. Atunce-av mes grofu ă n jep (cu mări) și vlat-a sto ducati; dat-ăl'-av alu țiganu pre trumbeta. Și — Bog, Bog — mes-a sachile pre a sa cale.

Când a verit misețu Novemberu, vlat-av grofu cuțitu și poșnit-av col'i toț hlapți și tote decle. Și pus-l'-av morț ă n-o cambra.

Verit-a misețu Febraru. Meje grofu cu trumbeta la iel' și av poșnit sviri neca se scolu. E cum se vor scula, când cea

toț scupa vechi ihne! ? Alu grofu a fost frica ; mes-av la țiganu :
— O țiganule, tu m-ai privarit c-a ta trumbeta !

— Bog me, n-am ! Tu ai vezut che am mul'ara zacol'it
pac s-au sculat. —

E grofu, niș ! — Io voi și tire ucide, țiganule ! — și grofu
av tremes doi hlapți, neca megu țiganu acața și-l puru ân-o
bârșă. Și neca-l legu și-l ducu la gropă și cu parurle neca-l
ucidu și ân gropă hites.

Când av hlapți țiganu adus la gropă, iel' av mes parure
aduce din codru, cu ce-l vor.

Verit-av la gropă un oucear și cum au țiganu iohcheit, âm
bârșă legat, zis-av oucearu : — E ce-i ție, omule ? —

— Vezi tu, anci m-a hlapți alu grofu adus, che m-or
ucide și-n gropă hiti. —

— Che ? —

— Grofu av urdineit che io me mores ânsura c-alui (ali :
dupa a lui) fil'e, e io sâm ânsurat ; nu poc. Ver te tu, oucearu ? —

— Io voi, io ! —

— Raslega tu mire din bârșă, pac âmna tu ân locu de
mire. Când hlapți cu paru veriru, tu zi : io voi vo vla ! —

Verit-a hlapți cu parurle. Pof ! preste brijănu oucearu. E
ie siromahu, viche : — Io voi vo vla ! — E iel' âl'-av otgovorit :
— Pre dracu ver vla ! Acmo ver ii ôlele cîrpi ! — Și âl'-av
ucis și-n gropă hitit.

Mes-au hlapți acasa la grofu și âl'-av grofu ântrebat :
— Ce-aț ucis țiganu ? —

— Am ! Și-n gropă hitit.

— Bire-bire ! —

A dova zi av mes hlapți și grofu la cea gropă vede se
nu se re țiganu ân gropă avzi. Manche neg a iel' la gropă verit,
a vezut che țiganu are șûrlile și-n șurli svire. Și-au avut ure
trideset oi și ure dvaiset capre. Atuncea c-a grofu zis : — Ce-aț
voi țiganu ucis ? Vedeț-âl cia ! —

— Gospodine, grofule, noi l-am ucis. Poimo vede la gropă
che-i tot de sânje ! — Și jurat-av che l'av ucis și-n gropă hitit.

Mes-av grofu la țiganu și-l' așa zice : — Țiganule, n-av
ier tire ucis și-n gropă hitit a mel' hlapți ? —

— Ai av ! Ma vezi, tu grofule, carle-n sta gropă meje

ucis, vâl'e așal' omir ăș ăn gropa, che-l ojives și-l' davu cegod va. Mie-au dat ste oi și capre. —

— Ie acea istina? —

— E ie, Bog me! —

Și mes-a hlapți și grofu și toț pre cap ănuntru, ma n-av drac-a-vla-uru nazat verit (ali: ieșit)!

Acmoce zice țiganu: — Aaa! grofule, carle pre cap ăn gropa meje, nu nazat vire! —

Și țiganu av postanit (ali: av ramas) gospodar de tota seliște.

Spusa ăn 8 Șetembre 1927 de *Mate Doricicî Martinina* (42 an'; Nr. ale case 96) din Jeiăn.

Un cănăt din Jeiăn

Fina feta și fino se porta!

Samo o mărva che pre largo meje...

Cea ț-ie strâmbo che bragheși porta!

Avzit ăn 12 Șetemberu 1928 ăn Jeiăn.

De Căsl'anu ce s-a obabit

O vota av un om ăn Merica fost. Mul'ara l'-a fost acasa cole ăntru Căsl'an' (lușici, Zvoneche). Pac av ăn sarcira ramas cu at om. Și ia av piseit a selve om neca ie acasa vire che ia-i nuște bolna. Ie s-a otpravit de cole cătra casa.

Manche neg av ie acasa verit, ia s-av trei zile manche obabit. Atunce când av ie verit, al'ei a frica fost che ce va de fecior. Atunce av babața zis: — N-avêț frica! Rem tot noi do napravi! — Și l'-au babața zis che vor zice che ie ie-n sarcira, asiru de om, din Merica.

Ie s-av ăn jalost dat che nu-i. Iale au cuvintat che ie! Și che-i triba babața la ie cl'ema, che va fecioru face. Atunce ăl-av zapel'eit ăm pat, che se va ie obabi. Și atunce-l ogărnit

cu pon'ava. Poșnit-l-av babața co de cur peștei, che se va obabi. Atunce-av razbilit în cus de fl'er iaco cado, pac l-au co de cur pripicuit. E ie poșnit-a iohchei. E babața: — Tacî, tacî, vâl'e ver fecioru face! —

Ăn cela țait av mul'ara fecioru la ie pus. Fecioru a poșnit plânje. E babața: — Hvala Bogu! C-ai mușat fecioricî facut! —

Atunce ie s-a pricrejit și zice: — Pusta a me mul'are! Căt av ia dus ce s-av cincî vote obabit! Ciuda-v tîrpit, che io nu m-am neg o vota, pac am ciuda tîrpit! —

Atunce a fost fecioru de cîrsti. Babața-v dus e niciur n-a vrut cu ia îi, cum omîri n-au crezut c-av ie fecioru facut (c-av știvut che-i cu at ăń sarcira). Atunce-a mire cl'emat, che neca meg cu botra na cārst...

Și adus-am fecioru acasa și botrin'uit-am și beicut și mîncat. Și când am finit, mie av dat ru potrișicî pl'ir de păre și ro spărțița pl'ira de vir. Și atunce-av zis: — Ămnaț acasa și Domnu cu voi! Samo che-i fecioru viiu! —

Spusa ăń 8 Șetemberu 1927 de *Mate Turcovicî Rade* (56 an'; Nr. ale case 20) din Jeiăn.

O betăra casa din Jeiăn (Litrataita ăń 7 Setembre 1927)

Lupu și afina

O vota c-av lupu și afina (ali: șimia) fost scupa. Pac av afina micri afițe avut. Pac ăl'-au lupu zis che: — Poimo noi chia. — E afina che l'-av zis afițelor che neca nu ușa rascl'idu, pârta che nu ia verire. Când che ab picior arătare, che neca-l' ușa rascl'idu. E lupu c-a verit la iale che neca ușa rascl'idu; e iale c-av zis che nu vor che: — Nu-ș tu a nostra maie; nu-ț ie ab picioru! —

E lupu pac ăntu-o aba farira umocit. Pac ăl'-a fost ab picioru! Pac av zis: — Afițe, rascl'ideț ușa che va maia vire cu laptele, che veț mînca! — Afițele au rascl'is! Când au rascl'is, pac ie lupu! Atunce av le lupu poidit!

Și atunce c-a verit maia le afițelor celor micri. Nu le-a fost cia ăn casa, iuva l-av ia lasat. Atuncea c-av afina mes la gropa lupului. E lupu zace la gropa durminda. Și afina l-av rastrijit cu șcarele și atuncea-av afițele afara poscacheit și l'i s-av lu maia potînjit: — Maio — zice — vāvăc pre cesta boc zacut neca na stare! —

Spusa ăn 8 Șetembre 1927 de *Frane Sancovich* ălu *Corin* (18 an') ăn Jaiăn.

Părcolițe

Ce-i mări grevo ăn lume? [Cea ce nu se știe]

*

Cinci fraț ă casa zides e nu vor ăn ia fi (ali: pribivù).
[Acurle cu carl'i se biciva plete]

Spuse ăn 12 Șetembre 1928 de *Mate Doricic* *Martinina* (43 an'; Nr. le case 96) din Jaiăn.

Feta lu grofu și costî

Omiri a mes la grofu cosi. E grofu l-av zis: — Vișe va me fil'e pripișei, nego voi toț pocosireț! — E costî: — Nu va ia vișe pripișei, nego noi pocosirem! —

E ceva-ur (ali: ceva-nușcarle), când a verit merinda (ali: rucen'a), pac a alui potriiba hibeit. E fil'a lu grofu l'i se nazire: — Ce-ț acea hibe? —

— Fome al' ie! Pac se trese. —

E ia, che: — Păre mărânca?

— Ei ia, mărânca, despre fole ale mul'are! —

Pac av sa ia cucat și pre fole mărvițe de păre pus. Și o mărvița l'i s-av utacheit cătra fole. Atuncea cela-istu, cu potriiba vo mes ceare și aflat-av-o iuveva, iuva a fost...

E când au grofu verit vede cât av iel' pocosit, fila lu grofu n-a putut pișa neg denci părla cia, o mărvița!...

Spusa ằn 8 Șetemberu 1927 de *Frane Sancovich* (18 an') ằn Jaiằn.

Părcolițe

Carle ca ie mai hităr pre tota lume?

[Sorele, che ie ằn cinci minute
tot svitu oboide]

Spusa ằn 13 Șetemberu 1928 de *Grgo Doricic* (79 an'; Nr. ale case 13) din Jaiằn.

Ucicarîța na Boije-put

Când av cela Ucicaru mes na Boije-put la Trsat, av mul'ara cu ie mes. Pac av mul'ara lu Ucicaru o sarcira de lemne încarcat, che le va fi pre stròșăc, ce beiuru și mîncaru. Și ia meje ằntre omu-ș. Al'ei av ghrevo verit. Pac av deștro mes pocini. Când av o mărva pocivuit, au se sculat și își-av sarcira podvihnit. Pac ằș-ia bārhanu dvihnit ằn sus, sub sarcira. Atunce

l'i s-av totile cur gho vezut. Și ăntre om ă-meje reache pre țesta. E ie l'i se derupoi nazire și nu l'-au spus che l'i se vede curu.

Atuncea omiri l'i se ărdu dirupoi. Atuncea-av-o ăniurbat o botra. Și-l' zice; — Bòtrița, ce che nu va brhanu jos lasaț? — E ia n-a vezut cum ăl' staie. Ia s-av atuncea nazrit: tot ie tot gholo! Atuncea ia s-au poșnit cu omu certa, che: — Ce che nu mn'-ai spus che am bîrhanu sub lemne?! — Omu l'-av zis: — Io-m mislit — zice — che ver tu îi na Boije-put. N-am știvut che se berhanu jos lasa! —

Spusa ăn 8 Setembre 1927 de *Mate Turcovici Rade* din Jeiă.ă.

Părcolițe

Ceiaia cumpara lu toț fil'i a sel' cumarace, e șiie nu pote.
[Hrastu și gl'indele]

*

Ce va zice:

Zacol'ita și oderita

Și cãntãnda acasa meje!

[Folele]

Spuse ăn 14 Șetemberu 1928 de *Mate Doricici Martinina* (43 an'; Nr. ale case 96) din Jeiă.ă.

Ceiaia ce-au totile svitu vezut

Ceiaia și maia av avut un fil'. Cea fil' av vãvãc capra pascut. Fil'u av o vota zadurmit și capra pl'erduť. Cãnd av acasa sera veriť av alu ceaia spus: — Ceiao — zice — capra-m pl'erduť! —

— E ce-ai lucrat che n-ai mai bire cavtat?! — Și ceaia av poșnit ăl' abate... Fecioru av chia scapat dintre ceaia. Cãtrò av scapat? Su patu alu ceaia și le maie! Ceiaia av zis: — Va ie datuncea veri (ali: ben' va veri)! —

Ceiaia și maia av mes scupa durmi ă.ă pat. Și s-au scupa

pol'ubit... și ceaia ă' zice: — Vezi tu, mu'aro, tofile svitu acmo vedu! —

E fil'u av de sub pat: — Ceaio, ceaio, șa tu vezi acmo și capra!? —

Spusa ăn 8 Setembre 1927 de *Mate Doricicî Martinina* (42 an'; Nr. ale case 96) din Jeiăn.

O betăra casa din Jeiăn (Litrataita ăn 7 Șetembre 1927)

Părcolițe

Ce face jensca când se obabe? [Fecioru ali feta!]

*

Ce misle l'epuru căn anu fine? [Ăn atu ă-meje]

*

Când staie pre trei picor l'epuru, ce misle?

[Cum va pre a patrile]

Spuse ăn 14 Setembre 1928 de *Mate Turcovicî Rade* (57 an'; Nr. ale case 20) ăn Jeiăn.

Zmaiu și țiganu

O vota a fost zmaiu și țiganu ăr-u codru. Pac s-av vadl'eit carle-i mai tare. Pus-av o cadare de lapte țiganu ăr-o șcul'e. Pac av zis lu zmaiu: — Carle che va mai iaco tropni? — Ceta carle che mai iaco tropnire, che-l' va lapte de su picioare soci.

Mai anche av zmaiu tropnit. Niș nu l'-au ieșit de su picioare. Pac av țiganu tropnit. Lui au ieșit de su picioare lapte, c-au tropnit ăń șcul'a iuva fost cadara de lapte zacopeita. Pac av zis zmaiu lu țiganu: — Tu-ș mai tare nego io, che mie n-av ieșit lapte, ție av! —

Țiganu av zis rupoi lu zmaiu: — Pomo vede carve va mai iaco biciu pocni. —

Zmaiu av mai anche cu biciu pocnit. Totile pemintu s-av stresit cum l'-av biciu pocnit. Atunce av zis țiganu la zmaiu: — Zajdriml'e (ali: ăńcl'ide ocl'i) tu, zmaiule. Văl'e va sapa preste ocl'i când mie biciu pocnire. — Atunce av țiganu pocnit zmaiu preste ocl'i cu biciu. Pac av zis țiganu: — Vezi tu, zmaiule, cum av a mev biciu pocnit?! Văl'e t-a sapa preste ocl'i! —

Atunce av mes zmaiu acasa la maia și l'-av zis: — Maio, țiganu-i mai tare nego io, che când av ie pocnit cu biciu, văl'e ma-v sapa jos hitit! — Maia av zis lu zmaiu: — Fil'ule, cum ie ie mai tare nego tu, căń tu chite și bucvu scorineș, e ie nu pote niș?! Ămnaț acmo ăń codru nazat, pac cavtaț carle veț cu nacovala mai ăń visoco hiti. —

Mai anche av zmaiu cautat căt va hiti. Ie av dohitit che s-av comachi de nacovala vezut, căt pul'u. Atunce av zis țiganu: — Ăńcl'ide ocl'i, zmaiule, neca io acmo hites cu nacovala! —

Pac av-o ăńtru șuma zatacheit și ogărnit cu șuma. Și zice țiganu: — Vezi, vezi zmaiule, a mev frate ie-n nevo; av nacovala vechi uchiapeit (ali: acațat)!

Pac av atunce mes zmaiu la maia și av zis le maie: — Maio, țiganu-i mai tare nego io, che i-am nacovala hitit che s-av comachi vezut căt pul'u, e țiganu av-o hitit pãrla ăń nevo: l'-av-o fratele acațat!

Pac av zis atuncea țiganu alu zmaiu: — Pomo acmo carle rem vișe lemne znesi. —

Zmaiu a poșnit tot dela craiu lomi și purta. E țiganu av mes pohaiu (ali : șpanțirui, șetei-se) și mesura și gradi.

Pac l'-au zis zmaiu : — De ! țiganule, nu-m ver purta ? —
E țiganu av zis lu zmaiu : — Acea nu-i niș ce tu porți ! Io-m voi zagradi și zmeri, pac voi purta ! —

Atunce av mes zmaiu rupoi la maia-ș : — Maio, țiganu ași-a mesura poșnit și gradi, căt che va ie purta ! E i-am dela craiu nuște poșnit purta . . .

E maia-l' zice : — Tacī fil'ule, tacī, căn ie ie ! —

Spusa ăn 8 Setembre 1927 de *Joje Marmelichī* din Jeiăn.

Toturo ie!...

O vota-v omu și mul'ara scupa durmit ăn pat. Pac av ia zadurmit e ie av-o derupoi pol'ubit. Atuncea ia s-av sprobèrit. Atuncea ia zice : — O ! — zice — ce-ai facut hunțutule ! ? Ăn mare pecat ai verit. Ămna-te do domarețe spovedi ăntre preutu, che ari cela marele pecat. —

E ie s-av ustrașit și mes-av la preutu și spus-av lu preutu c-a mul'ara derupoi pol'ubit când av durmit. E preutu l'-a zis c-av ăn păcāl cazut. Atuncea ie zice alu preutu : — Ben' — zice — preutule cum me veț afara (din păcāl) zvadi ? —

Prevtu-l' zice : — Tu ari o băciva de vir. Măre vo tu mire dopel'è ; tunce te voi din păcāl zvadi. —

Când av ie verit acasa, ie a fost jalostăn. E mul'ara-l' zice : — Ce-ș jalostăn ? —

E ie zice : — Prevtu ăn'-av zis neca-l' cea băciva de vir dopel'es pac che ma va din păcāl zvadi . . . —

E mul'ara che-l' zice : — Șa ce rem noi be, asirule ? ! Neca-l' voi io zapel'ei ! —

Când av ata domarețe verit, av-o mul'ara zapel'eit. Vire la preutu și-l' spure che l'-av băciva de vir dopel'eit. Preutu l'-av zis : — Bire, bire-i ! —

Atuncea ia zice : — Gospodine, da-rem — pocusi ! —

Și iel' au atuncea beiut. Și ia-ntrebe, zice : — Ăi bur viru, preutule ? —

Ie-av zis che ie. Atuncea ia ăl' zice lu preutu : — Neca rem ănca derupoi toci pre cela atu fund ! — E preutu av atuncea zis

al'ei che nu-i triba, che-i tuturo direnche ali derăpoi. Atunce cea jensca ăl' zice: — Ben' — zice — gospodine, când ie tot uro direnche ali derăpoi, şa nu va — zice — a me om ăn păcă ii. — Şi l'-au obărnit vozu cu viru şi nazat acasa dopel'ait...

Spusa ăn 12 Şetembre 1928 de *Mate Turcovič Rade* din Jeiăn.

Părcolițe

Ce-i cea: Un mer creşte; dvanaist grane are; ăn saca grana şapte mere (ali: col'ube)? [Anu, chèdemu şi zilele]

Spusa ăn 14 Setembre 1928 de *Joje Doricic* (48 an') din Jeiăn.

Cinci fraţ o casa zides e nicad ăn ia nu cutegu fi.

*

[Acurle de biciva]

Băciva fara obruce e dvòile vir (ali: do vîrste de vir); e nu se zmişes scupa. [Oşoru]

Spuse ăn 15 Setembre 1928 de *Joje Marmelich* (16 an'; Nr. ale case 22) din Jeiăn.

Jelena Turcovič (Nr. ale case 20) purtănda apa cu brenta (Litrataita în 12 Şetembre 1928)

Cum ăi apa ăn Jeiăn

Când av lu dracu fome fost, av muşt mincat, che n-av ato vut; aşa şi brijna nostra blaga, more be apa din lac, cara iihne. — (Jeiăn 8/9 1927).

Ăn Jeiăn ăs doi lacure. Ur ăi cu fântăra. Live apa, pac vire. O vota na dăn daie apa; saca domareţe. O brenta na dăn na daie.

Şi apa din lac iihne. Blaga beie sta apa. E vrovota omiri apa-ş lavu che roba-ş spelu, căn ie blatna, che cărbur pales. — (Jeiăn 13/9 1928).

Apa viie ăi cînd vāvăc tîrle apa. Cole ăn potocițe, ăn codru ie o mărva tot de viie ape. Ma nu-i iuşto viie, che nu vāvăc tîrle. Şi apa morta ăi aşa, ce nu tîrle, ca şi ăn lacure.

Acmo muşat ă-live; vor fi lacurile pl'ir de apa şi blaga se va bire napi. — (Jeiăn 15/9 1928).

Fil'u carle ș-a toț vapore vindut

Ceaia și maia av avut un fil'. Bur fecior av cea fost. Și ceaia av zis ale maie: — Io voi cumpara alu fil'u un vapor. Neca ie meje pre mare vede cum svitu jive. —

Și fil'u av mes cu vaporu. Verit-av ănr-o cetate ca și Rica. Vezut-av cela fecior che jandari omiri abatu. Și ie av zis: — Che, che jandari abatu omiri? —

— Che n-av platit a sale taxe. —

Cela fecior av zis: — Lasăț-ăl' na miru, voi io de iel' plati. — Și av vaporu vindut, pac av platit.

Mes-av acasa, la ceaia, și av spus lu ceaia ce av ie facut. Ceaia l'-av zis: — Asirule, ce-ai tu mes face?! Io-m mislit che-ș tu mai bur. Vișe nu-ț voi cumpara niș. -- Și ceaia l-av chia zdrenit. Pac av maia rugat ceaia: — Vlaț-ăl nazat! — Și fost-av ur miseț cu iel', pac l'-av a doile vapor cumparat și l'-av zis: — Nu fi așa mun'it ca și ai manche fost și-ai vaporu pre niș dat! — Și cu a doile vapor av chia mes la at crai.

Verit-a ăr-o cetate. Și ie av avzit che o fete plânje ănr vapor. Ie ăntrebe: — Ce-i cel'a fete che plânje? — Iel' av spus alui che vo abatu cel'i ce-av ănr vapor fost, matrozi. Iel' re fost vre neca se feta ănsora (ali: merita) dupa vrur de iel', de marineri; ia n-a vrut. Și cela fecior av cela at vapor vindut. Și ie feta a otcupit dela cel'i mariner. Și ie s-au dupa cea feta ănsurat. Și cu mul'ara av acasa la ceaia și la maia mes.

Când au la ceaia verit au zis: — Ceaio, io am vaporu vindut și m-am ănsurat! —

Ceaia av zis: — Dracu t-a vla tire și a ta mul'are! A doile vapor ămn'-ai vindut! Asirule, marș afara din casa, tu și a ta mul'are! — Și iel' au chia mes și av scupa jivit, ănr-o siromașna (ali: ubojna) casa biveit. Și toț omiri s-av ărs, che cela om a fost grof, iuve-l' fil'u bive, ănr cea ubojna cășița. Ceaia av zis ale maie neca-l' meje nazat acasa cl'ema.

A treia vota ceaia au zis lu fil'u: — Auzi tu bire! Io-ț reș inca un vapor cumpara, a treile; rei și cesta a treile? —

Fil'u zice alu ceaia: — Nu reș, Boga-mi! —

— Bire-i las-ăț mul'ara ancī cu mire și viro ăț voi vaporu cumpara. —

Când av ie chia mes cu vaporu, av mes face litratu de mul'ara-ș. Și l-a pus direnche pre vapor, pre cărma și av mes chia preste mare, ănr-a treile crai. Când a verit aproape de cetate ăl-au finanța ustavit și-ntrebat: — De cire-i cela litrat? —

Ie av zis: — De a me mul'are! —

— Bire-i șa ocī viro cu vaporu ănr crai. —

E cea feta, celve om mul'are, a fost fil'a lu cral'u de cea dîrjava. Ănr porăt ăl-av acațat straja și l-av zapel'eit ănr polacea lu cral'u. Și av spus alu cral'u: — Noi am litratu vezut de a ta fil'e. — Cral'u s-av iaco pristrașit și-ntrebat: — Iuva-ț litratu de ia vezut? —

— Cesta fecior cuvinta che-i a lui mul'are. —

Și cral'u și cral'ița ăl-av de măra acațat și-l' zicu: — Sinco moi, fil'ule, dende ai tu cea feta acațat (ali: aflat)? —

Ie av spus alu cral'u, ca și lu tastu: — Cea ie a me mul'are! —

— E iuve-i vo aflat? —

Ie av spus c-av-o marineri abatut și tot cum s-a-nsurat. Atunce-l' cral'u zice: — Las tu cela betăr vapor ancea și na-ț mai mușat vapor ce-am io. Și patru ghenearal și hitro (ali: vreda) acasa bôl'e, pac zi alu ceaia a tev neca vinde casa și tot ce aveț cole și virêț scupa ocī la mire. —

Iel' megu vreda nazat acasa și ceaia a lui a vezut cu canochiălu (ali: pre canochiăl) che vire un mușat vapor che n-av niciovota mai mușat vezut: — Morche ie cea a nostru fil'! —

Când a verit acasa la ceaia, ie au lu ceaia spus cum s-av dogodit. Ceaia zice: — Bire, poimo, când ie fil'a alu cral'u! — Și iel' a mes toț scupa cu cela finu (ali: mușatu) vapor.

De cel'i patru ghenearal ur s-a vrut manche dupa fil'a lu cral'u ănsura. Când av ămnat nopta cu vaporu, av zis cela ghenearal celve om de fil'a lu cral'u: — Poimo o mărvița afara pre coverta! — Și iel' a mes. Atunce asiru de ghenearal av acațat cela om și ănr mare l-av hitit. Ie av stat ănr ghenearalu pre coverta o mărva vreme, pac a mes jos ănr cambra. Mul'ara av ăntrebat: — Iuve-i a mev om? —

Ghenearalu av zis: — E cole sus pre coverta; se hlade, che-l' ie cad. E va vâl'e veri. —

Mul'ara n-av dat mir, neg neca megu din ie. Și mes-a ia și ghenearali tuspatri pre coverta. E omu nu-i! Mul'ara cl'ema

omu, e omu nu-i! Atunce ia av poșnit plănje și-l cl'ema. Ghe-neralu zice: — Morche l'i s-av nesricea facut; av âm mare cazut... — Atunce mul'ara, ceaia, maia, toț a poșnit plănje. E ghegenerali cuvintu: — Tacet, tacet, va Domnu ajuta! Ie ai âm mare. —

Când a verit ân cetate, cole al'-au așteptat cral'u, cral'ița și toț. Și banderele, muzica, vesèle. Iel' au spus ce s-av dogodit. Nazat cea mara jalost! Cral'u și cral'ița a mușat fil'a acațat și întrebat cum av cea fost. Ia av spus. Și iel' au rupoi poșnit plănje. Și cral'u zice: — Hvala Bogu! Domnu va ajuta! —

E mul'ara vâvâc plănje dupa a sev om. Cea ghe-neral ce-av omu-l' ântru apa hitit (de dracu av fost) a poșnit cuvinta: — E bire-i, acmo-ș údovița; noi ne rem vla și-nsura. —

Ia-v zis: — U-an de zile che ne! —

Cela om, ale fil'e lu cral'u nu a fost pogubit. Ia av afara din mare ieșit, ânru școl'. Ie av cia jivit doi miseț de zile. Av mâncat iarba și còrene. Și vire un betâr om la ie și-l' zice: — Ce ver tu ancî? —

Ie av spus cum s-av dogodit tot. Cea om av zis: — Ver tu mie da polovița de ce tu gospodar o vota furi? Io te voi dencea afara duce preste mare. —

Ie av zis: — Voi! —

— Na-ț lăpiju, zapise che-m ver da po de ce tu avuri. — Acațat-âl-av și dus-l-av afara pre pemint (ali: pre còpno).

Cela om au fost gho și mes-av dela cetate pârla cetate pecl'ei și omiri l'-av dat roba și mânca. Ân țait de un an de zile, ie a verit ân cea cetate iuva l'-av mul'ara fost; o zi manche

Cum se ân Jeiân rucen'a de cumpir face

(Litratit ân 7 Șetemberu 1927)

neg s-a vrut ănsura. E ie av vezut che-i tota cetata obandireita cu bandirile și av ăntrebat: — Ce-i ceasta? — Omiri l'-au spus: Așa și așa s-au dogodit. Și tot l'-au spus. E ie n-au știvot che-i a lui mul'ara ăn cea cetate. Ie av ăntrebat: — Iuva-i cea? — Omiri l'-au casa aratat polacea lu cral'u și mes-au ca și pecl'aru cole, năca-l' davu ceva u-ime lu Domnu. E ie av avut a sev arè pre jayet. Și mul'ara alui av la ie verit și-l' zice: — Ce rei tu, pecl'arule? —

— Daț-ăm ceva de mănca, che-m ie fome. —

Mul'ara a vezut c-are cela pecl'ar arelu de al'ei om și-av rupoi (ali: nazat) la cral'u mes: — Ceaio, ancî ie pecl'aru; ie are arelu a melve pocoîuile om! Cl'emaț-ăl ocea ăn casa, na va spure dende-l' ie acela arè. — Ie n'a vrut ii ăn casa, che-i pètl'ar. Ie av cunoscut a sa mul'are; ia n-av ie. Și mes ăn casa la cral'u. Pac ăl-av ăntrebat: — Dende-i ție pecl'arule acela arè? —

Ie av zis: — L-am cumparat din butiga. —

— Din cara butiga? —

— Din cea cia jos. —

Cral'u av zis: — Fiî tu ancea! — Cral'u av tremes straja ăn cea butiga ăntreba: — Cire-av arelu vindut celve pecl'ar? —

Butigheru av totile fost ăn friche. Ie av zis che nu zlato ni arele vindave și ăl-av dopel'eit straja ăn casa alu cral'u. Pecl'aru a vezut che cela butighèr are frica. Atuncea-av pecl'aru spus alu tastu, alu cral'u cum s-av dogodit, cum av gheneralu hitit ie ăntru apa, ăn mare, cum l-av cela om afara dus, cum av ie pecl'eit și fome-l' fost u-an de zile, și de sachile drac a patit, și ie s-av spus che ie-i cela om!

Atuncea cral'u av zapovedeit (ali: urdineit): — Vreda, vreda cu cela gheneral ăm părjun! Ne se-nsura, neg ăm părjun! —

Ata zi ăl-av vlat și patru cal' de măr și de picioare navejit și l-av cal'i rastegnit na patru cusure. Și-n bărsa cusurele de gheneralu poberit și-n mare-au zacorit (ali: hitit): — Vezi tu, asirule, cire sub at om gropa cope, ăns ăn ia cade! —

Ata zi av fost cea mare vesèle cia, cu ceaia, cu maia, cu toț scupa. Și fost-am și io cole și mn'-a dat ăr-o spîrta vir și ăr-o boța păre...

De când av ie poșnit cia jivi cu cral'a, cral'u l'-av pridadit tota cral'èvina. Și ie zetu av fost gospodaru de tota cral'èvina.

Verit-av la ie cela om ce l-av dus din școl' afara și-l' zice:
— Ă tu ști dende-am io tire afara dus. Și te de morte zbavit
(ali: șcapuleit).

— Ă știvu. —

— Ă tu te domisleș ce-ai spus che ver da po de ce tu
avuri? — Și ăl'-av aratat harta, contratu.

Atunce zis-a cesta tireru cral': — Da-ț-voi tot po de. —

Cela om av zis: — Bire-i! Io ved che-ș tu bur și bire
ver lucra. Donche țire tu tot renche și fii tu gospodar. Și fii
bur cum ai și părla acmo fost. Domnu cu tire! —

Spusa ă n 13 Șetemberu 1928 de *Mate Doricicî Martinina*
(43 an'; Nr. ale case 96) din Jaiăn.

Părcolițe

Micu ie și oștru; totile svitu ă nvește e sire nu pote.

[Acu]

*

Măr n-are, picioare n-are, viie nu-i, e meje.

[Ura]

Spuse ă n 15 Șetemberu 1928 de *Ioje Marmelichî* (16 an';
Nr. ale case 22) ă n Jaiăn.

Verna mul'are

Fost-au doi fraț. Ur a fost ănsurat, ur n-av fost. Și iel' a
avut sachile a sev vapor și pre mare av ămnat. O vota ăl'-av
acațat o mare nevreme, che s-av iel' doi vrut utopi. Zis-au cela
ănsuratu frate celva tireru: — Clecne ancî și zi alu Domnu, che
ver tu te-nsura dupa mai mare sirota (ali: siromașna). —

Zis-au cela tireru che va. Av obecit (ali: zavecheit-s-av)
alu Domnu. Și nevrema (ali: ăluia) a moleit (ali: ustavit-s-av).
Și iel' megu renche cu vaporu. Când au aproape de cetate verit,
au zis cela betăru frate: — Ă tu știi ce-ai zis che te-r ănsura
dupa obojna jensca? —

— Ă-știuu! —

— Acmo na-ț vaporu și meg ceare mul'ara iuva vo aflare și m-oi ănsura. —

Mes-av din seliște ăns seliște și ceare iuva mai ubojna aflare. Verit-av ăns craiu de o seliște, vezut-av o casa, ni crovu n-av fost pre ia. A fost maia și cu fil'a ăns cea casa. Și far de niș roba, ghole a fost. Cea capitan ă-zice : — Cire ancea bive ăns ceasta căsița ? —

Omiri av spus che-i iaco ubojna o maie și fil'a. Ie zice : — Cl'emaț-le afara ! —

Și omu l-av mes cl'ema. Iale av zis : — Nu putem, che-smo gole. —

Capitanu au dat hal'a și zice : — Duceț ale fil'e nece se-nvește și nece afara vire. —

Și verit-av. Capitanu l'i s-av poclonit (ali : pozdravit-vo) și-l' zice : — Feto, io voi tire vla și tu ver fi a me mul'are. —

Feta av zis : — Gospodine, ma me srice n-av ăns fundu de mare cazut ! Și de mire-i Domnu viiu ! — che al'ei s'a vezut che capitanu cu ia chiacule.

Capitanu av zis : — Nu me io cu tire chiacules ! Io te voi istina vla ? —

Feta av zis : — Bire-i ! Și io voi tire vla ca și mul'ara. —

Capitanu av vlat fil'a și maia și zapel'eit-l-av la ur șnaidar și l-au roba urdineit și facut. Cînd au roba l-a facut, av naznanit (ali : dat ști) capitanu lu preutu che se va ie-nsura dupa cea și dupa cea feta.

Și ie s-av ănsurat. Atunce cea capitanu av vlat mul'ara și maia și l-av zapel'eit ăns cetate. Pac l-au cumparat hotelu (ali : restauraționu) și l-au cia lasat și l-a dat chelnari și chelnarițe, nece lucru renche ca și'n hotel. Și omu (ie) au zis le mul'are și le maie : — Lucraț renche și fiț bure, io meg rupoi la frate. —

Cănd a verit la frate, fratele l-av ăntrebat : — Ai tu cea facut ce-ai zis ? —

— Am ! —

— E iuva jive acmo a ta mul'are ? —

— Cia și cia ăns cea cetate. Are hotelu așa și așa. —

Fratele-l' zice : — E ie a ta mul'are bura ; are trda vera ? Re cu vru-at om chiaculei ali lucra chiacule ?

Fratele av zis : — E Bog-me, nu re ! Ia-i verna jensca !—

Fratele l'-av zis: — Bire-i, io m-oi cu tire zavadl'ei pre cesta vapor a mev, che voi io a ta mul'are privari. —

Fratele av zis: — Da-rem zavadl'ei pre cesta vapor. Se tu vo privariri, da-ț-voi a mev vapor; se nu, ver tu mie a tev. —

Și fratele cela betăru av mes la mul'are-l'. Când au cole verit, iel' nu s-au cunoscut. Capitanu au ăntrebat dende-s iel' cia: chelnari și mul'ara și toț. Și iel' au spus tot cum a facut și cum a fost. Atunce capitanu a poșnit politizirui co de gospa: — Ver tu îi cu mire durmi? — E gospa n-au cea ni avzit. E capitanu a poșnit renche be și co de ia chiaculei ca și un còcot... E gospa av zis: — Gospodine, ămnaț (ali: bol'eț) chia, che meg din carabiner (ali: jandar), che va vor pure ăn părjun. Io nu săm așava o jensca cum voi misliț, nego pàmetna. —

Capitanu av zis: — Acmo vezi tu, asiru de mire, io ăm vaporu pl'erdut! —

Și ie mes-av pomalo chia. Ăniurbat-av o țiganca și cea țiganca au zis alu capitanu: — Daț-ăm ceva u iime lu Domnu! —

— Io-ț reș da, se tu facuri ce-ț ziser. Ămna tu ăn cela hotel, la cea gospa și se tu puturi ăl' fura cordunu (ali: colaina) de dupa cap, io-ț voi da sto ducati. —

Cea de dracu țiganca av mes înr-o apoteca (ali: spițerie), pac au cumparat mast de pomaji și mes-au ia la gospa și ăntrebat-au che iuva-i gospa. Chelnari av zis: — Ăn cambra zace, bolna, ăn pat! —

Țiganca av zis atunce: — Io săm tremesa dela medigu; io-m mast de Sveti Martin. Mores gospa pomaji. Pac ăl' va fi mai bire, ali mai lăhco. —

Av-o pomajit ma l'-au și cordunu furat. Și cu cordunu av mes la capitanu pac l'i l-av dat.

— Bravo țiganco! Na-ț sto ducati. —

Capitanu meje curajno la frate: — Vezi, tu, fratelule, cum am io c-a ta mul'are durmit și l'-am cordunu vlat! Ceasta ți-e sin'alu c-am fost cu ia. Acmo moreș vaporu-m da! —

Fratele l'-av dat vaporu. Și mes-av acasa la mul'are...

Când av acasa verit, mul'ara av mes la ie corajna: —
— Cum ie? Ăș sār? Ai verit? —

E ie, jalostăn! Ia zice: — Ce-ț ie?

— Nu-m ie niș! — av ie zis — Nego dela podne rem îi cu do barche pre mare șetei. —

Și mes-av. Cînd av departe verit sachile cu a sa barca, omu, ni cincî, ni șase, av vlat vesla ale mul'are și av-o porinit cu barca: — Ămna la dracu, cînd ăș neverna! —

Și ie av acasa mes și ia av pre mare ramas. E ia brijna n-av știut din ce ie cea. Mul'ara nu s-av utopit ăntru apa, neg a verit pre còpno, de ata banda. Și ia meje și plănje: — Brijna io, manche-m fost sirota, acmo sãm înca mai mare! Ce-am io a melve om facut, che av ie de mire așa lucrat?! —

Și che meje pre pol'e și plănje. Verit-av sub u mer în hlad. Avzit-av che doi pul' cuvintu: — Cire re de cesta mer penele poberi și zapali (ali: zgori), cu cea cerușe re face ce ra vre. —

Ia av vlat ceale pene; n-av avut cu ce le zapali. Verit-av ănr-o casa și av rugat neca-l' davu ferminanti și l'-au dat. Mes-au ia pre pol'e renche și av ia ceale pene zapalit. Vlat-av cea cerușe.

Verit-av ăn cetate iuva fost cral'u, și cela cral' av ocl'i durut. Niciur medig n-a putut ajuta lu cral'u. Ia av zis: — Io voi ajuta lu cral'u și ocl'i ozdravi. —

Și cral'u ăl'-av zis: — Io-m avzit che tu rei mire ozdravi. — Jenska av zis: — Reș! —

— Bire-i! Se tu mire ozdraviri, io voi ție da ce ver. —

Pirva zi av namajit jenska cral'u co de ocl'i cu cea cerușe. Și cral'u a poșnit mai bire vede. Vezut-a ca și prin sita. A dova zi av zis cral'u: — Și astez neca la mire vire! — Ăl-av și cea a dova vota namajit. Vezut-a ca și prin ciur. A treia zi av mes jenska la cral'u și l-a pomajit. Atunce-a vezut ca și din bîrsa (ali: ca și din băcîva). Cral'u av fost sâr! Cral'u av zis atunce: — Io voi ție da ce ver tu. —

Cea jenska av zis: — Purêț voi mire za (ali: de) sudnica. —

Ia av fost mai marle sudnic de sub (ali: dupa) cral'u. Și ia av acațat î-măr tote hartele de cea cral'evina. Și ia misle: — Cum reș io face veri a mev om ocî ăn sud? Neca ie mie spure ce l'-am io facut, che av ie de mire așa lucrat? —

Ia s-av ănveștit ăn roba de sudnic și omu av verit cia la ia ăn sud. Și-l ăntreba: — Ari tu mul'are? —

Ie av zis: — Ne! —

— E n-ai tu fost ănsurat?

— Ai am. —

— E iuva-ț ie mul'ara! — Sudnicu av zis: — Spure bire și pravo, che te voi pure ăn pârjun și abate. —

Atunce ie av spus tot cum s-au dogodit. Mul'ara au cunoscut omu, e omu n-au mul'ara. Atunce mul'ara a pus omu î-pârjun. Și ntrebat omu: — Iuva-ț ie fratele? —

— Colè și cole. —

Ia-u hitro cole piseit alu fratele, neca și ie vire spure na sud cum a fost, cum av ie c-a lui mul'are durmit.

Fratele av verit. Și-l ăntreba: — Cum ai tu cea vota cu mul'ara a telve frate durmit? —

— Așa și așa! — A mințit fratele!

Sudnicu spure: — Bire și pravo spure, che te rem obisi! —

Asiru de frate av spus, che l'-au țiganca dat cordunu, che n-av ie durmit cu mul'ara alu frate; nego l-av privarit!

— E iuva-i acmoce țiganca? —

— Colè și colè — av zis fratele.

E ie (ali, ia, c-a fost sudnic) c-a pus și cesta-istu frate ăn pârjun.

Verit-au țiganca na sud. Și av-o-ntrebat: — Cum ai tu cel'a gospe cordunu vlat? —

— Așa și așa. Gospodu mn'-av dat sto ducati și io l'-am lu gospodu dat cordunu. —

Atunce-av sudnicu cl'emat tustrei scupa na sud și-ntrebat cum au se cea dogodit. Sudnicu au dat alu omu deset pâlițe preste cur din cea che au crezut, ce l'-a fratele mințit. Alu frate au dat dvaiset e cincî, e țiganca au cu patru cal' rastignit.

Și datunce au scupa jivit omu și mul'ara. Omu a fost sudnic e mul'ara ca și manche, mul'are. E se n-au murit, ăs și astăz vii, ma nu știm iuva.

Spusa ăn 14 Șetemberu 1928 de *Mate Doricicî Martinina* din Jeiăn.

Părcolițe

Abo se face, e zeleno naraste, e roișu ăn hrob cade.

* [Plivielu de n'iva]

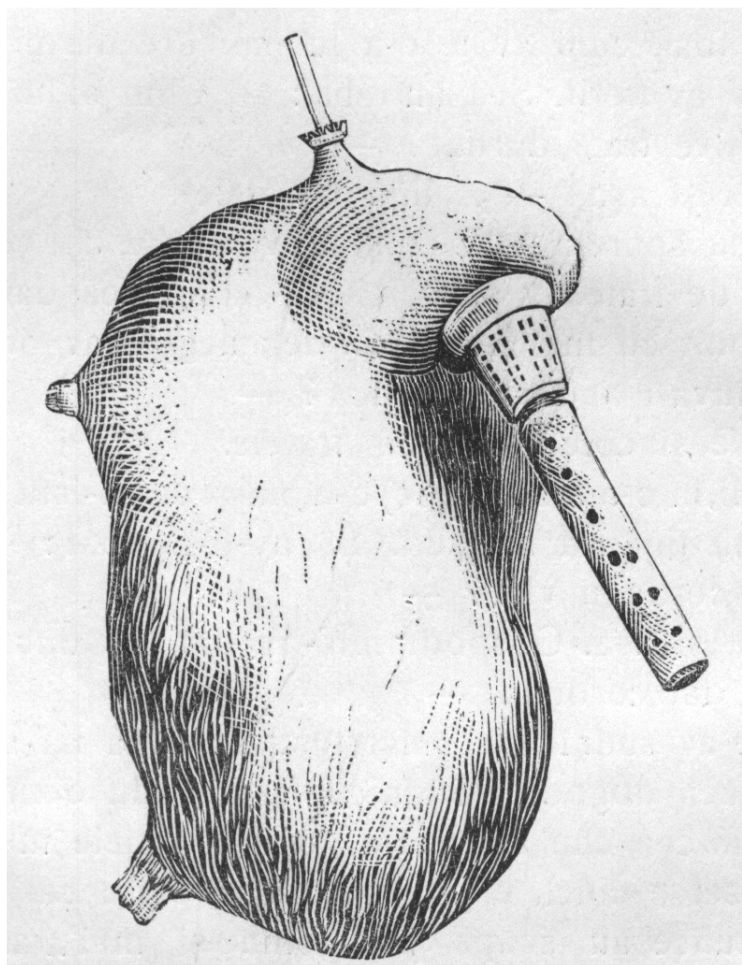
Cire meje mai pîrvile ăn basereca?

[Glasu de cl'uci (ali: zuca)]

Spuse ăn 15 Șetembre 1928 de *Ioje Marmelichî* (16 an') ăn Jeiăn.

Cum ăs folele

Folele ăs de coja de nõtire. Cojã more fi de *notire*, che de oie-i mare, pac nu se pote țire, pac more fi de *notirîțe*. Potle ăs *țitore* ali *mișnițele*. Mișnițele ăs așa ca și *volarîțele* ali ca și *șurlele* și aru doi *piscure* carle staău ăn *liiči*. E ceasta

Folele (ăn libru lu T. T. Burada)

canelița (de osu de picioru de oie) cu care se *puhe* și se *îmfla* folele. Și cu *jajetele* se *pribirè* pre *mișnițele*. Cu cinci *jajete* se *pribire*, cu trei *de desna* măra, e cu doi *de lèva*.

Spuse ăn 14 Șetemberu 1928 de *Mate Mișichi* din *Jeiăn*, când au ăn oșteriu lu *Mate Doricici* (Nr. ale case 96) cu folele sfirit și-au înca zis: — M-am ăns ănvețat sfiri, când am oile pascaveit. Când io sãm la cărbur, când pales, pac ă-sfires; totile dimu-n sus meje. Toț omiri jucave. —

Părcolița

Dinț n-are, măr n-are, picioare n'are, e pre ocna-n casa vire.

[Sorele]

Spusa ă'n 15 Șetembre 1928 de *Ivan lu Andre Marmelichî*
(16 an' ; Nr. ale case 21) ă'n Jeiă'n.

Cela Seghuro

O vota-v un om murit așa vreda (ali : na nahlo) far de prevt ă'n Căștău. Și l-au dus ă'n depoito, cole-n țimîter. Și atunce-av sudu urdineit che-l meghu doi omir veghl'a nopta ca și mîrtvețu (ali : cela mortu). Și ur av cuvintat che va ie îi ; ie che-i seghûr, che n-are frîca. E at meje cu ie, tot de susedu, ajuta (ali : veghl'a).

Cănd au iel' ă'n țimîter verit, ur zice che tota nopta la va fi fome și sete ; che neca ur meje a păre și-a vir și-a caș, c-or nopta mînca. Atunce cela-l ăntreba, ne cela seghuro ce-av fost, negh cela atu, — zice : — Ver îi tu cumpara, ali voi io ? — E cela ce-au cuvintat che-i segur av zis : — Neca megh io cumpara ! — ... che l'-a fost frîca cia cu cela mortu fi... E celat-l' zice : — Ben' ămna, voi io cu cesta mortu ramare. Ăm va ie za cumpaniîu fi ! —

Cela-v mes cumpara, e cesta-istu ce-au cu cela mortu ramas, zvade-l din șcrin'e, raspol'-se di-ra sa hal'e, ă'vește-l cela mortu și pus-l-av pre catrida șede. Și l-au deștro zavît (ali : prigîrnit) și l-au pus che dorme. E bol'e se ie'n șcrin'e cuca iuva-u cela mortu fost.

Cănd au cela verit, cela seghuro ..., cu păra și cu viru și cu cașu, av la ie mes, la catrida. Zice : — Scol-te, nu durmi. Na-ț păre și caș. Și vir am adus ! — E cela nu se vrese scula ! E ie l-au înca cl'emat : — Nu durmi ! —

E cela at atunce, din șcrin'e, ă-zice : — E ado mie, ado, căn nu va ie ! —

Atunce au lui tot cea din măr cazut de frîca, che-a mislit che cela mortu din șcrin'e cuvînta. Și ie atunce tot au cea cia lasat și scapat-au de frîca chia... E cela atu ăl' viche din

șcrin'e: — Cotro tîrleş? Nu me ancî ăns lasa! T-ai zis che nu-i ție frica! —

Ce-av ie mai vicheit din șcrin'e, ie-av înca mai iaco fujit (ali: tîrlit), che a mislit che cela mortu cu ie cuvinta.

Și atunce ie a scapat acasa și cincî miseș au zacut bolăn. Ceasta-i istina. Și io-m cela vezut carle au cea facut. Tîrda iirima av avut și seghurna. Ive Șaftichî fost-a a lui lume.

Spusa ăn 14 Șetembre 1928 de *Mate Turcovicî Rade* (57 an'; Nr. ale case 20) din Jaiăn.

Părcolițe

Patru fraș tîrles ur dupa at e nicad nu se potu doteci.

[Colele de voz]

*

Am o fêtina cu devet robe; când poșnes vo raspu'ă, mores suzele roni (ali: plănje).

[Cebula]

De pun'a la urecl'e

O vota s-a ur cu at certat: Ur av dat celvetve o pun'e la urecl'e. Pac l-av tănji mes. Verit-av na sud ăntre rihtaru. Atuncea zice-l' sudnicu: — Falit-ai, che l-ai! —

E ie zice cela ce l-av: — N-am falit, gospod sudnicu, che l-am zadenit iușto la urecl'e! Se nu reș fost zadeni, reș fost fali. Ma iușto l-am la urecl'e. —

E atunci rihtaru se hahaha ărde. E n-a știvut ce-l' va zice.

Spusa ăn 15 Șetemberu 1928 de *Ioje Doricichî* (48 an'; Nr. ale case 12) din Jaiăn.

Părcolițe

Desupra cosmatu, de jos cosmatu, e ăn pode mihuru.

[Ocl'u]

*

Nabrusito e zmocitu

Și ăn cur (ali : ăn urecl'e¹⁾ ; ali derupoi) odejitu.

[Acu cu ațele]

Craleviciu Marco și maia-ș

O vota Crălevichiu Marco verit din svit acasa la maia. Și av zis le maie : — Maio, io meg nazat po svitu! —

Și maia l'-av zis : — Nu tu îi, fil'ule, a mev, chia dela mire, che io sãm betăra, pac mire nu va ve cire hrani, se tu chia meseri. —

Vezut-av Craleviciu Marco un feciorina, iuva se țighre cu o pucșita, și atunce av mes la ie Craleviciu Marco și l'-au zis celve feciorina : — Ce tu lucrî acia ? —

E ceta feciorina l'-av zis : — E ancea me țighres cu-sta pucșe. —

E Craleviciu Marco ăl' zice : — Arat-mie acea pucșe. —

E ceta feciorina-l' zice : — Nu voi che-m rei o vla. —

E Craleviciu Marco ăl' zice : — Șa strile ăn mire. Voi vede cum acea pucnè. —

— Nu voi, che te reș ucide.

— E cu ce rei tu mire ucide, cùcavișo ?

— E cu ceasta pucșe, che cu ceasta se sachile ucide ! —

Craleviciu Marco atunce-l' zice : — Arat arat, nu-ț voi io vla ! —

E ceta feciorina ăl'-av aratat pucșa. Craleviciu Marco au o pus su picior și au pus măra de sus și au sprujit ali au cautat cum va pucni. Și atunce ăl'-a pama prostrilit și av zis : — E ia vezi, maio, cum a cùcavișta, așelve decico măra pro-

---

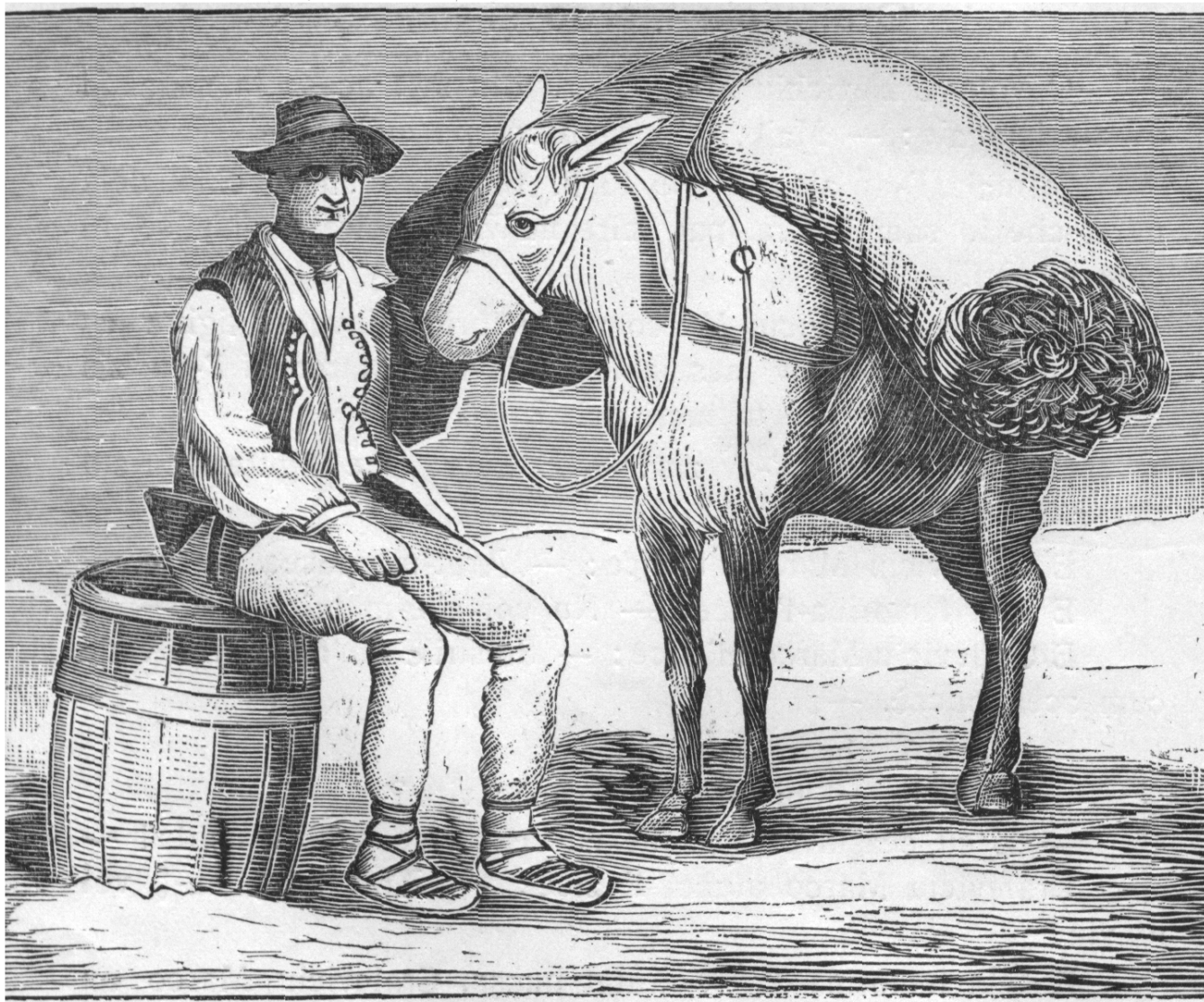
¹⁾ Acu are urecl'e.

strilit! — Și av mes Craleviciu Marco acasa ranit și jalostăn. Moreit-av atunce fi la maia-ș.

Spusa ăn 15 Setembru 1928 de *Ioje Marmelichî* (16 an' ; Nr. ale case 12) din Jeiăn.

Ce-a mai anche fost...

Mai anche n-a fost ăn Jeiăn cala de voz, pârla n-av svitu vișe creșit. Ămnat-av omiri pre stîza și cal'i a purtat pre sire cărburi. Pac acmoce av țestele pofacut și tragu cu vozurle. — (Jeiăn 13/9 1928).

Cia se vede cum a calu pre sire cărburi purtat (Și acesta litrat ăi din libru lu T. T. Burada)

Ce pote omu dela clocica ănveța

Gal'ira are pul' a sel', de-a sel' oșore. Pac se priblijve ghodina; atuncea se pul'i su al'ei crélute spraves. Pac de ata gal'ira vire pul'u, che va îi ăn sùhota sub ia. Pac îl gal'ira uciofnè cu cl'unu...

Ce re cea pute fi? Cum are ia ràzum che n-av de ia potecit? Cîrstu more istu ràzum ave! Dealui sãnje nu-i, pac îl vlaie ăn suhota nêca nu pre ie cadave ghodina...

Spusa ăn 15 Șetembre 1928 de *Grgo Doricicĩ s-Mate Brișco* (79 an'; Nr. ale case 13) din Jeiăn.

Roba lu omiri ăn Jeiăn

De jos avem *male* și *coșule*. Atunce ăi *lâibăfu* și *desupra iacheta*. *Mundantele, bragheșile* și *jujn'a*. *Bicivile* și *postolele*, ali *naticăci*. E pre cap purtam *cumarac*. — (Jeiăn 7 Set. 1927).

Omu carle gal'irile furave

Fost-av u-om. Cel'i al'ț omir l-av tînjit che gal'ir furave. Și l-au cl'emat sudnicu (ali: rihtaru). Cînd av ie na sud mes, av vlat deset oșore cu sire, che va lu rihtaru da, che-l va măn'e strafei (ali: sândi).

Verit-av ăr-o casa la o jensca, che va la ia cea nopte dormi. Pac au ăntrebat se are ceva de mînca. Cea jensca-v zis che n-are.

— Ben' — av ie zis — sudnicu are dosta ce mînca; fe tu o furlansca palenta și rem noi ceșchi oșore ofrighei. —

Și iel' au cea facut. Cea jensca au zis celve om: — Ămna tu pârta afara, pre baladur, carle vișe șcaline priscocirem, cela va tot poidi. —

Jensca de dracu, șegava, ia av manche priscocit, samo doi scaline. Și cela asir, mun'it, s-au ca și aretele napustit, pac au toț scaline priscocit. Cea vota au baba ușa-ncl'is și ia a

mes poidi palenta și frita. Ie cu bovine ănu ușe hite de rascl'ide. E, dracu, va baba ușa rascl'ide cînd ie al'ei bura palenta și frita!

Atunce-av ie chia mes, drug de ceare iuva va durmi. Verit-av ănr-o ștala și mes-au ăntu slama dormi. Verit-au nopta tați c-or oile fura. Pac au vlat un tat sub păzuha slama, cu ce vor focu loji cînd ănu codru oile speciru (ali: cocûru). Și cela omu scupa cu slama! Cela om zice ăns cu sire: — Vezi cum sãm io mun'it! Acmo m-or tați și ucide! —

Cînd a verit tați ănu codru, ănu casa a lor, au hitit slama și ie pre vale! Tați cuvintu: — Ce rem de ie? Uri cuvintu: — Ucide-l! — E uri cuvintu: — Ne-l ucide! — Și l-av lasat viu. Atunce-av cia o mare băciva fost și pus-ăl-av ănu băciva, neca nu vede ce iel' lucru. E băciva n-au zacepit tați. E ie a vezut ce iel' lucru. E cînd au tați oile specit și poidit, au iel' zadurmit.

Verit-au cia lisița cel'i osițe pobirui. Lisița a pus coda ănu șcul'a de băciva. Acața-se cela om ce-av ănu băciva fost de coda lisițel'ei c-amîndo măr. Lisița a poșnit scachei co de cea băciva și afara l-au zavucit cu tota băciva. Și a ia poșnit pre o costa se tachei tot scupa. Și cînd av băciva ănu copaci zadenit, s-av razbit. Atunce cela asir av zis: — Nu voi vișe gal'ir furavei! Hvala Boga, che m-am ahmo spasiť (ali: reșit)!—

Spusa ănu 15 Setembru 1928 de *Mate Doricich' Martinina* din Jaiăn.

Do-trei besede

Și fl'eru se daie umisî!

*

Batut sãm, nu cuteg plănje...

*

Fl'eru s-abate pãrla-i cad.

*

Saca stvar ce se tãmno face, iașe afara și se doznè.

Spuse ănu 15 Șetembre 1928 de *Grgo (Gregor) Doricich' s-Mate Brișco* din Jaiăn.

Șuștaru și tați

O vota-v în șuștar a coje mes cumpara. Când av cu coja pre codru mnat, pre cale tot a vezut che tați viru cătra ie. Atunce alui a frica fost, che-l vor ucide și coja vla. Atunce ie av cotrò va scapa (mislit). Cia a fost un mar(e)le g(ă)rm. Ie av scapat sus ăn ie, și ie staie cia și taje și n-a putut de frica.

Verit-au tați, ustavit-s-av iușto sub acela gărm. Atunce tați a focu nalojit și av-o oie specit. Și oia ă-cocu. Și alui, cela ce-a fost sus, l'i s-a poșnit pișa de frica. Și ie moreit pișa. Și tați se naziruis în sus, che ce cea cadave. Ur che zice, che boija slana (ali : mrazu, rossa) cadave.

E alu cela șuștar rupoi che s-a poșnit și cela grosu face. Și ie n-a vechi putut tîrpi ăn cela gîrm. Și cînd au ie, che va bragheșile raslega, cela cup de coje, ăl'-au cazut jos. Atunce tați au oia lasat cia și chia scapat de frica, c-a mislit che va și ghărmu pre ie cade, che va potuci-l' și chia au iel' scapat. E oia a fost copta vechi.

Atunce au cela șuștar jos mes. Pac au poșnit cu o britvița (ali : cu un cuțit) carne reji (ali : mînca). Pac au un tat nazat verit. Și zice : — Ce tu cia lucrî ? —

— Carne ă-merănc ! —

Tatu zice : — Ver mie da ? —

Ie zice : — Voi ! Ma — zice — cu limba preste cesta cusici de carne treci, ver vede cuma ie ; se-i bura.—

Tatu au stegnit limba pre cea carne e cela șuștaru cu cela cuțit prisece-i limba. Atunce-au tatu chia scapat și dupa cel'i ă-viche cum l-au limba durut, che neca-l așteptu. E cel'i

Apolonia Marmelicî cu maia-ș (Litra-
teite ăn 6 Setembre 1927)

au înco mai iaco între ie fujit. Atunce-au şuștaru oia vlat și acasa av mes.

Spusa ăn 15 Setembru 1929 de *Mate Turcovicî Rade* (57 an' ; Nr. ale case 20) din Jeiăn.

Ce-i novo ăn Jeiăn

Șula nostra a poșnit ăn 1927. — (Jeiăn 15/9 1928).

*

A nostru jupan (Toni Sancovichî Girjinca) are automobil. Patru zile che l-au dopel'cit din Tărst. A lui frate ăl gone ca și za șafera. — (Jeiăn 12/9 1928).

*

O vota av așa ur și-n Mune verit, așa școpăț, ca și berbeciu (che berbeciu¹⁾ n-are boșe). Pac av ie ăntru prevtu mes ăn basereca și l'a zis che nu-i listina ce ie cuvinta. — (Jeiăn 17/9 1928).

*

Cesta an nu s-a facut cumpir cât am posadit (ali: ăn pemint pus) che-au şușa (ali: uscato) fost. — (Jeiăn 13/9 1928).

*

Onucu lu Mate Turcovicî (Rade) sfire-n gusli, e ie lăra de oie tal'e (ali: oia strije). Din cea onucu gusle, che mai rad șcarele strijes, ca și când omu joche și more sfiri (ur). Oia-i legate e ur vo strije. — (Jeiăn 13/9 1928).

*

Mate Doricicî meje lucra cu lopata, cu crampu și cu prălița. Cu prălița noi ărpile vadim afara. — (Jeiăn 13/9 1928).

*

Tu șmircavățule! Vișe ștife oșoru nego gal'ira astez! Înca-i laptele yihne din gura, pac se face che ștife! Ma se n-av ăncarcat cacat, nu ștife. — (Jeiăn 17/9 1928).

*

Șe raș barem ave sto lire, raș și io în sămăn' îi; ali așa mores acasa muștele paște și maciăcu de coda traje! — (Jeiăn 17/9 1928).

*

Acasa stenîțele mucîca, pac nu se pote dormi. Poimo întru fir, ăn pod, ăn ștala. — (Jeiăn 12/9 1928).

---

¹⁾ Samo aretele ăi bur de face ml'el'.

Feta cara nu s-a dat merita dupa ceaia-ș

C-a avut un grof o mul'are. Pac av fost bolna. Pac av zis lu omu-ș (a selve), che neca vlaie arèlu despre mări al'ei când ia murire. E neca-ș afla fraiarîța carl'a ă-pristanire arèlu al'ei. Neca se dupa cea ănsora, carl'a fure arèlu bur pre jajet.

Și murit-av mul'ara lu grofu. Atunce au grofu vlat calu și av mes ceare frăierîța carl'a va pristani arelu. Trei an' au cerșit. Niciurle n-au putut pristani cela arè.

Verit-au acasa. Și ăl'-av zis fil'a alu grofu: — Ceaiu, ai-ăț aflat fraiarîța? —

E ceaia ăl'-av zis: — Ne, n-am aflat! Niciurl'a nu pote pristani arelu. Ali l'-e mai mic, ali mai marele. —

Și fil'a-v vlat arelu despre miza când av merindaveit, și a pus arelu pre jajet. Și av zis lu ceaia: — Ceaiu, mie-i bur. Mie pristane fino. —

Atunce l'-av ceaia zis: — Hvala Bogu! Ciuda-m oboidit, n-am putut afla nicio se-r-l'a pristani arelu, nego ție. Și io voi tire vla. Și ver fi a me mul'are. —

Fil'a l'-av zis alu ceaia: — Ceaiu, cum raș fi io ție mul'are, când ăm va fi rușire de omir e pecat dela Domnu?! —

Atunce l'-au ceaia zis: — Pomo amindoi cu cal'i pârta cea apa ăn codru na proșetei (ali: na șpas, na șpanțir) și vlam-na apa și päre. —

Când a verit la cea apa, av zis ceaia le fil'e: — Ver voli te merita dupa mire, ali neca te ucidu! —

E fil'a av zis: — Mai voles neca me ucizi, negho neca sãm io a ta mul'are, che-m va fi rușire de omir și pecat dela Domnu! —

Și atunce ceaia le fil'e amindo mările dela umere oțecit. Și av-o așa lasat cița, la cea apa. E ceaia av mes cu cal'i rupoi acasa.

Și atunce a fil'a far de măr pre codru mes. Pac av verit la în iardin și av fost obgradit (ali: zazideit) cu zid. Ia-v cerșit iuva-i mai mic zid, se ra pute ănuntru ii. Mes-av ănuntru și cu dinți au mănecat jir (ali: mere) din grane.

E cela iardin av fost a urvetve cral'. Și au atunce zis cral'u hlapților che nu-l' bire vegl'u iardinu; che-l' nuște merăncă de sachile mer. E hlapți av zis che bire vegl'u.

Pac av zis fil'i lu grofu : — Neca noi rem ii vegl'a sachile o nopte! —

Pârva nopte a mes cela mai tireru fil'. Pac n-av niş vezut ân iardin. Când av verit acasa av zis alu ceaia : — Ceaio io am bire vegl'at. Niş n-am vezut ; ni pul'u se ra veri ânra nostru iardin.

Ielena Turcovică (Nr. ale case 20)
cu fecioru al'ei
(Litrataita ân 8 Pangustichiu 1927)

Şi zice celve fil' alu cral'u : — Ucide-me nu me lasa aşava jivi! —

E fil'u lu cral'u ăl' zice : — Ala cu mire acasa, noi te rem ân svila ânveşti. —

Zis-au che nu meje, che-i tota raschinita şi ogrebita. E ie l'-au zis : — Ămna cu mire. Tu ver fi a me mul'are. —

Şi ia av mes cu fil'u lu cral'u acasa. Şi când av verit acasa, av zis alu ceaia : — Ceaio, ceasta av ano lucrat şcoda ân iardin. — Şi atunce-av zis alu ceaia : — Ceaio, io me voi dupa ia ânsura. —

Ata sera a mes cela a dovile fil', cela mai betăru. Şi ie au gl'ih (ali : toturo) aşava vegl'at ca şi cela atu.

Mes-au a treia nopte cela mai betăru, şi când a verit ânuntru ân iardin, a vezut che se o grana trese şi mes-av vede ce cea trese. Când a verit la cea grana, a fost o jensca fără măr, pac ăl'-av zis : — Ce tu acia lucrî ? —

— E ancea mărăncu şi me ascundaves, che mi-au ceaia mărle tal'at : che mi-av zis che neca me dupa ie meritu, ali che-m va capu tal'a. E io n-am me vrut dupa ie merita. Pac ămi-av mărle oţecit. Şi io me munces aşava fara măr! —

E ceaia ăl'-av zis: — Cum te ver tu dupa ia ănsura, când ie fără măr și tota rachinita! ? —

E fil'u av zis: — Neca ie! Noi rem ave hlapți și decle ce vor ano lucra ăn locu de ia. —

Pac ăl'-av ceaia zis: — Ben' când ver șa, de! —

Atunce av-o ănveștit și s-av spelat și vo pus șede ăn zlatna catrida. Și a mes fil'u alu cral'u d-atunce ă-miseț ăn oste. Și ia-v ăn sarcira fost. Ia av avut de-atuncea doi fecior, ovota (ali: dvoiți). Atuncea av pisait cral'u alu fil'u ă-oste che-l' are mul'ara doi fecior: fil' și fil'e. E cela ceaie cel'a jensche av fost pòștar, av hartele purtat. Și a berit cea harta ce-av piseit cral'u a selve fil' che-l' are mul'ara doi fecior. E cela grof av ăl' harta proberit și av-o raspareit și av-o ata napiseit: che l'-a mul'ara facut căre și macica. E fil'u alu cral'u av piseit nazat alu ciaia: — Neca are ce are! Ni căre, ni macica, neca stauu acasa pârta io verir din oste! —

Pac av grofu rupoi proberit harta și au raschinit. Pac au ata napiseit alu cral'u: Neca ocl'i scopes de ia pac neca-l' spraves pârta ie verire din oste. E cărele și macica neca ucidu.

Când au cral'u acațat cea harta, au poșnit plănje și av zis: — Cire-av ceasta piseit a melve fil'? Io nu l'-am piseit c-are căre ni macica, nego mușat fil' și fil'e. —

Pac ăl'-av do bisaghe ușit și av zis cral'u che nu-l' va ocl'i scopei, nego ăn bisaghe ăl' va pure feciori și ăl' va pre svit tremete voli, nego ăl' zagubi (ali: ucide). Și mes-av chia cu feciori plănghănda. Verit-au la o apa. Pac a fost o ghreda preste cea apa. Și când a fost ăn pode, l'i s-a bisaga omițuit despre umer (che n-a avut măr) și a poșnit plănje che-l' vor feciori ăntru apa cade. Pac a vezut un betăr sivast che vire și ăl' zice neca-l' podvighne feciori cu bisaga, che-l' vor ăntru apa cade. E cela betăru ăl' zice: — Ce-m ver da, ț-oi io mărle da (ali: pure). —

E ia-l' zice: — Niș, che n-am niș, che sām sirota. Tu nu-ș Domnu che-m ver mărele da. Domnu ăm va mărele da, ma ne tu. Io nu ție credu che-m rei tu mărele da. Io samo lu Domnu çredu. —

E cela betăru-l' zice: — Io sām io! Io-ț voi mărle da. —

E cea jensca-l' zice: — Podvigne-m feciori neca-m nu ăntru apa cadu! —

E cela betăru ăl' zice: — Nu-ț voi podvighni, nego podvighne-ț ănsa, sai ari amindo măr. —

E ia-l' zice: — Cum am, când n-am! —

E cela sivastu-l' zice: — Ia nafe cu jivotu și cu umerle-n sus, pac ăț ver mărele vede. —

E ia-v facut și av mărele-l' narastit zaino. Și atunce a mes chia pre codru cu feciori. Vezut-av o capra. Mes-a dupa capra cu feciori ănr-o pecina. Și cea capra av avut lapte și a vo pomuzit ăr-o camenița, che vor be feciori lapte. Și cea capra av saca zi mes și verit ănr cea pecina și saca zi a vo pomozit trei vote.

Vechi av feciori cinci an' avut când au ieșit din pecina. Pac l-au maia aratat fraj și malanițe, căn che fure roișo, neca mărăncu, e căn che-s abe, che nu-s bure, neca nu mărăncu che re muri. E feciori au ăntrebat maia: — Ce va zice *muri*? —

E maia s-au cucat și av zdjdriml'it (ali: ocl'i ănc'l'is) și av zis: — Când che nu diheire ni sapa avure și căn che aba ănr fața fure, atunce che va muri, che nu va vișe fi vite. Ni che nu va cuvinta. Atunce che va fi morta. —

Verit-au, când av verit fil'u alu cral'u acasa, au zis ale maie: — Maio, iuva-i a me fraiarița și fecior? Ce che mi-aț așa de ia piseit c-are căre și macica? —

E maia ăl'-av zis: — Pre a me dușe a fi, se ți-am io piseit niș grumbo. Io ți-am piseit che are doi fecior. —

Atunce a mes ceare fil'u alu cral'u mul'ara-ș și feciori.

Și a verit ănr codru. Cări a poșnit latra și dăhni dupa capra ănr pecina. Și au ăntrebat cea jensca se cuteza îi ănuntru? E cea jensca l-au zis che pote îi. E când a verit ănuntru au se cucat și s-a facut che dorme. Pac au zis cea jensca lu fecioru: — Dvighne, dvighne măra alu ceaia!

E cela om s-a facut che dorme. Și d-atunce av zis cela om: — E cum săm io a lui ceaie? —

E ia l'-av atunce spus cum s-av cu ia ghodit. Și atunce ăl'-au zis neca cu ie acasa meje. E ia-v zis che nu meje, che l'-e rușire de omir, che-i tota raschinita și zamajita. E ie av-o prisilit. Ie l'-av zis: — Tu moreș cu mite îi. Tu ver fi a me mul'are. Și noi ne rem ănsura acmo, când verirem acasa. —

Când a verit acasa, s-au ănsurat și s-au toț zveselit c-are

mărele. Și ceaia l'-a fost grofu ăn cuscrie ale fil'e. Pac av zis fil'u lu cral'u mul'eri'ei a sel'e: — Ce ver tu voli neca lu ceaia a telve facem? —

— Niș nu-r-lem face, când ămi-av dat Domnu ate măr! —

E fil'u alu cral'u av zis che-l' va amindoi ocl'i scopei. E mul'ara ăl' zice che ne, che-l' va fi milo (ja) cauta. Și atunce ăl'-av zis: — Ben', când nu-r-l'em niș face, spure che li'-ș fil'e, che ie n-av cunoscut, che-i cea a lui fil'e. —

Atuncea ia ăl'-av zis:—
Ceaio, io sãm a ta fil'e carl'-ai tu mărle oțecit. Ce voi io acmo ție face? —

E ceaia zice:—Fe cegod ver de mire! —

E fil'a-l' zice: — Nu voi che mi te smiluș. Nego fi acmo cu noi părla ă-muriri.—

Și fost-au cu iel' ceaia părla av murit.

Spusa ăn 15 Setembru 1928 de *Maria Marmelichî* (28 an') și *Ioje Marmelichî* (16 an'), amindoi cu Nr. ale case 22 din Jeiăn.

Ielena Turcovicî cu fecioru al'ei și cu atu
(Litratacita ăn 8 Setembre 1927)

Părcolițe

Ie în frate; totille svitu ănvește e ie ramera go.

[Acu]

*

Zace pre apa e nu se zmoce (ali: nu-i ud).

[Hladu]

Palcichiu

O vota che ş-av o maie zisicuit (tal'at) birstine (ali: drobne lemne) în foc şi atunce che ş-au odrejit (ali: oţecit) cela micu jajet de măra. Atunce che n-au ia ştivut che şi l-av odrejit. Şi cela palcicu atunce c-a zavicheit: — Măciţo a me, dvigne-me (ân) sus! — Şi ia ânsa cu sire c-a zis: — Boje moi, io n-am nigdir (ali: niciur) fil' ni fil'e! Cire mire cl'ema *maio*? —

Atunce che s-av cela oglasit; zice: — Dvigne-me ân sus! Io m-am rodit d-a tev cela micu jajet şi m-am facut viu cîrst. —

Şi atunce c-av ia-l dvignit sus şi l'-au dat lume: *Palcichî*. Şi atunce; c-av zis cela Palcic: — Spure mie, iuva-i a mev ceaie? —

Şi maia che l'-av zis: — Av mes ân pol'e ara n'iva cu cal'i. — Atunce ie c-a vlat rucènia şi dus-l'-a a selve ceaie ruci. Şi acela ceaie che ara cu cal'i. Şi cela Palcic âl'-av zis: — Hvala lu Domnu! —

Atunce cela om che âns cu sire zice: — Cire me cl'ema? — Şi che s-av sus sculat şi s-a nazat nazirit vede che iuva-i acela cîrst ce-l cl'ema. Şi atunce Palcichiu che l'-a zis: — Ceaia, âmna tu ruci! — Şi che l'-a cela Palcichî zis: — Io m-am rodit aşa şi aşa de cela micu jajet ale maie. —

Ceaia che-l' zice rupoi: — Boje moi, dende te-ai tu rodit? —

Şi Palcichiu-l' zice: — Ceaie a mev, io-ţ voi ajuta ara acmo. —

— E cum — zice — sinco moi, cînd tu-ş michicici ni nu poţ dupa cal' âmna?! —

Atunce che l-av ceaia vlat şi l-a pus în urecl'a calului. Şi ceaia c-a mes şede la n'iva şi li se nazire. Şi acela Palcic c-a poşnit ara şi cuvînta cailor cum aru de mna. E ceaia n-av cu ie fost; ie av âns arat. Atunce c-a trecut pre cale un poputân om. Şi che zice: — Boje moi, ceasta n-am nigdar vezut ni avzit: cal'i megu ânş şi aru; niciur nu-i cu iel'! E hlasu se avde, ce l'-av gonit! —

Şi acela om che zice celve ceaie: — Cire — zice — ţie ara c-a cel'i cal'i, che om nu-i vede, samo glasu se avde!? —

Și acela ceiaie che zice de Palcic : — Se ver, ți-l voi vinde. —

— Cât ăț voi da pre ie ?

— Lăhco na rem pogodi. Daț-ăm î-tajen de rubl'i, va-l voi da și purtaț-îl chia. --

Și vindut-li-l-av și dat-ăl'-av î-tajend de rubl'i pre ie și vlat-ăl-av chia și pus-l-av ănjep.

Și c-av cela tirgoveț facut-a un cus de cale cu ie ănjep. Atunce che li s-a onesnajt (ali : poserit) ănjep și che l'-av jep proghrizit (șcùlița facut) și chia l'-av scapat. E omu che n-av știvut și c-av chia mes far de ie.

Atunce che s-av acela Palcichî stisnit (ali : pus durmi) la cale, ăntru iarba. Și atunce, ro doba de nopte, che ă-viru trei lup și acela Palcic che la zice : — Cotro voi mejeț, fraț ? —

— Mejem furavei. —

— Io va meh ajuta. Rem noi fi patru. —

Și lupi zicu : — Ne, che tu-ș mic de cu noi ii ; che te vor ucide pre cale. —

— Io me voi prohuli ăns prin saca șcul'ița. —

Și ie c-a mes cu iel'. Atunce c-a verit la un cmet, la o ștala și atunce che l-av trimes lupi prohuli pre sub pragh. Și ștala av rascl'is dinuntru. Și c-av zavicheit de tota gura : — Carle bo veț ? Veț negru ali ab ? —

Atunce un lup l'-av zis : — Nu vichei ! Vle-ț cela ce-i mai marele și mai gras. —

Și c-av vlat î-mai mușat băc și che l-av afara zapel'eit. Și chia ănjep codru cu ie mes tuspatru. Și ie che zice Palcichî : — Io nu va niș de ie ăntrebu, nego jeludețu (ali : ștumigu). Cea ato ăi tot a vostru. Mie va jeludețu rabi. Io voi ăl vla che voi durmivei ănuntru. —

Și vlat-ăși-a jeludețu. Și c-a mes ănjep durmi. Și când nu s-a sproberit dorme înca și astez.

Spusa ănjep 15 Setembru 1928 de *Anton Turcovichî* (22 an' ; Nr. ale case 76) din Jeliăn.

Cum ăi ănjep Jeliăn

Ancea nu crește ălica, ni costan'u, ni smocvi, ni broscva, ni grozdi. ăi previșe race. La susedu ă-crescu grozdi, ma nu potu dozori, che-i previșe race. — (Jeliăn 12/9 1928).

Maia ce-av tot vezut

O vota c-av avut o maie și ceaia în fecior. Și c-a vechi
avut cătra zece și doi (ali: dvanaist) an'. Și che l-av tremes
la vaci. Fecioru c-a verit sera acasa far de vaci. Și che-l' zice
ceaia: — Mali, iuva-s vacile? —

Mate Turcovici Rade cu mul'ara
(Litrăteit ă n 8 Pangustichiu 1927)

— Mali, iuva-ș? —

— Ancea!

— Ce che n-ai mes vacile ceare? —

E fecioru-l' zice: — Ante maia a zis c-a vezut tot ce-i
pre pemint. Șa și vacile nostre mores fi pre pemint... —

Spusa ă n 15 Șetembre 1928 de *Mate Turcovici Rade*
din Jaiă n.

— Pl'erdut-am-le!

— Prende?

— Cole-n codru... —

Atunce ă l-au ceaia poșnit
bate. Fecioru au scapat chia
afara. E ceaia-u dupa ie mes.
Pac l'i s-au ascuns în ștala. E
ceaia av renche mes. Fecioru-au
nazat în casa scapat. Cotro se
va ii fecioru scunde? Su patu
alu ceaia!

Că nd a mes ceaia și maia
durmi, av brișcula lucrat. Și ia
că nd a finit, maia zice: — Am
vezut tot ce-i pre pemint! —

E fecioru ascuta de su pat.
Și atunce fecioru zice: — Maio,
ai și a nostre vaci vezut?! —

E iel' s-au atunce ustrașit
și zasramit. Și che ceaia zice:

Dujnicu de po de șold

O vota a fost doi cun'az. Pac av ur celvetve zaimit po de șold. E cela siromahu nu l'-au avut dende turna. Cela-atu ăl-av silit neca-l' torna, che-l va tînji. E n-av avut dende. Pac au se omislit și zis le mul'are: — Io știu ce voi! Io voi me face mort. Pac me veț duce ăn besereca, ăn șcrin'e, și me veț veghl'a. Io me voi face mort. Pac va cela om misli c-am io murit și va ii chia dela mire. Pac nu-l voi io plati cela dug. —

Verit-au tați cu nopta ăn besereca și av zis tați uratve: — Ce rem de cesta om face? —

E în tat a fost nov. Și l'-au zis cel'i al't taț: — Na, ămna tu cu cesta cuțit de cela mortu om odreji (ali: tal'a).

Atuncea au cela din șcrin'e se scocit, e tați au toț chia scapat de frica, che au mislit che-i cela om mort. Atuncea au cela om poberit toț pinezi ce-au tați avut și av raspartit cu cela atu om a cui a fost dujăn. Atuncea ăl' cela om cuvinta: — E torna-m acmo cela po de șold ce mi-ai fost dujăn! — E tați au dela ocna ascutat. Și av zis: — Avzi, avzi căț omir ăs ăn besereca, căt am noi pinez avut, înca n-a verit ni pre sachile po de șold! —

Spusa ăn 15 Setembru 1928 de *Ioje (alu Mate) Marmelichî* (16 an'; Nr. ale case 22) din Jeiăn.

Cel'i din Mune

Nu-smo noi pravi (ali: bur) priatel' cu cel'i din Mune. Cel'i din Mune ra rad a nostre jensche, che la se deștre vedu.

Ăn Jeiăn ăș 20 mul'er din Mune. — (Jeiăn 8/9 1927).

*

Ceșchi doi cal' ăș iaco mirșav. Aru tămăn gospodar. Gospodaru-i din Mune și-i mun'it che av a sel'a maie limbe vindut. — (Jeiăn 12/9 1928).

Ce n-a piseit ¹⁾ Mate Turcovicî

din Jaiăn ăń 22 Mărăciu 1928

Şi dragi moy Priatîj acmo n-avem
ni cacar Prevt ni misa ni Prevt
Nego Muşat va rugam ne ca na
ăń Prevt tremeteţ delarvoj

Şi draghi moi priatel' acmo n-avem
nicacov prevt, ni misa ni prevt,
nego muşat va rugam ne ca na
în prevt tremeteţ dela voi...

.....
Pirla ocî veri, Domnu
cu voi şi cu vostra mul'are

M. Turcovicî

Bela ocî veri domnu
se curvi şi cu vostra Muljare
M. Turcovicî

---

¹⁾ M. Turcovicî a spus şi uru atu a piseit.

Cum av jensca sudnicu cu oșorele abatut

Un grof av avut un fil'. Și cela fil' se re fost rad ănsura. E ceaia-l' cuvinta neca nu se ănsora che-i tirer, che-l vor jenschele privari. Zis-ăl'-av neca așava jensca afla cara avure aba *butiga*... Pac ăl'-av ceaia zis: — Ămna tu sub most saca zi do ure, pac te nazire cara avure aba. —

Cea-v avzit o maie și av avut o fil'e ubojna, sirota. Bol'e ia-n *butiga* cumpara po de chila de aba farira și l'-av-o namajit domareța. Pac av-o tremes neca meje pre cela most oci și cole și neca mușat roba derupoi o mîrvița în sus dvigne, che ra cela asir ce-i sub most vede che are ia aba...

Și vezut-au c-are aba! Atunce-av fujit (ali: tirlit) sus pe most vo ăniurba. Pac ăl' zice: — Ver tu mire vla? —

— Voi, se ver tu mire, ma io sãm siromașna.

— Nu face niș. Io-i tire toturo vla. —

Și iel' a mes scupa na șpas. Și poșnit-av cela tireru lucra...

Ceia av vezut che-i a lui fil'u negru sub ocl'i și-l' zice: — Ce tu, sinco lucrî? —

— Ceaiu, io mi-am fraierița aflat, che me voi ănsura.

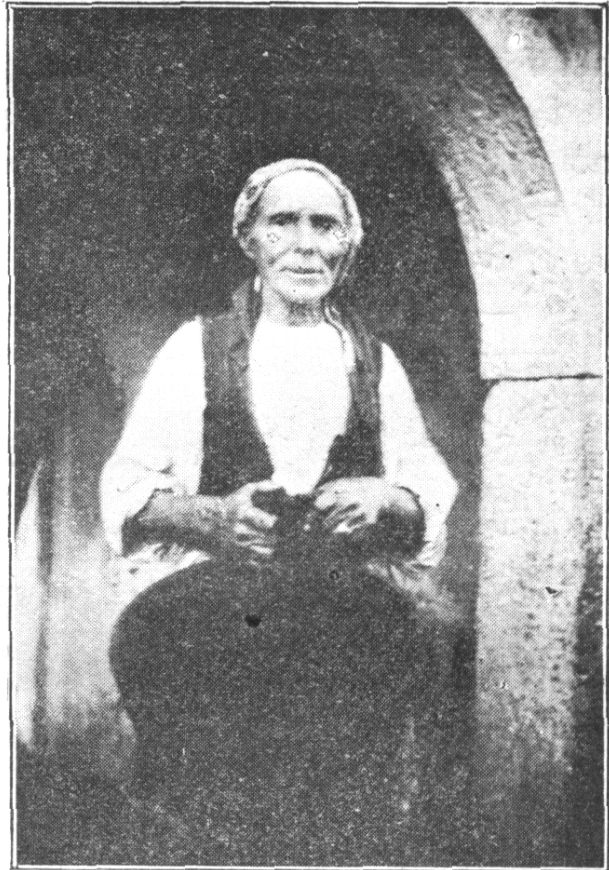
— E ai tu vezut, are aba, ali negra? —

— Aba, aba! —

— Bire-i! Caut neca nu te jenschele privares! Pac ăm ver spure se are aba. —

le au cavtat. Tot are negra!

— Ai tu vezut che ț-am io zis che te vor privari?! Acmo vo moreș lasa și căte vote ai tu cu ia fost, plate-l' bire. —

Mul'are din Jeiăn
(Litrataita ăn 12 Set. 1928)

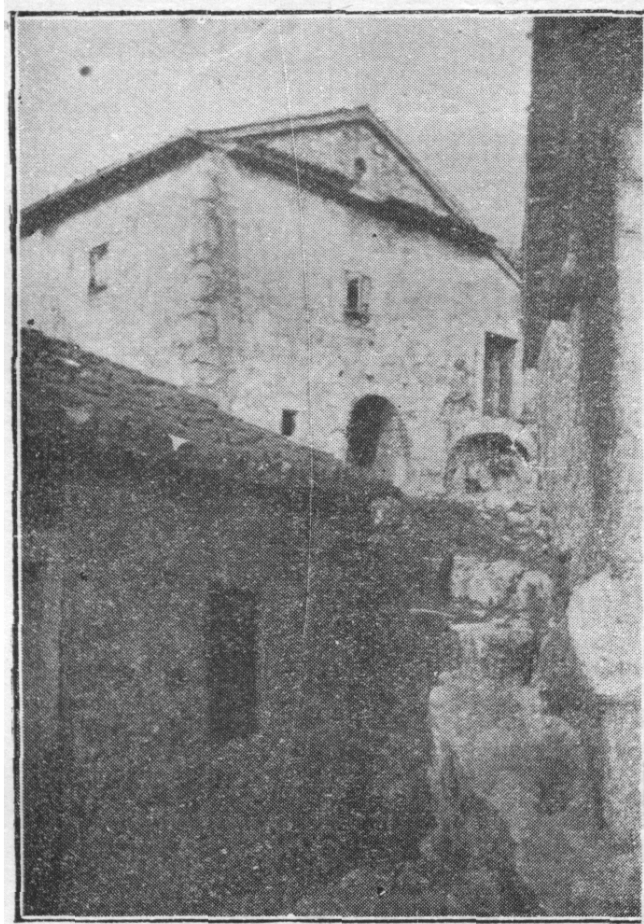
le l'-a platit e maia le fete a mes tînji-l pre sud. Când a verit na sud, toț scupa, sudnicu av zis: — Ben' bire-i! le t-au platit; vișe n-ari niș cu ie. —

E maia, șegava, av avut cu roișu fațolicî și u(n) oșor. Pac au zis alu sudnicu: — Gospod sudnic, staț o mîrvița, va voi io cu cesta ușor buși sub a vostru ocl'u; veț vede cum va va negru ramare. —

Ia av pus oșoru ăn cela roișu fațo și av sudnicu sub ocl'u ăn fața bușit. Pac av zis: — Vezi tu, sudnicule, cum ăț ie fața negra! Staț va voi io înca o vota buși sub cela at ocl'u... Acmo vedeț cum ste negru voi!... Câte vote av fecioru bușit a me feta cu a sel' oșore! E i-om samo voi doi vote, și-ste negru. More a mel'e fete (ale fil'e) negra butijîța fi! —

— Și niș ato, neg iel' se mores ănsura — av sudnicu zis. Și s-av ănsurat, și astez ăs vij se n-a murit.

Spusa ăn 15 Șetembre 1928 de *Mate Doricicî Martinina* din Jeiăn.

Case din Jeiăn
(Litrăteite ăn 13 Set. 1928)

Jenschele . . .

Jensca vera-i așa: Ur jos, ur (ali: at) sus! C-are șupl'u cap. Nu-l' pote ăn cap obstani. — (Jeiăn 13/9 1928).

*

Se veț mul'ara ave moreiț cu ia țire; se nu cu ia țirureț, va va chia zdreni. — (Jeiăn 15/9 1928).

*

Ceasta ste voi jenschele strimbe, che-i tămna vreme, che previșe cu crêlutele jucaț! — (Jeiăn 15/9 1928).

*

Jenschele aru lunj per e scurta paminte. — (Jeiăn 15/9 1928).

Ce se-n casa zapustita dogode

O vota av fost ăru codru o casa. Pac ăși-av în ia louți spravit ce-av acațat și ulovit. E în cea casa s-a văvâc nuște avzit și rompeit. O sera av ramas ur cira cuhei. Și nuște-l' viche din diml'ac: — Spusti-me-voi! —

E atunce-av lovêțu chia scapat de frica. Și av spus celor atore lovți — fost-a trei de iel' — ce che s-av avzit din diml'ac. Pac av zis cela atu: — Asera voi io ramare cuhei! — Și av ramas cela atu.

Tot rupoi nuște viche din diml'ac: — Spusti-me-voi! —

E cela lovêț av rupoi chia scapat. Pac av zis cela tireru lovêț che va ie ramare asera cuhei cira. Și av ramas.

Tot rupoi nuște viche din diml'ac: — Spusti-me-voi! —

E cela lovêț ăl' odgovore: — Spuste-te, ma samo nu te în pin'ata (ali: ola)! —

Înca-l' viche: — Spusti-me-voi! — Pac s-av spustit o bedra de om. Atunce s-au rupoi cea ata. Rupoi viche nuște: — Spusti-me-voi! —

E ie rupoi zice: — De! Samo nu-mi-te în pin'ata! —

Pac s-au spustit omu tofile! Și s-au atunce cela lovêț rasiadit și zice: — Cire-ai tu strașit? Ali ce-ș tu? —

— Io sâm ancea! Ceasta casa-i a me! Ăn ia nu cuteza niciur fi! Și ămna chia dinuntru, che se a mev fil' verire, cu devet capure, mai mic cus de urecl'e va de tire ramare! —

Spusa ăn 15 Șetembre 1928 de *loje Marmelichî* (16 an') din Jeiăn.

Macica și șoreciu a scupa tras . . .

Avut-av grofu o fil'e și ia se re fost rad merita. E ceaia cuvinta: — Ari înca vremea tu! Nu te ver înca merita. — Negl'-au așa zis: — Ȃmna pre svit, ver vede cum svitu jive! —

Mate Doricicî Martinina carle știie
câta șorii
(Litracit ăń 17 Șetemberu 1928)

Și ia av verit acasa pãmetna: av zis che nu se va înca merita. Și ceaia vo rugat neca se merita. Ia av zis che nu-ș^mi pote afla om, che nu vo pote niciur face neca se ărde. Și av-o tremes iuva a fost muzica, banda, pleasure . . . Niș n-a val'eit!

Avzit-av cea un tirer, un fecior siromah. Ie av zis: — Io voi-io face ărde! —

O vota fost-a cesta marele plez; ceșchi bogataș, toț a fost colè, che toț re fost vo rad vla. E cela fecior iș-a vlat un mic vozicî. Pac av napregnit (ali: su vozicî pus) macica și maciăcu, e direnche șoreciu și ștatoru. Și av ie mes printre cela plez cu a sa caroța și cu a sa blaga. Muzica tota s-au ustavit și plezu și toț ceșchi s-a poșnit ărde. Și fil'a lu grofu s-av iaco ărs. Atunce av cela fecior zis: — Vezi tu cum voi io fina (ali: mușata) mul'are și bogata ave! —

Și cel'i al'ț ăń plez iadni pre cela fecior ca și draci a fost. Ali ie toturo s-a dupa ia ănsurat. Și astez ă-scupa jives . . .

Spusa ăń 16 Setembre 1928 de *Mate Doricicî Martinina* din Jeiăn.

Ate stvar din Jeiăn

De cele picioare de renche is buri boi de sta, ma de cele de dirapoi nu-s buri de sta cînd se farecu. Trebe ăn l'ubița-l pure. Pac va sta atuncea mai rad. — (Jeiăn 7/9 1927).

*

Cănd omiri puru tabac ăn gura, cea se cl'ema *chica*. E cănd dveces (ali: cu gura lucru), atuncea *ăchiches*. Căn omu pure tabac ăn gura, nu-dinți doru. — (Jeiăn 14/9 1928).

*

Căn se cașu face, se cl'agu ăntru lapte pure. — (Jeiăn 14/9 1928).

*

Avocați aru bure britvi de bri! — (Jeiăn 16/9 1928).

*

Omiri se ciudes căn noi cuvintam așa rumun'schi (ali: jeianschi) E niciur nu ăntelege căn cuvintam. — (Jeiăn 13/9 1928).

Bîrdasa și Cîrpan

O vota-v țesaru din Dunăi vrut ii ăn Tărst. Și meje ie pre cale c-a sa caroța și c-a sel' ghenal. Cănd cole îro cus de cale, vedu che ă-staie in ca și in om la ie. E cela ce-au calu avut, ie-av sare gonit cuntraband. Și ie au se ustrașit che finanța vire, che ăl re lăhco acața, che n-are vișe țait se de ascunde. Și ie au ramas așa, pâr-au caroța cia verit. Atuncea au fost mare ne. Și n-au putut niș (drugace), neg au vlat calu și tot scupa ce-au fost pre ca ăm brațe și pus-av din cale chia. Țesaru s-av ciudit cănd l-av așa iaco tare vezut și l-av întrebat: — Dende-ste voi? Ali ce-ste voi de ur? —

E ie av zis che-i un siromah cmet și che se munce și jive cu ceaste stvar așa: — Io săm dela Sveta Troița (cea-i vărde L'ubl'an). Cîrpan ăi a mev lume. —

E țesaru: — Cătro meji tu cu cesta ca, ali ce ari? —

Ie av zis, av mișit: — Gones grese. —

Atuncea av zis-ăl' țesaru: — Ce ver acmo cu grese, căn ie iarna? Gresele ăn iarna vor pucni; nu-s bure ăn iarna. —

Atuncea av ie zis: — Io am le uvit ăn muș'u; nu vor pucni. —

— Ben'! Lucra cum poți și jive renche. — Atuncea au țesaru mes chia și av mes acasa.

E ăr-a lui dîrjava av osta fost. E a lui osta av dela în iaco tare om tota cadaveit. Lu cesta zmaiu fost-a lumele Bîrdasa. Atunce țesaru au se c-a sel' ghenearal ăntrebat: — Ce rem acmo? Tot na va dracu vla! — E lu țesaru a verit ăn cap de cela om ce-av grese gonit pre ca și av calu putut purta ăn brațe. Zice țesaru ăns cu sire: — Cesta more fi bur! Pomo din ie! Morche che ra ie bur fi de cela om uvîrni (ali: primoji, mai tare fi). — Țesaru av zis che-i triba din cela om pisei, ce che ra ie face ali zice. Căn che-i așa tare, morche va fi mai tare nego Bîrdasa. Și au tremes din ie.

Verit-au Cîrpan la țesaru. Și țesaru alui zice che-l va nuște-ntreba se-i mogûche (ali: se se pote). Atunce av zis cela che neca-l' zice ce ra rad. Și țesaru zis-ăl'-au che-i osta și Bîrdasa che-l' va tota dîrjava stuci. Se ra fi ie bur de cela om primoji. Atunce l'-au zis cela che se ufê: — Ben' — zice — io me ufes, se-m veț da bire mînca și be. — Atunce ăl'-au țesaru dat în ml'e de poidi și în fole de vir și în cuptor de păre. Ie s-au namîncat și napit. Atunce ăntreba țesaru s-are bura orujlie, sabl'e și ce ie rabe. Țesaru ăl'-au aratat sabl'e și ce-av ie vrut. Ali ie av zis che cea nu-i tot niș. ăntrebat-a ie se aru covacie. Și țesaru l'-au covacia aratat. Ie av vlat fl'er căt ra doi omir purta și în băț cu ce-au trei omir tucit. Atunce ș-av ie ăns sabl'e facut. Când av ie sabl'a facut av ăntrebat țesaru s-aru bur cal'. Pac l-av zapel'eit ăn ștala neca-ș zbere cumile ca va. Atunce av zis cela om che ceșchi cal' nu-s de ie. Pac ăl'-av dat țesaru ăns a sev ca. Mes-a iel' scupa ăn ștala. Cea vota av cesta-istu calu de coda acațat și ca și un maciăc și afara stegnit. Și zice: — Ni cesta nu-i de mire! — Ie av zis che cea nu-i niș cași ni cel'i al'ț. Alu țesaru a fost ja și rușire, c-a mislit che cesta om nu va niș face. Ali cela om av zis — — Io voi îi dir-a me mîrțina (ali: dir-a me cobilina)! —

Atunce ie meje acasa și c-a seu ca vire nazat ăn Dunăi. Țesaru l-au așteptat și cînd așava cobilina vezut av ca și ja-lostăn fost, che ie nu va face niș. Ali Cîrpan av zis che meje acmo u iime lu Domnu. Și iel' ăl'-au aratat craiu iuva-i cela Bîrdasa.

Atunce-au Bîrdasa ie zapazit (ali: vezut) che î-vire în protivnic a lui, ali pre tămăn ca. Și che se Bîrdasa ufe che nu-l' va niș face. Atunce când a verit cela dela țesaru la ie,

ăl-av fino pozdravit și ăși-av mărle dat. Cînd au Cîrpan stisnit Bîrdasa, ăl'-av de sub tote ungl'i sînje ieșit. Și ă-misle: — Mai tare-i ie nego io! Ali ie-i din seliște; ie-i neănvețat în ceste stvar! Io-l voi cu șegavia! —

Cînd av iel' ăș zis ce vor lucra, s-a poșnit iel' abate. Bîrdasa au cu sabl'a mahnit. Cîrpan ăl'-av lemăn pus ăntre sabl'e e sabl'a alu Bîrdasa s-a acațat ăn lemăn. N-au vișe niș putut face. Atunce au Cîrpan cu sabl'a ie mahnit și l'-au capu oțecit. Și Cîrpan a vlat capu alu Bîrdasa și dus-au lu țesaru. Și țesaru a fost zadowolăn (ali: de bura vol'e). Și l-au ăntrebat: — Ce rei tu rad? Io-ț voi da cegod ver; și a me fil'e de mul'are. —

Cum se lăra torce ăn Jeiăn
(Litratcit ăn 13 Setembre 1928)

Atunce ie av zis che nu va; cănd che nu s-av părla acmo ănsurat, che nu se va ni cu fil'a alu țesaru. Atunce în ghenearal a fost iadăn pre ie: — Cesta-i în prost om! Ce va ie c-a Vostra fil'e!? —

E Cîrpan ăl' odgovore: — Prost ma bur de oste, gospodine ghenearal! Cautaț se nu reț și voi ca și-av Bîrdasa mes! —

Datunce Cîrpan av zis alu țesaru: — Nu voi io niș dela voi, țesare, neg voi mie ăm potpiseiț che io poc renche cu sara ămna cuntraband, che io n-am niciovota grese, neg sara purtat... —

Și a renche cuntraband lucrat...

Spusa ăn 16 Setembre de *Iandre Turcovich* (47 an'; Nr. ale case 76) din Jeiăn.

Frica alu dracu de mul'are!...

O vota c-a mes în om dupa mul'are, che-ș va mul'are ceare. Și c-a verit ă-ro pol'e mușata și pocusita. Și che zice cela om: — Ala mul'aro a me, mușat ăț ie ceasta pol'e pocosita! —

E ia che l'-a odgovorit: — Nu-i ceasta cosito, neg strijito! —

— Cum când ceasta se vede che-i cosito?! Che se zari-zele de cosa conoscu! —

Și iel' che mergu pre cale naspored. Omu-av fost ăn cale, e ia afara din cale. Și ia che l'-a atunce doi jajete sub ocl'i stegnit: — Nu vezi che ceasta pol'e-i strijito? —

Ie, che ne. Și atunce ia che-l' zice trei vote: — Striji, striji, striji! —

Atunce che mergu chia renche și mul'ara che l'i se ăn ocl'i văvăc nazire omului. Atunce mul'ara c-au ăn gropa cazut, che gropa fost-a ogîrnita cu mușl'u. Și omu c-au chia acasa mes far de mul'are. Și omu che meje ure do zile.

Și c-a mes nazat vo ceare. Vlat-che-și-av în conop cu sire și c-av conopu ăn gropa zăcaleit. Și atunce c-au conopu țirut omu, părta c-av conopu se otegnit ănuntru. Atunce c-av ie poșnit natezei sus. Când a verit la vîrhu de gropa, tot che l'i se țire dracu de conop! Și che-l' zice: — Zvucè-me afara, frate! N-ari frica niș de mire! Pac rem fi fraț po Bogu. — Și che l'-av zis dracu: — Cire av tire dopel'eit ancî? —

— Io mi-am verit mul'ara ceare, che mi-av ăn gropa cazut! —

E dracu: — Io-m fost cu ia ănuntru! De cela crai ce-av la mire ia șezut, sām totille ab! Ociuvei-te Domnu de ia! Tu ai mire de morte spasit. Io voi — zice — ție o mare stvar face. —

Atunce c-av dracu un pumăn de iarba otchinit și atunce c-av-o dat acelve om. Și dracu che zice: — Io — zice — știvu la un țesar che n-are neg ănsa o fil'e. — Zice: — Io meg acmo la cea fil'e; voi în ia îi. Niciur medig nu va vo ozdravi. Cîn tu veriri cu ceasta iarba, tu ver mire din ia afara zdreni.—

Atunce c-au glasu pucnit che-i fil'a lu țesaru bolna și

c-au toț mediji verit la ia ; și colùdrițele și bișcopu și preuți c-av-o blagoslovit che-l' va fi mai bire. Și atunce c-a verit cela om cu cea iarba ăń cea cral'evine. C-a verit la maia l'ei, la țesarița și che-l' zice : — Io voi-o ozdravi ! Ce-m veț da ? —

Atunce maia, mai hitro ce-a putut tîrli ăń cea soba iuva a fost mediji și cu cea fil'a bolna. Și zice : — Anci — zice — ie-n medig che va vo ozdravi ! —

Și c-av țesaru la ie verit, che-l' va da po de cral'evina,

Casa din Jelăn
(Litrata ăń 15 Setembre 1928)

se vo ozdravire. Și ie c-a mes ăń cea cambra la fil'e și dracu che zice din ia : — Ai verit, frate ? —

— Am ! —

— Acmo — zice — io voi ii afara denci. Ma nigdar vișe nu dupa mire veri, cotrò io mesèr ! —

Și atunce c-av vo ie ozdravit acea fil'e cu acea iarba ce-av avut. Și dracul c-av din ia chia scapat. Dracu c-a mes ăń ata cral'evina ; ăń ata fil'a lu țesaru c-a mes. Și atunce cel'i doi che s-av ănsurat scupa ; c-a fost zetu la țesaru acela om.

Și rupoi c-a pucnit glasu che-i o fil'e de at țesar bolna, priatel'u acestvè țesar. Și atunce cela țesar c-a piseit celve țesar che are ie zet în marele medigh ; che-l rogha neca l'i-l tremete, che-l' va fil'a ozdravi : — Che-ra me dirjava n-am niciur așa marele medig ce va vo pute ozdravi. —

Și zis-c-av acela țesar aselve zet : — Zetule, a mev priatel', cela și cela țesar, âmi-a piseit che te rogħa, che neca mej pârļa ie cole, che-l' ver și a lui fil'e ozdravi, ca și ai a ta mul'are. —

Zice : — Nu meg, che am pl'erdut și chia hitit ceale medijli. —

Atunce che l'-au acela țesar nazat otpiseit che more veri cole, che va osta pre ie pure și che-l' va drjava unisti. Și țesaru che și-av zetu prisilit che meje. Și mes-c-av...

Cînd c-av cole verit : — Ai — zice — verit, a mev priatel' ? — che l'-av țesaru zis.

— Am ! —

— Fil'a — zice — âm ie iaco bolna. Te rogħu se-m rei tu pute-vo ozdravi. —

Și mes-c-av la ia în cambra și che l'-av dracu zavicheit : — Cire t-a oci tremes ? —

— Verit-âți-am spure c-am mul'ara din gropa zvadit... —

— Tămno ai facut... — Și atunce dracu au de frica chia scapat din cea fil'e ! Și fil'a c-au ozdravit atunce.

Și dracu c-au ân mare scapat, che nu va nigdar vișe ântru omir veri. Și vechi nu l-au niciur vezut deatunce. E ie c-av l'i filele ozdravit !

Spusa ân 16 Setembre 1928 de *Anton Turcovich* (22 an' ; Nr. ale case 76) din Jeiân.

Părcolițe

Cire meje pre seliște ânveștit ân bucva (ân coja de lemne) ?

[Virus ân sud (ali : băciva)]

*

Carle cânta cînd toț omiri plăngu ?

[Pretvu la zacopeit, la mirtvêt]

Cum hladu privire! . . .

O vota c-a fost în om și o mul'are. Pac cela om che-va-vut mica (potriba). Atunce cea mul'are nu l-av rad avut. Și l-av zdrenit chia. Și ia a fost însa.

Pac au o vota verit în pè-cl'ar. Fost-av sera, ali n-a fost iaco șcuro; a fost lura. Pecl'aru meje la zidu de casa pișa. E cea jensca a fost ăn ocna și cavta jos. Vede hladu de potriba pre zid! . . . Atunce ia av mislit che-i cea a lui, cea mara și ăl-au cl'emai la sire c-av zis ănsa ia c-are bura, che-i triba al'ei așava . . .

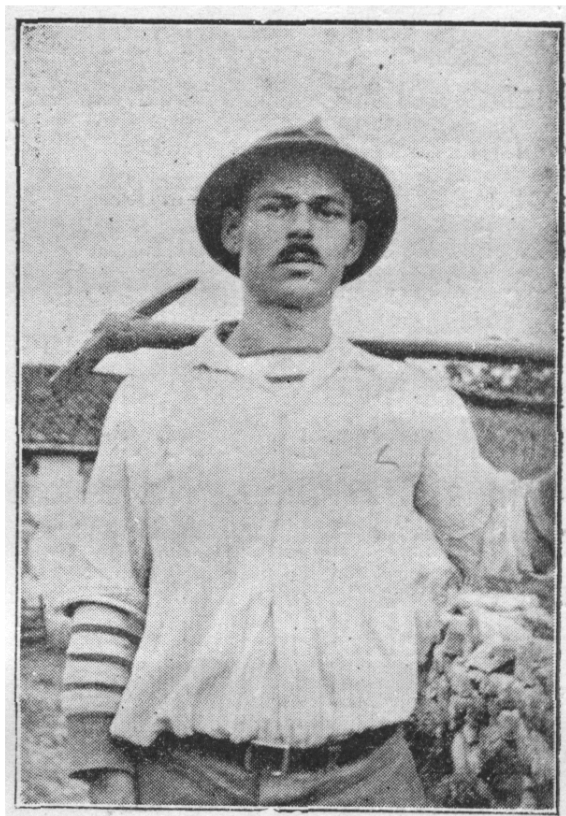
Ie a verit sus. Pac l'-av zis: — Ver mire vla? — Alui a fost rușire, che ie a fost pe-cl'ar e ia bogata. Și ie av zis che nu va. Jensca l-a silit che neca ă: — Che și tu-ș bogat! — Și l'-av zis: — Noi na rem vâl'e ănsura. —

Și s-av vâl'e, vâl'e ănsurat! Cînd megu scupa durmi, ie n-are nego mica potriba! Atunce l-av ia ăntrebat, zice: — Iuva-ț ie cea mara ce-ai cea sera avut! —

E ie: — Io n-am neg ceasta . . . —

Atunce ia l'-av zis: — Marș afara! Tu-ș în siromah pe-cl'ar. Bol'e pecl'ei! —

Spusa ăn 17 Setembre 1928 de *Anton Sancovich* (35 an'; Nr. ale case 28) din Jaiăn.

Anton Sancovich (27 an'; Nr. ale casei 46) cu crampu
(Litratit ăn 15 Set. 1928)

Bura mul'are

O vota av fost în grof tiner. N-au fost însurat. Atunce l'-av zis familia: — Din ce nu te-nsori? — Ie av zis che se va însura; che va vla cara l'i se mai maianche dopadire.

Și meje o vota în lov. Pac vire în codru la în om ce-a lucrat cărbur. Alui a fost iaco sete. Pac au întreat neca-l' daie o mîrva apa be. Și cela om av lucrat; n-av avut cînd îi aduce apa. Pac au cl'emat fil'a a sa neca aduce celve grof o mîrva be. Fil'a av adus. Cînd av o ie vezut, l'i s-av cea feta dopadit. Pac ie av mes atunce acasa și vāvăc av de ia mislit...

Atunce av mes o zi înca cole și av întreat cela ceaie de cea feta c-au ie verit la ie, se-l' va da a sa fil'e che se re rad însura dupa ia. Celve om au fost rușire cînd a verit în grof la ie în codru, che se va nsura dupa a lui fil'e. Și l'-av zis: — Nu tu mire ave za norța! Tu iș în grof e io sām siromah. Tu nu ver vla a me fil'e. —

Grofu, che va vo vla iușto! Și av zis: — Voi n-aveț șcîrb de cea. Io voi tot cumpara ce fure triba la însurat.

Atunce av zis siromahu che neca se-nsora dupa ia...

Grofu av mes acasa și av cumparat tot ce-a fost triba. Și-av tremes cole ceale stvar ce-a fost triba ale fete. Datunce ie av spus le maie și alu ceaia che se va însura. E n-av spus dende. Și av tremes din ia cole cu caroțele. Pac av-o dopel'ait acasa. Și se-u însurat dupa ia...

Ia a fost iaco bura. Și fost-a cu ia doi-trei an'; pac l'-a facut în fecior și o feta.

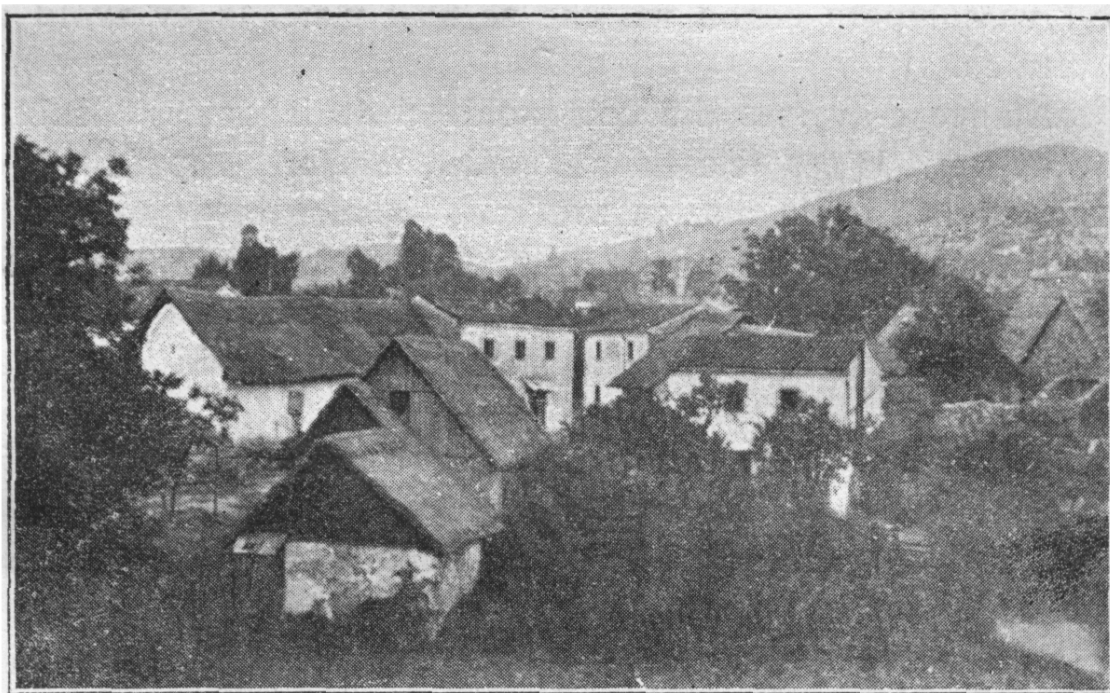
Datunce ăl'-av toț cumpan'i ce l-au conoscut cuvintat: — Nu-i mușat che s-av însurat în grof dupa o fil'e urve siromah ce lucra cărbur în codri! — Deatunce a lui a fost rușire de gospoda. Pac av zis ale mul'are: — Mul'aro, tu nu ver fi d-acmo renche a me mul'are; tu ver fi mie cūharița în cuhn'e! — Mul'ara n-av zis niș, samo av raspul'at cea mușata roba de grō-fița și av mes ăc cuhn'e lucra ca și cūharița...

Au lucrat osămnaist (ali: deset și opt) an'! Atunce ăl'-av zis o zi: — Tu mul'aro, märe scuhe bura merinde, che märe me voi însura dupa o ata feta! —

Mul'ara n-av zis niș, nego av scuheit tot cum a fost triba.

Ata zi av dopel'eit la sire în casa cea ata feta, dupa ce s-a vrut însura, și cu în mușat fecior.

Meje la mul'are și zice: — Mul'aro, io me voi însura dupa ceasta feta! — Mul'ara nu zice niș... Când vede che face, ăl' zice ie: — Mul'aro, i-o m-am însurat dupa tire între acăta an'!... Pac îmi-av cuvintat toț a mel' priatel' che nu-i mușat ke m-am io însurat dupa o fil'e de ur ce lucra cărbur. Atunce io t-am

Jeiănu (Litrăteit ăn 15 Set. 1928)

pus în cuhn'e lucra. Tu n-ai niș zis, nego ai lucrat renche și vāvăc bire... Pac am cautat ce ver tu zice cînd me io însurar dupa ata. E tu n-ai niș zis. Tu-ș acăta bura che n-ai nicad niș zis! Acmo io ved che ăș tu acăta bura... Și ceasta feta ie a me și a ta fil'e și cesta ie a nostru fil'. Mie nu se-i triba dupa ata însura, că-ș tu acăta bura!... Acmo vișe nu-m ver fi a me cuharița; ver fi a me mul'are ca și manche... —

Și datunce av vāvăc scupa fost și cu a sel' fecior...

Spusa în 16 Setembre 1928 de *Anton Sancovich* (35 an'; Nr. ale case 28) din Jaiănu.

Muzica cu fraieru ănuntru

O vota c-av avut un cral' și o cral'ița o mușata (ali: fina) fil'a. Pac c-av co de a lui case trecut soldați. Și che s-av cel'a fete în soldat dopadit; și c-av ia zis che-l va ia vla. E cea maie și ceaie av zis che nu va ia soldatu vla, che neca-ș at afla. Cea fil'e av zis che nu va ia at nego iușto soldatu. E cral'u, che-l' va cumpara cegod va, che se nu-l vlaie. Ia av zvolit che va muzica.

Atunce c-av mes din cela soldat; av ie doslujit soldatia și ie av verit la cea feta lu cral'u. Cea feta l-av zapel'eit la cea muzica și ia l-av în muzica zacl'is. Și atunce ia av mes din a sev ceaie, che neca meje vede cum che mușat muzica sfire. Zice feta: — Cea muzica ănsa sfire. Cumghod zisereț, așa va sfiri. — Atunce ceaia av zis che mușat sfire, che va vo ie cumpara a sel've fil'e.

Și atunce av cea muzica dus în cea cambra iuve a fost fil'a. Și ia atunce a fost iaco ocorajna (ali: vesela)... Și ia av atunce urdineit che neca-l' porta duplele porțion, — neca-l' porta a doi de iel' mînca, che are ia iaco petit (ali: vol'e) de mînca, cum che mușat muzica sfire. Pac când av mes decla jos, che av ieșit din muzica cela fraier și c-av iel' atunce ur și at mîncat; e iel' che s-av pol'ubit... Și che av ia ramas ănsarcire.

Și cînd av ia vechi fost de obabi, av zis che nu l'i se vechi muzica dopade; che va vo vinde. Atunce av ceaia zis: — Bire va fi; rem o vinde. —

Și cela fraier al'ei misle prende va ii chia; che l'-a fost frica de cral'u. Și atunce l'-av zis cea fraierița che neca nu-l' je frica che-l va ia în muzica pure și che-l vor chia duce cu muzica.

Av ia tremes din ceaia che vor muzica chia duce. Și cela ceaia a verit cu hlapți în cambra le fil'e și av muzica chia dus. Și atunce av cea fil'e mes și ia cu iel' în cea butiga dend-av muzica cumparat. Și av ia lu ceaia zis che va muzica drugace napravi. Ceaia av mes părla afara. Și cînd av mes ceaia afara av cea fil'e fraieru spustit din muzica afara. Și cela fraier s-av atunce ascuns în cea butiga. Cînd ceaia nazat vire ia zice

— Ceaiu, io am ceasta muzica drugace nacinit; acmo va sfiri cînd io navinir (ali: vîrtir) și acmo rem duce rupoi nazat. —

Și hlapți și ceaiu ducu muzica nazat în cambra le fil'e. Și fil'a-v zis neca nu-l' vișe nego în parțiun portu, che n-are vișe așa petid de mînca. Și ceale decle nu l'-av vișe, nego de ur purtat mînca. Și ia-v atunce, zis declelor che: — Săm io nuște bolna; che reș și io rad la medigu. —

Pac av ceale decle mes la ceaiu și la maia che la-i fil'a o mîrva bolna; che neca vo zapel'es la medigu. Pac av zapel'ait. Cînd a verit ia la medigu, l'-av medigu zis che ie ia în sarcira! Atunce-av ceaiu și maia scocit pre ia, cu cire che ie ia în sarcira. E ia zice che-i cu fraieru. E iel': — Iuva v-aț scupa spravit căn tu ai fost vāvăc în cambra zacl'isa, ni niciur n-a la tire verit, nego declele ce ți-av purtat mănca?! —

— Voi mi l-aț adus și dus chia!

— Cum? —

E ia zice: — În muzica— zice — l-ai adus și în muzica l-ai dus nazat! —

E ceaiu zice: — Ben', cînd ai tu mire privarit (ali: mințit), tu toturo nu-l ver vla! —

E ia: — Che-l voi vla! Che-l voi iușto vla! Che-l mores vla! Ce voi io acmo de mire, cînd m-av scurbeit (che l'-av folele facut)! —

Ceaiu zice: — Neca c-av! Tu toturo nu-l ver vla! —

Și fil'a av poșnit plănje și plănje... Lu ceaiu a fost milo cum fil'a plănje dupa a sev fraier. Și l'-av ceaiu zis neca meje din ie și neca se vlavu.

Atunce fil'a poșnit-a corajna fi și meje din fraieru: — Ala

Covaciu Miho Doricic din Jeian
(Litratit ăn 17 Ţetemberu 1928)

tu acmo cu mire! Mi-av ceaia dopustit (ali : volit) che voi io tire vla! —

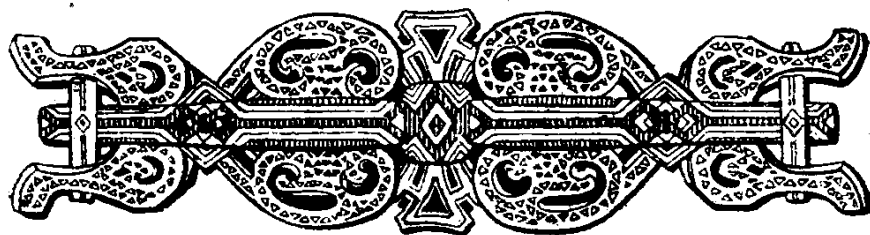
Și-av iel' scupa mes acasa la ceaia și maia. Și iel' s-av atunce toț scupa pobratit și fost buri ur cătra at.

Atunce celva fraier ceaia cumparat tomobilu și ocoli av iel' lapte tras pre svit.

Spusa ăn 16 Setembre 1928 de *Ielena Turcovică* fil'a alu *Mate Turcovică Rade* (20 an' ; Nr. ale case 20) din Jeiăn și pi-seita de

Octavia Lupu-Morariu

E ahmoce am bărsa de ștorii sdeșertat!

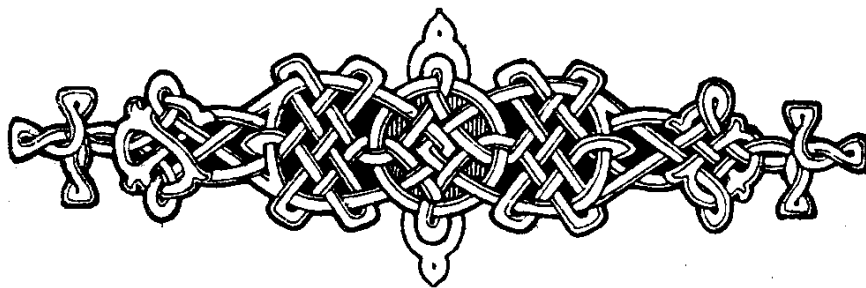

Și zehvalesc cu bure یرime lü priatel'u mev **Dott. Joje (Giuseppe) Belulo(vic)**, medigu ăn *Susn'evița*, che m-av o mărvițe jutat *lucra cesta libru*.

Și inche zehvalesc lu gospa **Flora Zagabria Glavina** (mul'era lu *Andruși Glavina*) din *Fiume* și lu gospodinu capitanu **Alexandru T. Burada** (fil'u lu *T. T. Burada*) din *Iași* che mn'=a ceale sliche dat de mai mușat ce putur face *cesta libru*.

Și chiaro mușat zehvalesc lu frați noștri Talian' **LUIGI VISENTINI**, Podestatu din *Valdarsa (Susn'evița)* și **Fabio Branca** din *Valdarsa* și **Ernesto Rotta** din *Valdarsa*, che mn'a fost bür ăn *lucru mev*.

Leca Morariu

Ctitorii acestei cărți

S'a tipărit (în 1.500 exemplare)
această carte de căpătâi a celor mai uitați dintre frații
noștri din darurile următorilor ctitori:

DIN ITALIA : 90 lei.

Istroromânul Ioje Cărțulici din Susnievița : 10 lire (= 90 lei).

DIN DANEMARCA : 400 lei.

D-ra Hedvig Olsen din Copenhaga și d. Dr. Kristian Sandfeld, prof. univ.: câte 5 șilingi englezi (= câte 200 lei).

DIN ROMÂNIA : 93.735 lei.

I. Bucovina : 62.395 lei.

1. Instituțiuni : 39.900 lei.

Banca Suceveană (Suceava) : 30.000 lei; Casa de economie a Bucovinei prin d. V. Grecu : 4.000 lei; Banca „Meseriașul Român“ (Cernăuți) : 3.000 lei; Revista „Făt-frumos“ (Suceava) : 2.000 lei; Banca Storojnețului (Storojneț) : 500 lei; „Liga culturală“ secția Suceava : 400 lei. — Suma : **39.900 lei.**

2. Particulari : 22.495 lei.

Preotul Constantin Morariu în amintirea soției sale Elena († 1923) și ficei sale Victoria († 1923) : 2.000 lei; — Dr. Octavian Gheorghian, profesor și dir. de spital Cernăuți; Dr. Teofil Lupu dir. de spital Suceava; Dr. Aurel Morariu avocat Cernăuți și Eugeniu Varzariu dir. școl. Românești : câte 1.000 lei; — Ilie Doboș-Boca revizor școlar Suceava : 700 lei; — Dr. Corneliu Gheorghian preș. la Curtea de Apel Cernăuți și Ioan Reuș dir. școl. Sânt-Ilie : câte 600 lei; — Dr. Isidor Bodea dir. de spital Cernăuți; listă de subscripție a d-lui Clementie Băcancea prefect Storojneț; Nicanor Bumbu dir. școl. Rușii-Mănăstioarei; Dr. Vasile Marcu avocat Cernăuți; Dr. Isidor

Miclea subprefect Suceava ; Preotul Constantin Morariu († 1927) Cernăuți ; Ministru Dr. I. I. Nistor Cernăuți ; Gheorghe Pașcan dir. școl. Măzănăiești și Eugenia Ucraineț dir. școl. Bosanci : câte 500 lei ; — Constantin Mandicevschi directorul bibl. universității Cernăuți : 400 lei ; — Grigori Halip profesor Cernăuți : 350 lei ; — Ioachim Ciuntuleac consilier la Curtea de Apel Cernăuți ; Emanuil Iliuț inspector general al instrucției Cernăuți ; Vasile Mitric dir. școl. Liuzii-Humorului ; și căpitan Eugen Pohontzu Cernăuți : câte 300 lei ; — Dr. Alexandru Bocănețu prof. universitar Cernăuți ; Dr. Leonti Ichim secret. consil. jud. Suceava și Preotul Mihai Totoiescu Vatra-Dornei : câte 250 lei ; — Dr. Romul Căndea prof. univ. Cernăuți ; Arcadie Dugan profesor Cernăuți ; Laur Gârbu prof. Cernăuți ; Dr. Vasile Grecu prof. univ. Cernăuți ; Dr. Dimitrie Marmeliuc prof. univ. Cernăuți ; Dimitrie Naherniac dir. școl. Arbore ; Vasile Olinici subrevizor școl. Părteștii-de-sus ; Petru Petrescu administrator de spital Suceava ; Zaharie Roșca învățător Balaceana ; Partenie Siretean dir. gen. de finanțe Cernăuți ; și Preotul Constantin Ursachi Arbore : câte 200 lei ; — Dumitru Bondar învățător Suceava ; Dr. Mardarie Cerlincă vicedirector la bibl. univ. Cernăuți ; și Ion Dominte profesor Cernăuți : câte 150 lei ; — Dr. Simeon Reli prof. univ. Cernăuți : 110 lei ; — Dr. Gheorghe Albescu († 1927) avocat Cernăuți ; Dr. Ilie Bacinschi prof. univ. Cernăuți ; Ilarion Bereznițchi prof. Suceava ; Pentelei Borosan învățător Suceava ; Aglaia Botezat învățătoare Ilișești ; Luca Buliga dir. școl. Pătrăuți pe Suceava ; Modest Buliga dir. școl. Stroiești ; Ion Butnariu învățător Mihoveni ; Gheorghe Cârstean profesor Rădăuți ; Preotul T. Coclici profesor Suceava ; Vlad Cosmiuc dir. școl. Udești ; Dr. Christea Geagea prof. univ. Cernăuți ; Panoria Ghiuță învățătoare Ilișești ; Ilarion Gorcea, dir. școlar, Botușana ; Teofil Gramatovici dir. gen. Cernăuți ; Dr. Eugen Herzog († 1928) prof. universitar Cernăuți ; Dr. Gheorghe Hoinic inspector al instr. publ. Cernăuți ; Ciprian Hostiuc dir. școl. Mitocul-Dragomirnei ; Dr. Alexandru Ieșan prof. univ. Cernăuți ; Alexandru Ignatescu învățător Suceava ; Traian Ilcău dir. internat. meseriașilor Cernăuți ; Robert Klement vicedir. la bibl. univ. Cernăuți ; Nicolai Leuciuc învățător Șerbăuți ; Dr. Vasile Loichiță prof. univ. Cernăuți ; Eustafie Maximiuc învățător Ilișești ; Dr. Victor Morariu prof. univ. Cernăuți ; Gheorghe

Muntean institutor Suceava; Dr. Grigorie Nandriș prof. univ. Cernăuți; Ștefan Pavelescu profesor Suceava; Aurora Pițul institute Suceava; Constantin Pițul director Suceava; Dr. Alexie Procopovici prof. univ. Cernăuți; Dr. Dragoș Protopopescu prof. univ. Cernăuți; Olga Reuț învățătoare Sânt-Ilie; Gheorghe Solonar învățător Pătrăuți pe Suceava; Vasile Solonar gospodar Pătrăuți pe Suceava; Dr. Nicolaie Tcaciuc-Albu inspect. instr. publ. Cernăuți; Dr. Alexandru Tzigara-Samurcaș prof. univ. Cernăuți; Ioan Vlonga insp. instr. publ. Cernăuți; și Gheorghe Vorobchevici consilier agricol Suceava: câte 100 lei; — Dr. Constantin Gheorghian profesor Cernăuți: 60 lei; — Dr. Teodor Balan profesor Cernăuți; Axentie Bilețchi-Oprișanu brigadier silvic Brodina; Maxim Boșcoian lector bis. Măreței; Vasile Cârdei profesor Cernăuți; Valeria Clain studentă Cernăuți; Dr. Rudolf Gassauer profesor Suceava; Dr. Ernst Kallós profesor Cernăuți; Mihai Sbiera profesor Cernăuți; Preotul Hygin Schütler Cernăuți; Alexandru Șotropa tâmplar Suceava; Dr. Calistrat Șotropa profesor Cernăuți: câte 50 lei; — Dimitrie Lumiceanu subprefect Cernăuți: 25 lei. — Suma: 22.495 lei.

II. Vechiul Regat: 22.200 lei

1. Instituțiuni: 14.500 lei.

Ministerul Cultelor și Artelor (prin d. Ministru Alexandru Lapedatu, prof. univ.): 10.000 lei; — Soc. „Graiul Românesc” București (prin d. Em. Bucuță): 3.000 lei; — Revista „Floarea Soarelui” București (prin d. Ilie E. Torouțiu): 1.500 lei. — Suma: 14.500 lei.

2. Particulari: 7.700 lei.

A. S. R. Prințul Regent Nicolaie: 6.000 lei; — Tiberiu Crudu dir. Școalei Normale de băieți Botoșani; Preotul Econom D. Furtună Dorohoi și profesorii Șc. Normale de băieți Botoșani: câte 500 lei; — Serafim Ionescu revizor școlar Fălticeni: 100 lei; — Gheorghe Potra București și Alexandru Vasiliu învățător Tătărași (jud. Fălticeni): câte 50 lei. — Suma: 7.700 lei.

III. Basarabia: 4.050 lei.

I. P. S. Sa Episcopul Hotinului Visarion Puiu, Bălți: 2.000 lei; — Subscripția Moldovenilor transnistrieni (anonimă): 1.500

lei; — Ion R. Cazacu dir. Şcoalei Normale din Bălţi: 500 lei. — Locot.-Colonel Constantin Popovici Cetatea-Albă: 50 lei. — Suma: 4.050 lei.

IV. Banat: 3.700 lei.

Dr. Dimitrie Cioloca prof. de teologie Caransebeş: 2.100 lei; — Dr. Ştefan Albu medic Arad: 1.000 lei; — Alexandru Bălaş dir. gen. Caransebeş; Leca Cioloca elev Caransebeş; Preotul Ioan Jucos Zărveşti; Mircea Lăbonţiu elev Caransebeş; Zeno Muntean prof. de teologie Caransebeş şi Valeriu Perin elev Caransebeş: câte 100 lei; Suma: 3.700 lei.

V. Ardeal: 1.390 lei.

Dr. Iosif Popovici prof. univ. Cluj: 500 lei; — Romul Cionca profesor la Conservator Cluj şi Maria Raţiu-Porumbescu Cluj: câte 200 lei; — Dr. Livia Cionca medic Cluj: 100 lei; — Genunea Cionca şi profesorii dela Conservatorul Cluj Zaharie Bârsan, Flor Breviman, Lya Pop şi D. Bogoza: câte 40 lei; — D-ra D. Dima Cluj şi d-l G. Sfetea Cluj: câte 35 lei; — D-na Nelly Deac şi d-nii I. Crişianu, C. Stih, T. Vulpescu (tuspatru Cluj): câte 20 lei; — D-nii Ionel Cionca şi E. Fotino Cluj: câte 15 lei; — I. Sârbu, Cluj: 10 lei. — Suma: 1.390 lei.

Suma integrală: 94.225 lei — din care s'a cheltuit: pentru tipar 65.000 lei; pentru clişee şi fotografii 18.888 lei; pentru extrasul şi expediţia cărţicelei *Rugaş pre Domnu, Librici za lu Rumeri din Istrie*: 4.449 lei. Restul de 5.888 lei rămâne pentru expediţia cărţii la Istria şi ca bază pentru *înfiinţarea unei publicaţii periodice (ziar sau revistă) istroromâne.*

Pentru cărţicica de rugăciuni *Rugaş pre Domnu* au mai contribuit: Sanctitatea Sa Patriarhul Dr. Miron Cristea: cu 2.000 lei; — I. P. S. Sa Mitropolitul Dr. Vasile Suci Blaj: cu 500 lei; — şi P. C. Sa Preotul Dr. Gheorghe Mihaş Suceava: cu 300 lei.

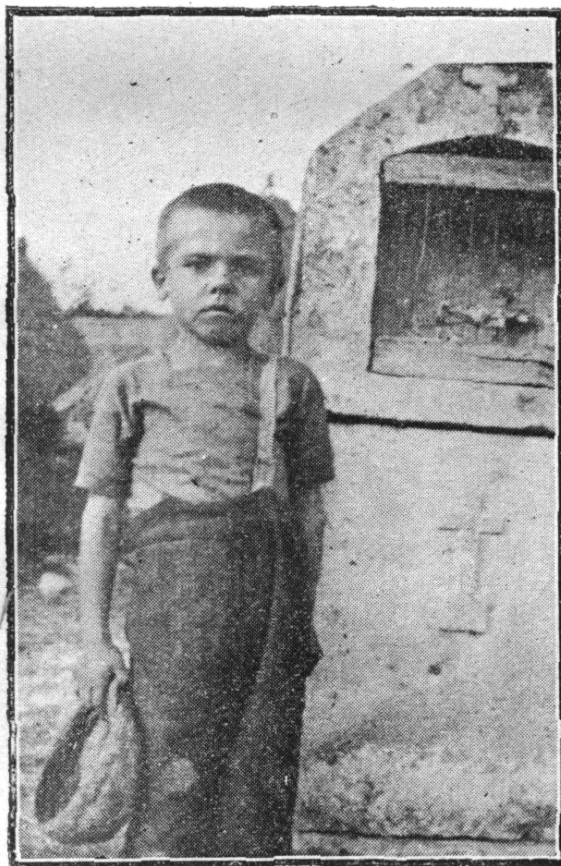
ШН актѣл дар дин дар се фзкоу раюл!...

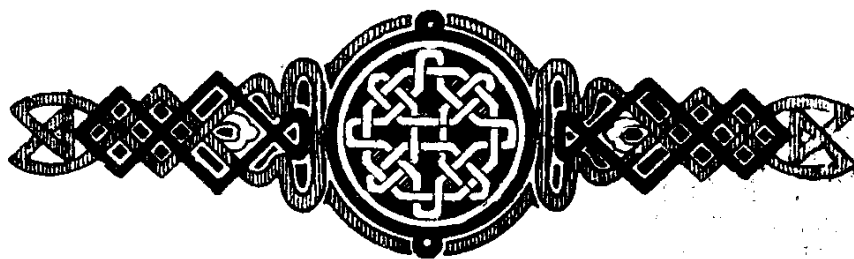
Ce s-a falit când s-a ștampeit cesta libru (Errata)

La pajina	ân locu de :	ște (ali : pobere) :
8	de cela revu	de cela tãmãnu
13	care'i-s mișeiț	car'i-s mișeiț
74	scrice	srice
75	fecioru carle o dobãndit	fecioru carle a dobãndit
90	Cãte stele	Cãte stele
102	August	Angust
132	Jelena Turcovič	Ielena Turcovič

Fecioricî
din
Susn'evița

Litrateit
ân
9 Pangustichiu
1928

Ce se pote ŝti (ali : poberi) ăn cesta libru

	Paj.
Ceace nostru	5
Cred ăn Domnu	5
Salutația lu sveta Maria	7
Ceaa nostru (in limba Jeianților)	8
Ludo Șcalir (din Susn'evița), Sveti Petru ribar alu Domnu	9
„ „ („ „), Cum ăi raiu și cum ăi ăn păcă	10
*	
Noi Ruman'ezi	13
Noi Rumeni	13
Inno Nazionale	14
Cănătu lu Rumeri din Istrie	15—16
Cum ăi limba lu Romîni din Romania	16
Nu-smo ănși noi pre lume!	16
Andrei Glavina, Do-trei besede	19
Cum ăi limba lu Romîni din Romania	20
Noi Ruman'ezi din Istrie	21

Ștorii, părcolite și ate stvar za lu Uicari di su Monte-Maggiore

1. Din Susn'evița

Ioje Țvețici, Ce n-a fost și ce nu va fi (piseite de † Iosif Popovici)	25
Tonca Belulovici, Do-trei besede	26
„ „ Ștoria de o fete și de un mladichî	27
Toni Țvețichî și Ernestino Rotta, Părcolite	27
Ioje Cărțulici, Ștoria de Abram	28
Andrei Glavina, Do-trei besede	32
Ludo Șcalir, Cum bogatupl'erde-ș capu	33
Do-trei besede	36
Ioje Cărțulici, Lacat - brad - pedigo - dug	37
Un cânăv avzit ăn Susn'evița (1927)	39
Ernestino Rotta, Părcolite	39
Ioje Cărțulici, P'ir-de-ceruse	40
Berto Dianici, Părcolite	42
Ioje Cărțulici, Pastiru Martin	42
Andrei Glavina, Do-trei besede	45
Ludo Șcalir, De clopotu pre cur	45
Berto Dianici, Pircolite	47
Ioje Cărțulici, Lupu și lișița	48
Ludo Șcalir, Cum a crstianu pre hudoba privarit	49
Toma Glavina, O bure besede	49
Ludo Șcalir, Ce pote Domnu nu pote omu	50
Ernestino Rotta, Pircolite	50
Ioje Cărțulici, Marco și mul'era lui	51
Pircolite	55

	Paj.
Ioje Cărtulici, Asiru de Lovranațu	55
Antonio Tvețici, Părcolițe	55
Ioje Cărtulici, Simănu	56
Berto Dianichi, Pircolițe	56
Ioje Cărtulici, Doi frați	57
Cum se pise Ioje Cărtulici	61
Părcolițe	61
Berto Dianichi, Cum a Lovranațu murit	62
Berto Dianichi, Părcolițe	63
Ioje Cărtulici, De manche și hmoce	65

2. Din Nosolo

Toni Salamun Matis, Ce-am io patit	63
Un mare raciun	64
Părcolițe	64
Cum se sope ăn fole	65
Milia Salamun Matis și Luigia (Slava) Iurman Jgol'a, Poredna maceha	65

3. Din Sucodru

Pircolițe	68
Ive Trdoslavichi Zidariciu, Ce n-a nigdar fost ni nu va nigdar fi	68
Căț smo noi Rumeri din Istrie	69
Ive Tirdoslavichi Cmeticiu, Fecioru Nenascut	70
Părcolițe	71

4. Din Bîrdo (și Cîrnelichi)

Mate Peras, Tircea	71
Părcolițe	72
Martin Tircovichi, Ce mi s-a potrebit	73
Ive Clan'aț, Fecioru carle a dobândit bogatie	75
„ „ Do-trei besede	76
„ „ De tatu cela șegavu	76
Martin Tircovichi, Părcolițe	79
„ „ Căț ai mara dimboca	80
Andrei Glavina, Do-trei besede	81
Ce n-a piselt Martin Tircovichi (4 Antoșn'acu 1928)	82
Martin Tircovichi, Părcolițe	83
Fran'e Jgal'ardichi Lupichiu, Cum ai uru șa-i și atu	83
Natalia Tircovichi (fil'a la Toni T.) și Maria Tircovichi (fil'a lu Ive T.) Părcolițe	84
Martin Tircovichi, Omu more fi siguru de lucru sev	84
Ive Bubulich, Sudn'i dăn	86
Tonca Bubulich, Cum a fost starina roba de nostre jensche	87
Martin Tircovichi, Ce-am io patit	87
Mate Peras, O bure besede	88
Martin Tircovichi, Nu Pi se cuteze omu lu mul'ere tot da ști !	88
Ierafin Tircovichi (fil'u lu Ivan T.), Părcolițe	89
Martin Tircovichi, Voi și io ca și voi !	89
Andrei Glavina, La ce pote fi coristne zema de lemun ?	90
Martin Tircovichi, Căț steleăș ăn cer	90
Ivan Tircovichi (fil'u lu Toni T.), Părcolițe	91
Iure Zovichi (din Cîrnelichi), Șavrinchele	92
Ive Clan'aț, Părcolițe	92

<i>5. Din Gromnic</i>		<u>Paj.</u>
Maria Țiteran, Când a fost mar gal'ir și mar ovale lucrat-a		93
Andrei Glavina, Do-trei besede		94
Toni Țiteran, Vodn'anchele		95
Părcolițe		95
Tonca Poldrugovaț, „Cea ce-i Pucico, nu coriste za la . . . . .”		96
” ” Părcolițe		96

<i>6. Din Gradin'e</i>		
Maria Brincela, Cum a Căstăuți golubi fost		96
Părcolițe		96
Iosep Brânțela, Cum a Căstăuți letit		97
Andrei Glavina, Do-trei besede		98

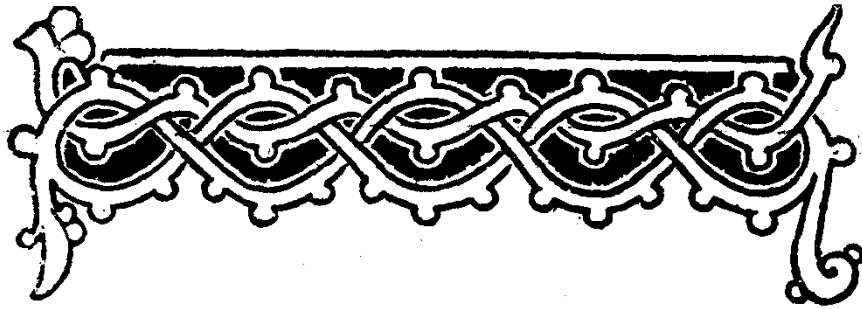
<i>7. Din Letai</i>		
Serafim Contuș, „Cela-de-Sus“		98
Părcolițe		99
Serafim Contuș, Cum am manche biveit		99
Do-trei besede		99
Serafin Contuș, Pinezi lu dracu		100
Nu-ț rata!		100
Serafim Contuș, Cum a hlapățu verit bogatin		100
Părcolițe		102
Serafin Contuș, Când lucre at, lucre și tu!		102
Ive Lențovichî Soldatichî, O bure besede		102
Serafim Contuș, Oștaru mulăț		103
Ive Lențovichî Soldatichî, O svete besede		103

Ștorii și ate stvar za lu Jeianți

Din Jeian

Mate Doricici, Ai tu a me, io-m a ta	107
Mate Turcovicî, Do-trei besede	108
Toni Sancovicî Pajar, Cum au Lovranți costan'u prisecit	108
Mate Doricici, Părcolița	108
Andrea Sancovicî, Ucodlacu	109
Părcolițe	110
Mate Doricici, Postularu și morta	110
Părcolițe	111
Mate Doricici, Omu carle ș-a mul'ara spovedit	111
Părcolițe	113
Roba jensca din Jeian	114
Frane Marmelicî, Craleviciu Marco și calu a sev	115
Părcolițe	115
Anton Doricici, Căt av trei fraț proveit	116
Părcolițe	120
Cum pise Mate Doricici în 11 Bojicn'acu 1927	121
Mate Doricici, Grofu și țiganu	122
Un cânăț din Jeian	124
Mate Turcovicî, De Căsl'anu ce s-a obabit	124
Frane Sancovichî, Lupu și afina	126
Mate Doricici, Părcolițe	126

	Paj.
Frane Sancovichî, Feta lu grofu și costî	127
Grgo Doricicî, Părcolițe	127
Mate Turcovicî, Ucîcarița na Boițe-put	127
Mate Doricicî, Părcolițe	128
Mate Doricicî, Ceaia ce-au totile svitu vezut	128
Mate Turcovicî, Părcolițe	129
Ioje Marmelichî, Zmaiu și țiganu	130
Mate Turcovicî, Toturo ie!	131
Ioje Doricicî și Ioje Marmelichî, Părcolițe	131
Cum ai apa în Jaiăn	132
Mate Doricicî, Fil'u carle ș-a toț vapore vindut	133
Ioje Marmelichî, Părcolițe	137
Mate Doricicî, Verna mul'are	137
Ioje Marmelichî, Părcolițe	141
Mate Mișichî, Cum as folele	142
Ivan lu Andre Marmelichî, Părcolița	143
Mate Turcovicî, Ceta seghuro	143
Părcolițe	144
Ioje Doricichî, De pun'a la urecl'e	144
Părcolițe	145
Ioje Marmelichî, Craleviciu Marco și maia-ș	145
Ce-a mai anche fost	146
Grgo Doricicî s-Mate Brișco, Ce potu omu dela clocîca ânveța	147
Roba lu omiri ân Jaiăn	147
Mate Doricichî, Omu carle gal'irile furave	147
Grgo Doricicî s-Mate Brișco, Do-trei besede	148
Mate Turcovicî, Șustaru și tați	149
Ce-i novo ân Jaiăn	150
Maria Marmelichî și Ioje Marmelichî, Feta cara nu s-a dat merita dupa ceaia-ș	151
Părcolițe	155
Anton Turcovichî, Palcichiu	156
Cum ai ân Jaiăn	157
Mate Turcovicî, Maia ce-av tot vezut	158
Ioje (alu Mate) Marmelichî, Dujnicu de po de șold	159
Cel'i din Mune	159
Ce n-a piseit Mate Turcovicî ân 22 Marăciu 1928	160
Mate Doricicî, Cum av jensca sudnicu cu oșorele abatut	161
Jenschele	163
Ioje Marmelichî, Ce se-n casa zapustita dogode	163
Mate Doricicî, Macîca și șoreciu a scupa tras	164
Ate stvar din Jaiăn	165
Iandre Turcovichî, Bîrdasa și Cîrpan	165
Anton Turcovichî, Frica alu dracu de mul'are!	168
Părcolițe	170
Anton Sancovichî, Cum hladu privare!	171
Anton Sancovichî, Bura mul'are	172
Ielena Turcovicî, Muzica cu fraieru ânuntru (piseita de Octavia Lupu-Morariu)	174
* * *	
Leca Morariu zehvale lu toț carl'i l-a jutat lucra ceta libru	176
Lumele lu cel'i carl'i a platit neca se ceta libru pote șampeii	177
Ce s-a falit când s'a șampeit ceta libru	181

Slichele din cesta libru

Paj.

Michelangelo Buonarotti, Domnu Ciace	5
Leonardo da Vinci, Isus Crist	6
Raffaello Sanzio, Maia lu Domnu	7
Cum s-a Isus Crist rodit	8
Sveti Ivan Cirstitel'u cirste pre Domnu	9
Ioan (Ive) Maiorescu	17
Teodor T. Burada	18
Andruț Glavina (fecioricî ăń școlele din Romania)	20
Andrei Glavina	21

1. Din Susn'evița

Ioje Cărțulicî (1925)	29
Ioje Cărțulicî cu familia se (1928)	31
Anton Glavina cu se fetițe porte fir cu asiru (1927)	35
Susn'evița (1928)	38
Brentarițe (1927)	44
Fecioricî (1927)	47
Tezachine (1927)	50
Purtatu din Susn'evița ăń Venezia (18—19 Augșt 1928)	51
Brentarițe la șterna lu E. Rotta (1927)	53
Ioje Cărțulicî (1928)	57
Betăre case ăń Susn'evița (1928)	59
Brentar cu asiru (1927)	62
Feciorici (1928)	181

2. Din Nosolo

Case ăń Nosolo (1927)	64
Toni Colenț sopinda ăń folele	65
Betăre case cu baladur (1927)	66
Cum se grăvu vinture (1928)	67

3. Din Sucodru

Case cu baladur ăń Sucodru	70

4. Din Bîrdo (și Costîrcean și Cîrnelichi)

Ive Clan'aț ăń Abbazia (1910)	72
Betăre case ăń Costîrcean (1928)	74
„ „ „ „ „ (1927)	75
„ „ „ „ „ (1927)	78
Pepa Michel Liubicichî (1927)	85
Mate Peras (1927)	87

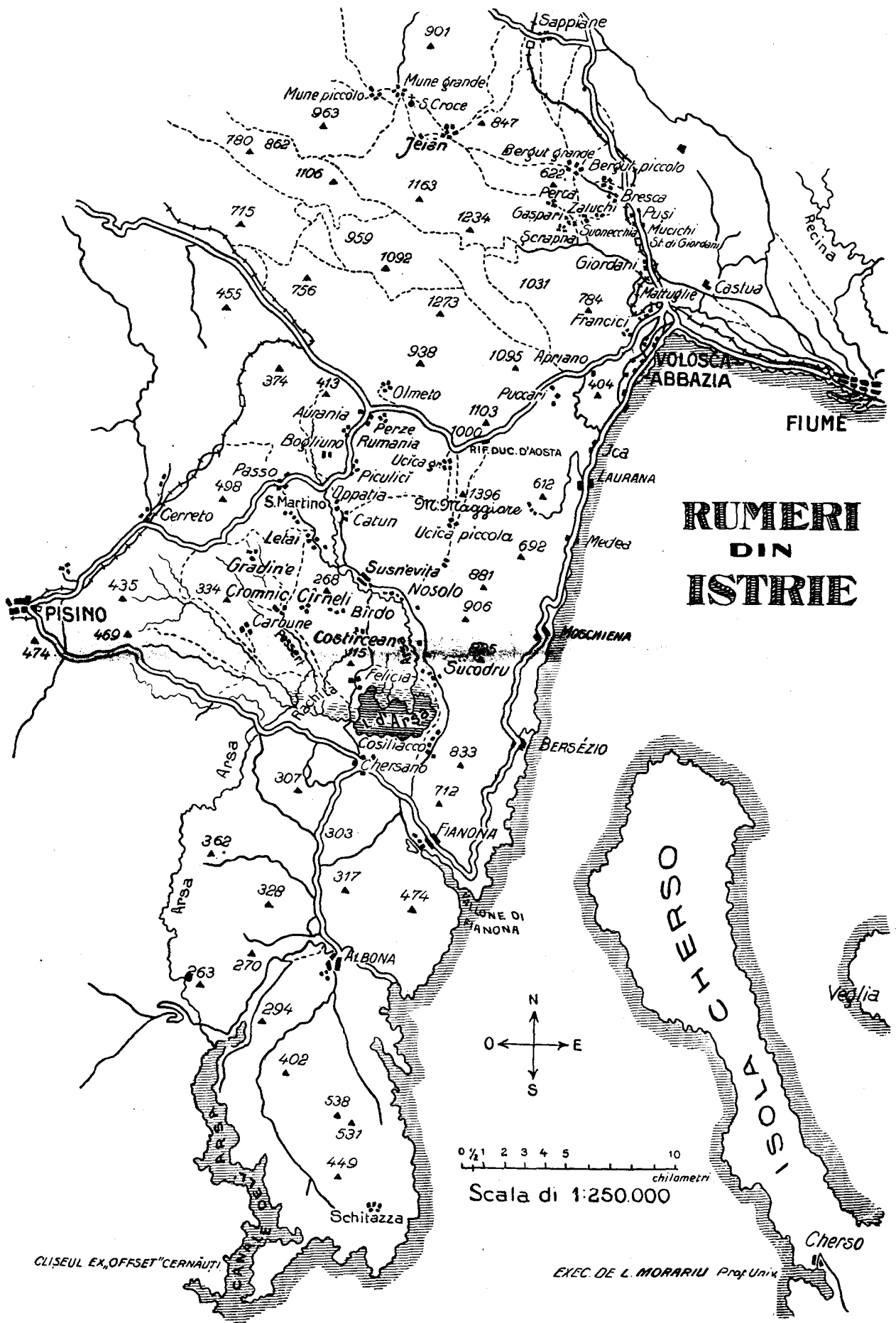

	Pag.
Case betăre ăn Cîrnelichi (1927)	90
Mul'ere din Cărnelichi (1928)	92
Case betăre ăn Cărnelichi (1927)	93
<i>4. Din Gromnic</i>	
La baserica din Gromnic (1927)	94
Casa lu Toni Țițeran (1927)	95
<i>6. Din Gradin'e</i>	
Iosep Brăntela (1928)	97
<i>7. Din Letai</i>	
Tonca Traval'a pletinda bicivile (1927)	101
<i>8. Din Jeiăn</i>	
O betăra casa (1927)	109
" " " (1927)	112
Roba jensca din Jeiănu (1928)	114
Apolonia Marmelichî cu maia-ș (1927)	116
O betăra casa (1927)	118
O betăra casa (1927)	125
" " " (1827)	129
Ielena Turcovicî (1928)	132
Cum se ăn Jeiăn rucen'a de cumpir face (1927)	135
Folele (ăn libru lu T. T. Burada)	142
Cum a mai anche cal'i purtat pre sire cărburi (litrat din libru lu T. T. Burada)	146
Apolonia Marmelicî cu maia-ș (1927)	149
Ielena Turcovicî cu fecioru al'ei (1927)	152
" " " " și cu atu (1927)	155
Mate Turcovicî cu mul'ara (1927)	158
Mul'are din Jeiăn (1928)	161
Case din Jeiăn (1928)	162
Mate Doricicî (1928)	164
Cum se lăra torce ăn Jeiăn (1928)	167
Casa din Jeiăn (1928)	169
Anton Sancovichî cu crampu (1928)	171
Jeiănu (1928)	173
Covaciu Miho Doricicî (1928)	175
Senal'ure	176, 177, 183, 187, 188

*

Și ceale ate: Inno Nazionale 14; Cănațu lu Rumeri din Istrie 15; Un cănaț din Susn'evița 39; Cum se pise loje Cărțulicî 61; Ce n-a piseit Martin Tircovichî 82; Cum pise Mate Doricicî 121; Ce n-a piseit Mate Turcovicî 160

CLISEUL EX-OFFSET "CERNĂUȚI"

EXEC. DE L. MORARIU Prof. Univ.